

บทที่ 3

ประวัติความเป็นมาและภูมิปัญญางานจิตรกรรมลุ่มน้ำโขง

ประวัติความเป็นมาและภูมิปัญญางานจิตรกรรมลุ่มน้ำโขงของภาพจิตรกรรมฝาผนังแบบดั้งเดิม และเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ ที่ปรากฏภายในและภายนอกพระอุโบสถ วิหาร ในพื้นที่จังหวัดน่าน ประเทศไทย พื้นที่เมืองหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากการศึกษาวิจัยสามารถนำเสนอตามกรอบแนววิจัย และเรียงลำดับภาพเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา

- 1) ประวัติความเป็นมาของวัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน ประเทศไทย
- 2) ประวัติความเป็นมาของวัดหนองบัว จังหวัดน่าน ประเทศไทย
- 3) ประวัติความเป็นมาของวัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบางประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 4) ประวัติความเป็นมาของวัดป่ารวก (วัดป่าฮวก) เมืองหลวงพระบางประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ภูมิปัญญางานจิตรกรรมลุ่มน้ำโขง

- 1) ภูมิปัญญางานจิตรกรรมวัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน ประเทศไทย
- 2) ภูมิปัญญางานจิตรกรรมวัดหนองบัว จังหวัดน่าน ประเทศไทย
- 3) ภูมิปัญญางานจิตรกรรมวัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบางประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 4) ภูมิปัญญางานจิตรกรรมวัดป่ารวก (วัดป่าฮวก) เมืองหลวงพระบางประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. ประวัติความเป็นมา

1.1 วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน ประเทศไทย

ที่ตั้ง : เลขที่ 33 บ้านภูมินทร์ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ประวัติวัดภูมินทร์สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2139 โดยพระเจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์เจ้าผู้ครองนครน่าน ได้สร้างขึ้นหลังจากที่ครองนครน่านได้ 6 ปี มีปรากฏในคัมภีร์เมืองเหนือว่าเดิมชื่อวัดพรหมมินทร์ ซึ่งเป็นชื่อของเจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ วัดภูมินทร์ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ.2410 หลังจากได้สร้างมา 271 ปี โดยพระเจ้าอนันตวรฤทธิเดชเจ้าผู้ครองนครน่านโปรดฯ ให้ซ่อมแซมเป็นครั้งใหญ่แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2418 ใช้เวลาซ่อมแซมครั้งใหญ่นี้ 18 ปี

หลังจากการปฏิสังขรณ์วัดภูมินทร์ ขึ้นใหม่และฉลองแล้ว วัดภูมินทร์ก็เป็นเหมือนวัดหลวงกลางเมือง ที่เวลามีการถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจา วันเฉลิมพระชนมพรรษา ก็จะกระทำที่วัด

นี้มาโดยตลอด จนกระทั่งในปี พ.ศ.2484 ฐานชุกชีพระประธานในพระอุโบสถวัดภูมิทร์ชำรุดทรุดโทรมมาก ทำให้ปูนประดับฐานหลุดร่วง เจ้าอาวาสในสมัยนั้นจึงใช้ช่างรื้อปูนผิวนอกที่ชำรุดออกทำให้ลวดลายเก่าหายไปทั้งหมด เมื่อรื้อลายเก่าที่ฐานชุกชีออกแล้ว จึงไม่สามารถจะทำให้เหมือนเดิมได้ ด้วยเหตุที่ขาดช่างฝีมือประการหนึ่งและขาดค่าใช้จ่ายอีกประการหนึ่ง จึงทำได้แต่เพียงเอากระเบื้องมาปะติดไว้เป็นช่วงๆ ในช่วงปี พ.ศ.2484 เป็นช่วงวิกฤตของประเทศไทย เป็นภาวะที่เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้นกองทัพญี่ปุ่นได้ยกกองทัพเข้ามาตั้งมั่นอยู่ในประเทศไทย และด้วยเหตุผลทางการเมืองและทางการทหาร ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเข้าร่วมรุกรบกับกองทัพญี่ปุ่นจนเป็นผลทำให้ต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างของระบบการเงิน และมีการจัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้นในเวลาต่อมา โดยที่ทางการไม่สามารถติดต่อกับกับโรงพิมพ์ธนบัตรในประเทศอังกฤษได้ รัฐบาลไทยจึงขอให้ทางฝ่ายรัฐบาลญี่ปุ่นพิมพ์ธนบัตรให้ เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นรับที่จะพิมพ์ธนบัตรให้แล้ว จึงมีการกำหนดรูปแบบขึ้นถึง 7 ชนิดราคา โดยทางการได้กำหนดเอารูปพระอุโบสถวัดภูมิทร์ลงในธนบัตรราคา 1 บาท ด้านธนบัตรที่พิมพ์ในประเทศญี่ปุ่นรุ่นนี้เป็นธนบัตรที่ไม่มีลายน้ำและใช้ระบบพิมพ์แบบเส้นราบ กระทรวงการคลังได้ออกประกาศลงวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2485 ให้ใช้ธนบัตรทั้ง 7 ชนิดและออกมาใช้มาจนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2485 จึงเลิกใช้

ภาพที่ 10 วิหารวัดภูมิทร์ รูปทรงจัตุรมุข ถือเป็นทั้งวิหารพระอุโบสถ เจดีย์ อยู่ในอาคารที่เดียวกันพระประธานจตุรพักหันพระปฤษฎางค์เข้าหากันฐานวิหารมีนาคสูง 1 คู่อรองรับวิหาร

1.2 วัดหนองบัว

ที่ตั้งเลขที่ 106 บ้านหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอน้ำหนาว จังหวัดน่าน

เดิมวัดหนองบัวตั้งอยู่ที่ริมหนองบัวหนองน้ำประจำหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ห่างจากที่ตั้งวัดปัจจุบันไปทางทิศตะวันตกประมาณ 500 เมตร ปัจจุบันไม่มีซากโบราณสถานที่เหลืออยู่เพราะปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นที่นาของชาวบ้านไปหมดแล้ว วัดหนองบัวได้ย้ายที่ตั้งเดิมมาอยู่ ที่ปัจจุบันในปีใดไม่ปรากฏหลักฐาน ประมาณการสร้างตามทะเบียนของวัดของกองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ระบุไว้ว่าวัดหนองบัวประกาศตั้งวัดเมื่อปีพุทธศักราช 2315 โดยการนำของครูบาทหลวงสุนันตะ เป็นครูช่างอำนวยการก่อสร้างพระวิหารในวัดด้วยตนเอง โดยมีชาวบ้านเป็นศรัทธาวัตถุศิรัทธีย์และแรงงานจนแล้วเสร็จ จึงทำให้พระวิหารวัดหนองบัวแห่งนี้เป็นสถาปัตยกรรมแบบพื้นเมืองล้านนาที่สมบูรณ์ และเป็นฝีมือสกุลช่างเมื่อนานที่สวยงามและหาได้ยากในภาคเหนือของประเทศไทยซึ่งหาได้ยากมากในสมัยนี้ และวิหารวัดหนองบัวแห่งนี้ยังมีจิตรกรรมฝาผนังแบบโบราณที่สวยงามอีกด้วย ครูบาทหลวงสุนันตะ เป็นเจ้าอาวาสรูปแรกและได้มรณภาพในปีใดไม่ปรากฏหลักฐาน

ภาพที่ 11 วิหารวัดหนองบัวมีลักษณะทรงเตี้ยแจ้ มีโครงสร้างหลังคา ลดระดับความยาวลงมาต่ำ ตั้งอยู่บนฐานบัวคว่ำ ด้านหน้าย่อมุมเป็นมุขโถง มีสิงห์คู่ประดับอยู่หน้าวิหาร

1.3 วัดเชียงทอง

ที่ตั้ง บนถนนสักกรินทร์ ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหลวงพระบาง เชื่อมกับวัดลีลิ เมื่อหลวงพระบางประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประวัติ วัดเชียงทอง วรณัญจน์, (2547) ได้กล่าวถึง วัดเชียงทองเป็นวัดที่เก่าแก่วัดหนึ่งของหลวงพระบาง สร้างในราว พ.ศ. 2102-2103 โดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์ผู้ครองอาณาจักรล้านนาและล้านช้าง ก่อนที่พระองค์จะย้ายเมืองหลวงไปยังนครเวียงจันทน์ไม่นานนัก วัดนี้ถือเป็นวัดประจำเมืองทั้งยังเป็นท่าเทียบเรือด่านเหนือ สำหรับการเสด็จประพาสทางชลมารคของกษัตริย์หลวงพระบาง รวมถึงนักเดินทางต่างดินแดนที่เดินทางมาทางเรือ วัดเชียงทองจึงได้รับการอุปถัมภ์มาโดยตลอด โดยเฉพาะในสมัยเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์และเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา กษัตริย์สองพระองค์สุดท้ายของลาวด้วย นอกจากนี้วัดเชียงทองยังเป็นวัดหนึ่งที่รอดพ้นจากอหังการครั้งใหญ่ที่เผาทำลายเมืองในปี พ.ศ. 2430 ซึ่งมีสิ่งก่อสร้างสำคัญ คือ ชุ่มประดูโงง พระธาตุ พุทธสิมา หอไหวน้อย หอไห้วสิกุลาบ หอไห้วหลังวิหาร หอกลอง หอราชโกศเจ้ามหาชีวิต ศรีสว่างวงศ์และพระธาตุ

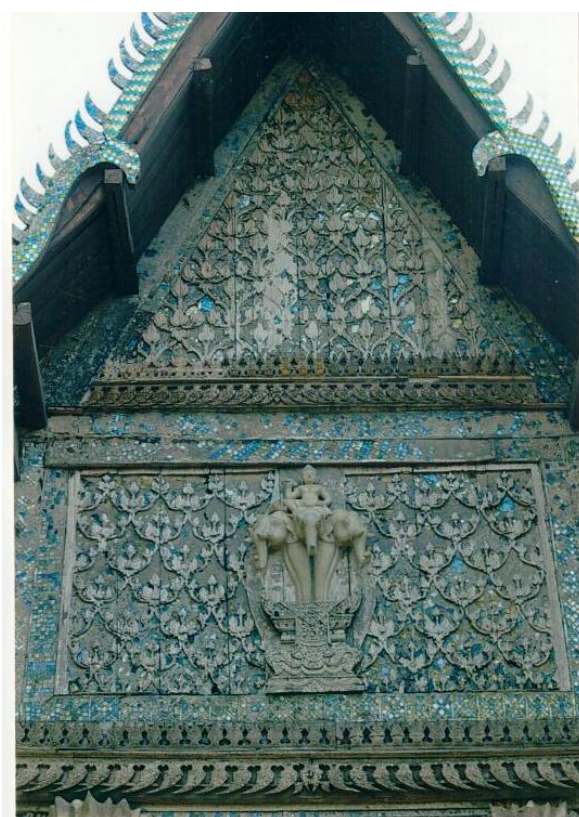

ภาพที่ 12 วิหารวัดเชียงทองมีความงดงาม เปรียบประดุจอัญมณีแห่งงานสถาปัตยกรรมลาวทรงหลังคาลาดโค้ง มีช่อฟ้าแสดงถึงรูปเขาพระสุเมรุ แวดล้อมด้วยทิวเขาสัตว์ปัทมทั้ง 7 ชั้น ส่วนปลายสุดทั้งสองข้างคือกำแพงจักรวาล เบื้องล่างรองรับด้วยปลาอานนท์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นศิลปกรรมแบบหลวงพระบาง

1.4 วัดป่ารวก (วัดป่าสวก)

ที่ตั้ง ตั้งอยู่เชิงภูศรีด้านทิศใต้ ตรงข้ามพระราชวังเมืองหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ชื่อวัดป่ารก (วัดป่าสวก) นี้มาจากชื่อของของป่าไม้รกที่มีอยู่ในบริเวณนี้ วัดแห่งนี้สร้างขึ้นโดยพระยาสิมหานาม ในปี พ.ศ.2404 ในสมัยพระเจ้าจันทรเทพประภาคุณฯ วิหารวัดป่ารกตั้งอยู่เชิงภูศรี หน้าพระราชวังเก่า วิหารวัดป่ารก สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2461 เจ้ามหาชีวิตสีสว่างวงศ์ได้บูรณปฏิสังขรณ์ จนกระทั่ง พ.ศ. 2475 กระทรวงธรรมการหอสนามหลวงได้นิมนต์พระสงฆ์และสามเณรไปอยู่ที่วัดอื่น แล้วรื้อกุฏิและหอฉันออกเพราะเห็นว่าไม่สมควรเนื่องจากอยู่หน้าพระราชวัง จากนั้นได้เอาวิหารวัดป่ารกเป็นหอสมุดพุทธศาสนา เป็นห้องทำงานของนักปราชญ์ราชบัณฑิต จนถึงปี พ.ศ. 2518 กระทรวงธรรมการหอสนามหลวงได้ย้ายออกจึงถูกปล่อยให้เป็นวัดร้าง มีเพียงวิหารตั้งอยู่ฐานกุฏิเท่านั้น ไม่มีกุฏิสำหรับพระภิกษุสงฆ์และสามเณรจำพรรษา เป็นวัดที่มีแต่วิหารจนถึงทุกวันนี้

ภาพที่ 13 ภาพวิหารวัดป่ารกเป็นอาคารยกพื้นสูง ก่อด้วยอิฐมุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินเป็นลักษณะทรงโรง สร้างแบบใช้ผนังรับน้ำหนักทั้ง 4 ด้าน หลังคาลาดชัน 2 ชั้น หน้าบันตกแต่งด้วยงานปูนปั้น เป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นสถาปัตยกรรมแบบเวียงจันทร์

2. ภูมิปัญญางานจิตรกรรมลุ่มน้ำโขง

ภูมิปัญญางานจิตรกรรมลุ่มน้ำโขงในครั้งนี้คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาศิลปะภูมิปัญญางานจิตรกรรมของวัดภูมินทร์ วัดหนองบัว จังหวัดน่าน ประเทศไทย และวัดเชียงทอง วัดป่ารก (วัดป่าสวก) เมืองหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) ลักษณะพระอุโบสถ วิหาร
- 2) เนื้อหาเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

- 4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 6) เครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 7) บุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- 12) ลายทองคำที่ปรากฏบนต้นเสาภายในพระอุโบสถวิหาร
- 13) องค์ประกอบภาพและการใช้สี

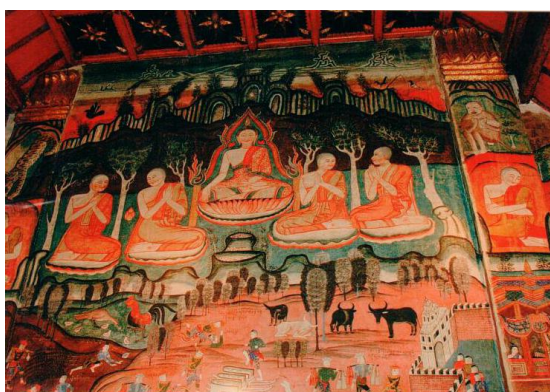
2.1 ภูมิปัญญางานจิตรกรรมวัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน ประเทศไทย พบดังนี้

1) **ลักษณะพระอุโบสถวิหาร** พระอุโบสถวัดภูมินทร์ มีลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน หลังคาเป็นชั้นลด 3 ชั้นและเป็นจัตุรมุข ขึ้นไปตามทิศทั้งสี่ มีทางเข้าออกสี่ทาง และมีบันไดรองรับช่องทางเข้าออก วิหารมีนาคพาดตัวตามแนวนับบันไดรองรับช่องทางเข้าออก วิหารมีนาคพาดตัวตามแนวนับบันไดจากทิศใต้ไปทางทิศเหนือโดยหัวนาคอยู่ทางทิศเหนือ ทางนาคอยู่ทางทิศใต้ หางนาคม้วนเป็นขดลักษณะนาคที่พาดอยู่ทั้งคู่นี้เสมือนหนึ่งว่าจะพาดตัวรองรับพระอุโบสถไว้ หน้าบันทั้งสี่ด้านเป็นลายเครือเถาปิดทองประดับกระจกแก้วสีสวยงาม ผูกลายโดยแบ่งครึ่งหน้าบันด้วยลายต้นเครือเถาเป็นสามส่วน และแตกกิ่งก้านเครือเถาออกไปทั้งสองข้างเท่าๆ กัน ได้สัดส่วนโดยมีกิ่งใหญ่ กิ่งเล็ก ดอกตูม และดอกบานแปดกลีบ กระจายอยู่โดยทั่วไปของพื้นที่ ลักษณะของการผูกลายจะเป็นการผสมผสานกันระหว่างลายไทยพื้นถิ่นและไทยภาคกลาง ช่วงที่ทำและออกแบบลายมีอิสระที่จะแสดงฝีมือของตนเองออกมา โดยคงความเป็นรูปแบบหลักในองค์ประกอบเดียวกันไว้ การทำลายเป็นแถบห้อยอยู่ที่เสาหลักด้านนอกสองข้างของประตูทั้งสี่ด้านมีบัวหัวเสารองรับหน้าบันสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการห้อยคองประดับอาคารของไทยทางภาคเหนือ ช่วงทำลวดลายเขียนแบบตุ้มผ้าได้อย่างละเอียดจิตรบรรจงและกลมกลืน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จึงทำให้เชื่อได้ว่าอาคารรูปทรงจัตุรมุขของวัดภูมินทร์ เป็นรูปแบบที่น่าจะสร้างขึ้นในสมัยแรก ในสมัยตั้งแต่พระยาหน่อคำเสถียรไชยสงครามที่เจ้าฟ้ามังตราส่งมาครองเมืองน่านระหว่างปี พ.ศ. 2103-2134 ซึ่งอาคารและรูปแบบของสถาปัตยกรรมเช่นนี้ อาจได้รับอิทธิพลของสถาปัตยกรรมมาจากอานันทเจดีย์ที่เมืองพุกาม ที่มีแผนผังอาคารเป็นรูปกากบาท มีพระพุทธรูป 4 องค์ หันพระพักตร์ออกสู่ประตูทั้ง 4 ทิศ ซึ่งหมายถึงพระพุทธเจ้า 4 พระองค์ ที่ได้มาตรัสรู้และประกาศศาสนาในภทรกัลป์ คือ พระพุทธเจ้ากัณโธโกนาคม กัสสปะ และโคตมะ นั่นเอง และหันพระปฤษฎางค์ชนกับแกนกลาง ซึ่งเป็นฐานรองรับพระเจดีย์อยู่เบื้องบนเพียงแต่อาคารจัตุรมุข

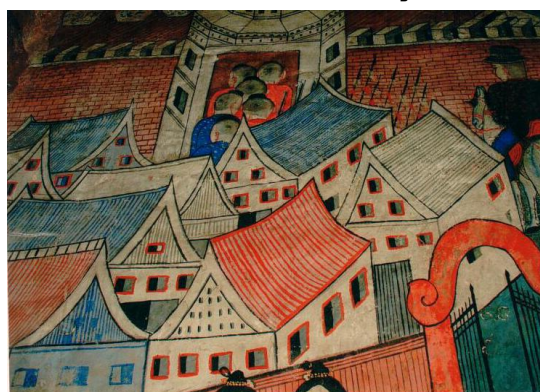
ของวัดภูมินทร์ไม่ได้สร้างพระเจดีย์ไว้นอกอาคารหรือทะลุออกไปตั้งอยู่เหนือหลังคา เหมือน
 อานันทเจดีย์ที่เมืองพุกาม แต่ช่างของเมืองน่านได้ย่อพระเจดีย์ให้เป็นขนาดเล็กอยู่ภายในอาคาร
 หรือในสมัยเจ้าเจตนบุตรพรหมินทร์ ซึ่งเป็นพระราชบุตรองค์โตและครองเมืองน่านต่อจากพระยา
 หน่อคำเสถียรฯ ระหว่างปี พงศ. 2134–2140 เพราะชื่อวัดภูมินทร์ นั้นสอดคล้องกับนามของเจ้า
 เจตนบุตรพรหมินทร์ ส่วนของสถาปัตยกรรมวิหารวัดภูมินทร์ กล่าวกันโดยทั่วไปว่าเป็น
 สถาปัตยกรรมแบบไทลื้อ เพราะองค์ประกอบของภาพจิตรกรรมภายในแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของ
 ชาวไทลื้อแม้กระทั่งการแต่งกายก็ยังระบุได้ว่าเป็นความนิยมของชาวสิบสองปันนา ซึ่งถือว่าชาว
 ไทลื้อเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุด สถาปัตยกรรมของวัดภูมินทร์ กับมีลักษณะโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์
 ของตัวเองในภูมิภาคแถบนี้เพราะอาคารส่วนใหญ่ของชาวไทลื้อไม่นิยมที่จะสร้างอาคารเป็นทรง
 จตุรมุข หรืออาคารทรงปราสาทเช่นนี้ และมักจะสร้างเป็นอาคารแผนผังเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มี
 ประตูทางเข้าด้านหน้า 1 ประตู เข้าด้านข้าง 2 ประตู หลังคามุงด้วยไม้เป็นเกล็ดซึ่งเป็นไม้ ซึ่ง
 แตกต่างกันออกไปอย่างสิ้นเชิง เพราะการบูรณปฏิสังขรณ์วิหารหลังนี้ขึ้นมา ก็คงจะสร้างขึ้นมา
 จากรูปแบบเดิม เป็นรูปแบบที่ได้มาจากอานันทเจดีย์ในเมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์ ดังนั้น จึงมี
 แผนผังเป็นทรงจตุรมุข และมุงกระเบื้องดินเผาแทนที่จะมุงแป้นเกล็ดที่นิยมในสมัยนั้น ภาพจิตร
 กรรมฝาผนังทั้งหมดนั้นเขียนขึ้นมาในคราวปฏิสังขรณ์ครั้งพระเจ้าอนันตวรฤทธิเดชนี้เอง โดยใช้
 ช่างพื้นเมือง ซึ่งน่าจะเป็นช่างไทลื้อ เพราะภาพที่เขียนออกมาจะคล้ายคลึงกับภาพจิตรกรรมที่วัด
 หนองบัว ซึ่งเป็นช่างไทลื้อเช่นเดียวกัน ในการจัดองค์ประกอบของภาพจิตรกรรมฝาผนัง
 กำหนดให้ด้านสกัดของมุขทั้ง 4 ด้านเป็นหลัก ซึ่งช่างได้ออกแบบให้เป็นภาพพุทธประวัติ มี
 ลักษณะของภาพเหตุการณ์ที่มีขนาดใหญ่ประมาณคนจริงเป็นประธานอยู่ที่ส่วนบนของผนัง ด้าน
 ทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศใต้ เขียนเป็นรูปพระพุทธรูปองค์ประกอบประทับนั่งปางมารวิชัย มี
 พระสาวกนั่งประนมมืออยู่ข้างละ 2 องค์ สันนิษฐานว่าคงเป็นตอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม
 เทศนาเล่าเรื่องสัตถกุมารชาดก ซึ่งช่างได้เขียนเป็นภาพเล่าเรื่องขนาดเล็กบนผนังช่วงถัดลงมาต่อ
 พุทธเจ้าเสด็จสู่ปรินิพพานในปางไสยาสน์ มีพระสาวกนั่งแสดงอาการโศกเศร้าเสียใจอยู่ 4 องค์
 ตอนล่างลงมาเป็นภาพเล่าเรื่อง พระเนมิราชชาดก สำหรับในรายละเอียดของตัวภาพ ส่วนที่โด
 เด่นที่สุดเห็นจะได้แก่ภาพสะท้อนชีวิตชาวน่านในยุคนั้น และความน่ารักภาพใบหน้ากลมเป็น กิ่ว
 รูปวงพระจันทร์ นัยน์ตาที่แฝงความรู้สึกเจ้าชู้กรุ่มกริ่ม ริมฝีปากเล็กจู๋กระชับ และนิยมแสดง
 อารมณ์ดีใจด้วยการเขียนมุมปากเชิดขึ้นทั้งสองข้าง ตรงกันข้ามถ้าต้องการแสดงความเศร้าเสียใจ ก็
 จะเขียนมุมปากให้หุบตกลง ดังนั้นงานจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ จึงเป็นงานที่มีเอกลักษณ์
 เฉพาะตัวอย่างสูงและมีลักษณะการแสดงออกทางศิลปะที่ค่อนข้างไปทางพื้นบ้านด้วยการเน้นอารมณ์
 และท่าทางการแสดงออกของภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.1) ภาพประกอบการวิเคราะห์ประกอบภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์

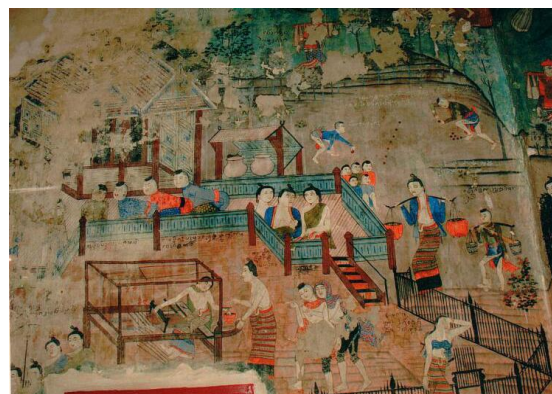
1.2) เนื้อหาเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

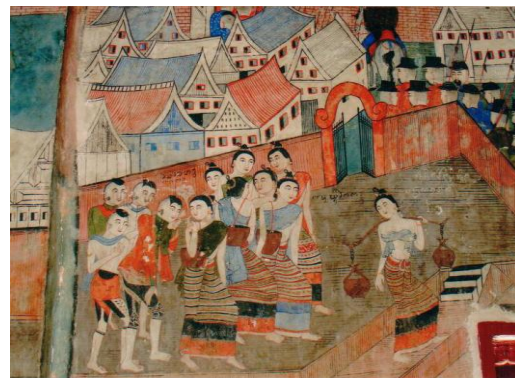
1.4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

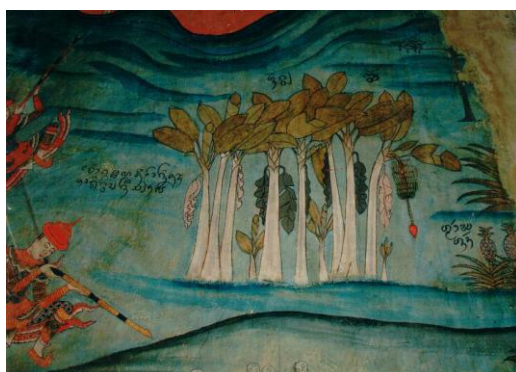
1.5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

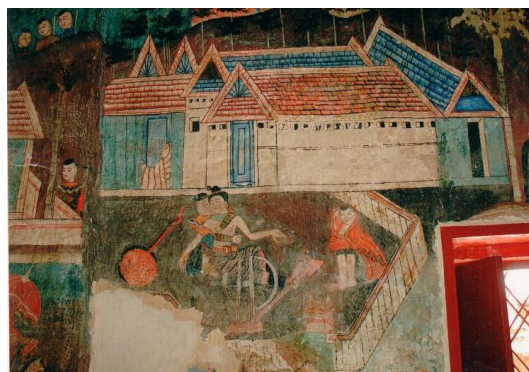
1.6) เครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.7) บุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรม
ฝาผนัง

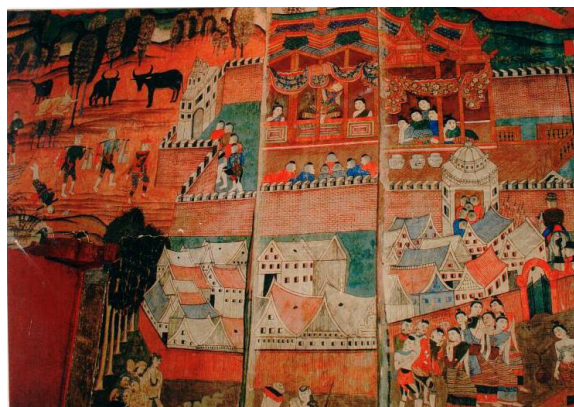
1.10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.12) ลายลงรักปิดทองที่ปรากฏบน
ต้นเสาภายในโบสถ์วิหาร

1.13) องค์ประกอบภาพและการใช้สีในภาพ
จิตรกรรมฝาผนัง

1.14) ความเป็นอัตลักษณ์ภาพผลงานจิตรกรรมฝาผนัง

2) เนื้อหาเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งที่ไม่มีความตายจากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏภายในวิหารทรงจตุรมุขวัดกุมินทร์เป็นภาพพระพุทธเจ้าประทับนั่งปางมารวิชัยประทับนั่งอยู่ในซุ้มเรือนแก้ว มีพระสาวกนั่งประนมมืออยู่ข้างละ 2 องค์ เป็นตอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเล่าเรื่อง คันธกุมารชาดก ส่วนภาพเล่าเรื่องที่ผนังถัดต่ำลงมา เป็นภาพเล่าเรื่องขนาดเล็ก ต่อเนื่องกันทั้งสามด้าน ส่วนผนังด้านทิศตะวันตกตอนบน เป็นภาพพระพุทธเจ้าเสด็จสู่ปรินิพพานในปางไสยาสน์ มีพระสาวกนั่งแสดงอาการโศกเศร้าเสียใจ ส่วนเนื้อหาเรื่องราวที่ดูโดดเด่นจากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏ จะเป็นภาพสะท้อนถึงวิถีชีวิตชาวนานในยุคนั้น ซึ่งมีใบหน้ากลมแป้น คิ้วรูปวงพระจันทร์ นัยน์ตาดวงตาที่แฝงความรู้สึกบอกถึงอารมณ์ ริมฝีปากเล็กรูปกระชับและนิยมเขียนภาพแสดงอาการดีใจด้วยการเขียนมุมปากเขยิบขึ้นทั้งสองข้างตรงกันข้ามถ้าช่างเขียนต้องการแสดงความเศร้าโศกเสียใจ ก็จะเขียนมุมปากให้หุบลงทำทางอากัปกิริยาเป็นทำทางแบบนาฏลักษณ์แสดงอารมณ์ผ่านทางใบหน้า ซึ่งภาพเนื้อหาเรื่องราววัดกุมินทร์ เป็นงานจิตรกรรมฝาผนังที่มีเอกลักษณ์เขียนโดยหนาน บัวผัน ช่างเขียนชาวไทยลื้อภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา นิทานชาดกเรื่องคันธกุมารชาดก ประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม วิถีชีวิต การปกครอง การติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติของผู้คนเมื่อนานจากอดีต

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบประเพณี ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบภาพที่ได้รับอิทธิพลมาจากรูปแบบและทำทางของพระพุทธเจ้าจากศิลปะไทยในอดีต นำมาสร้างสรรค์เป็นสื่อ

คลใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการโดยกำหนดรูปแบบแยกห้องภาพด้วยภาพต้นไม้ ภาพกำแพงเมือง ธรรมชาติภูเขา

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเขียนแบบเปียกปูนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นสีพื้นด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ และเน้นรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีเข้ม ตัดเส้นด้วยสีดำ

3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม อาคารบ้านเรือนถือเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อชีวิต ที่ใช้ในการกินอยู่หลับนอน และประกอบกิจต่างๆ ในการดำเนินชีวิต คนสมัยโบราณเวลาสร้างบ้านเรือนจะต้องคำนึงถึงการหาฤกษ์ยาม ในเรื่องเกี่ยวกับโชคกลางทางไสยศาสตร์ ตามความเชื่อซึ่งจะได้มาเป็นสิริมงคลกับเจ้าของบ้านมากกว่าจะคิดเรื่องเหตุผล โดยจะให้ผู้สูงอายุ หมอครูผู้รู้ในเรื่องพิธีกรรม เป็นผู้อธิบายความ และจะพบภาพอาคารสถาปัตยกรรมปรากฏอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง จากภาพอาคารบ้านเรือนผู้คน จิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ หากเป็นพื้นที่ผนังที่มีเนื้อที่กว้างขวางเขียนต้องการเขียนให้รู้บ้านอาคารตัดกัน ก่อนจะบรรจุกภาพตัวคนลงไปในพื้นที่อาคารข้างเขียนจะใช้วิธีการร่างสัดส่วน กำหนดทิศทางมุมมองภาพ ที่มีเนื้อหาก่อนจะเขียนส่วนอื่นๆ เช่นร่างภาพอาคารบ้านเรือนปราสาทก่อนลงสีพื้นดินแล้วจึงเขียนรั้ว กำแพงบ้านหรืออาคาร สุดท้ายจึงเขียนลดทอนทับซ้อนโครงสร้างอาคาร จั่ว เสา และเขียนภาพคนตามจินตนาการกำหนดสัดส่วนให้มีช่องว่างระหว่างกลุ่มคน สิ่งของ บรรยากาศที่เป็นพื้นมองกว้างแบบนภมอม จึงได้ภาพที่ต่อเนื่องกับภาพอื่นๆ จากภาพที่ปรากฏอาคารบ้านเรือนที่ช่างเขียนได้สร้างสรรค์ขึ้นนั้น เป็นอาคารที่มีผนังก่ออิฐฉาบปูน ปลายจั่วหลังคายอดแหลม มีช่องหน้าต่างและช่องแสงเรียงรายตามฝาผนังอาคารจากภาพที่ปรากฏรูปทรงอาคารผสมผสานระหว่างทรงพื้นถิ่นผสมรูปทรงอาคารแบบยุโรป

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของอาคารสถาปัตยกรรมที่ดูเรียงรายทับซ้อน เป็นสื่อคลใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการ

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีแบบเปียกปูนแห้ง สีอัสสุใช้สีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูนของอาคารจัตุรมุขวัดภูมินทร์สีที่ใช้เขียนปรากฏสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มวรรณะสีเย็นปรากฏน้ำหนักรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีเข้มและสีดำ

4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งการเดินทางถือเป็นสิ่งจำเป็นของผู้คนในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งพาหนะการเดินทางจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จากประวัติศาสตร์การเดินทางของมนุษย์ จะเดินทางด้วยเท้าของตนเอง และพัฒนามาเป็นมีพาหนะช่วยในการเดินทางและบรรทุกสัมภาระต่างๆของการเดินทางระหว่างเมือง เช่นการเดินทางติดต่อค้าขายในการเดินทาง เช่น ช้าง ม้า วัวเทียมเกวียน และพัฒนามาเป็นการเดินทางด้วยรถยนต์และเครื่องบินดังปัจจุบัน และอีกด้านหนึ่งพาหนะการเดินทางโดยเรือ โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำ เช่น กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาประเทศไทย และกลุ่มแม่น้ำโขง จะใช้พาหนะโดยทางเรือในการติดต่อและการเดินทางระหว่างเมือง จากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์จะปรากฏเห็นภาพเรือสำเภากินบรรทุกสินค้าด้านหน้ามีแม่ย่านางเรือและรูปจุดลักษณะดวงตาที่ด้านหัวเรือท้ายเรือเป็นรูปตัดปรากฏรูปโค้งของโครงสร้างเรือชัดเจน ภายในเรือมีก๋งเรือที่ปรากฏหลังการูปโค้งไม่ทวนลมกันแดดกันฝน มีเสากระโดงเรือ 3 ต้น ติดธงสีแดงภาพลักษณะอักษรสีเหลืองที่ปลายของเสากระโดงเรือ และปรากฏเรือสำเภาลึกอีก 2 ลำ ที่จอดนิ่งโดยไม่กางใบเรือ ซึ่งเรืออาจอยู่ในช่วงขนถ่ายสินค้า จากภาพที่ปรากฏเรือจะอยู่หนึ่งไม่กระโจนได้คลื่นน้ำประกอบกับสภาพแวดล้อมที่ปรากฏขานบ้านเรือนผู้คนที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำ และด้านหน้าของภาพเขียนปรากฏกลุ่มต้นไม้ริมแม่น้ำ จะปรากฏนกที่อยู่ป่าริมน้ำบินและจับอยู่ตามยอดกิ่งไม้ ซึ่งจากภาพพาหนะการเดินทางด้วยเรือคงมีมาตั้งแต่อดีต ช่างเขียนจึงได้นำเรื่องเรือและแม่น้ำมาสร้างสรรค์และเขียนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของพาหนะการเดินทางเรือเป็นภาพเรือสำเภาทรงจีนที่จอดอยู่ในแม่น้ำ เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง สีฝุ่นผสมกาวยื่นบนผนังปูนสีที่ใช้เขียนปรากฏสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นด้านล่างได้แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีเขียว ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติเกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆด้วยน้ำหนักสี และตัดเส้นด้วยสีดำ

5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกันแสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเมืองน่านในอดีต จากภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏในวิหารทรงจตุรมุขวัดภูมินทร์ ช่างเขียนได้นำเสนอเรื่องราวต่างๆ ของวิถีชีวิตผู้คนที่ดำรงอยู่ในชุมชนสมัยนั้น จากภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏช่างเขียนได้เขียนภาพลักษณะของวิถีชีวิตของผู้คนเมืองน่านโดยเฉพาะกลุ่มคนหนุ่มสาวซึ่งแต่งกายจะบอกถึงกลุ่มชนจากอดีต คือชาวไทลื้อ ซึ่งช่างเขียนภาพ คือ หนาน บัวผัน เป็นช่างเขียนชาวไทยลื้อ จึงมีความรู้ในด้านต่างๆ ของ

สังคมไทยถือเป็นอย่างดี จึงได้สร้างสรรค์จินตนาการจากสิ่งที่รู้ คั่นเคยและพบเห็น นำมากำหนดเรื่องราวต่างๆ ไว้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง โดยเฉพาะการกำหนดรูปร่างของหญิงสาวดูสูงสมส่วน จะนุ่งอาภรณ์ด้วยผ้าชั้นลายน้ำไหลสลับสีต่างๆ หญิงสาวสีผิวขาวนวลไม่ปรากฏสีผิวเป็นสีอื่น ซึ่งช่างเขียนคงจะเคยเห็นและตรึงใจ ทรงผมกล้ามวยใช้ปลายผมม้วนมาผูกมัดมัดไว้ที่ศีรษะ โดยเฉพาะร่างกายท่อนบนของหญิงสาว จะมีเพียงผ้าสไบเฉียงพาดผ่านบริเวณเนินหน้าอก ปรากฏเห็นสีผิวขาวนวลดูงามยิ่ง จากภาพเขียนจะปรากฏเห็นหญิงสาวและหญิงสูงอายุกำลังสอนการทอผ้าให้กับหญิงสาว ซึ่งนั่งอยู่บนเครื่องทอผ้าซึ่งทำด้วยไม้ และจะเห็นภาพชายหนุ่มสักขาลาย ยืนแอบดูหญิงสาวอยู่ด้านหลัง ที่ خانهบ้านเป็นภาพกลุ่มหญิงสาวนั่งสนทนาซึ่งกัน และไกลออกไปจนเห็นภาพเด็ก ๆ กำลังนั่งเล่นและวิ่งเล่นอยู่บริเวณลานบ้าน จากภาพเขียนที่ปรากฏนอกจากจะเห็นภาพหญิงสาวที่แสดงออกถึงการพักผ่อนและดูสวยงามแล้ว ภาพที่ปรากฏจะแสดงท่าทางเคลื่อนไหว ไม่อยู่นิ่ง แต่ละคนจะมีท่าทางแตกต่างกัน ดูภาพไม่อยู่นิ่ง น่าสนใจ ดูสนุกสนาน และชวนติดตามชมภาพตามห้องภาพต่อไปอย่างยิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของกลุ่มบุคคลที่ได้แสดงออกและรับอิทธิพลมาจากรูปร่างและท่าทางของมนุษย์ เป็นสื่อคนใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพจิตรกรรมฝาผนังตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

6) เครื่องดนตรีในจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ เครื่องดนตรีเป็นประดิษฐ์กรรมที่มนุษย์ในดินแดนต่างๆ ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยกลวิธีที่แตกต่างกัน และได้ถ่ายทอดการพัฒนาจากอดีตมาตั้งแต่ยุคโบราณ ประดิษฐ์กรรมเครื่องดนตรีที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตใจ คนตรีจะให้สุนทรีรสและความสุขอย่างลึกซึ้ง คนตรีเป็นการแสดงออกของสังคมที่ใช้บรรเลงในกลุ่มชนต่างๆ ได้เป็นอย่างดี จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏในวิหารวัดภูมินทร์ จะปรากฏคนตรีอยู่ในท่าบรรเลง เครื่องดนตรีของคนในท่าทางที่แตกต่าง ให้เห็นความรู้สึกและอารมณ์ของคนเล่นดนตรีอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นคนดีกลองที่ต้องใช้พลังแขนออกท่าทางไปตามจังหวะ มีคนเล่นฆ้องวงและเล่นซึงสีแดงดูเป็นจุดเด่นซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมในทางภาคเหนือของไทย นั่งเล่นดนตรีด้วยท่าทางอิริยาบถที่ดูสุขุม รวมถึงการเป่าปี่ เป่าขลุ่ยที่ปรากฏอยู่ฉากหลังของภาพ ซึ่งช่างเขียนได้ถ่ายทอด อารมณ์ ท่าทางของนักดนตรีของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของกลุ่มบุคคลที่ได้แสดงออกและรับอิทธิพลมาจากธรรมชาติของมนุษย์เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมขาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

7) ภาพบุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกันที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิต การแต่งกายของคนหนุ่มสาวของสังคมในอดีต โดยเฉพาะภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏภายในวิหารภูมิคุ้มในส่วนภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คน ช่างเขียนได้เขียนเป็นภาพบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ของวิถีชีวิตผู้คนในสมัยนั้นได้อย่างชัดเจน ประกอบกับช่างเขียนที่มีทักษะการเขียนภาพเป็นเยี่ยม คือ หนาน บัวผัน เป็นช่างเขียนชาวไทยลื้อ จากหลักฐานไม่ปรากฏว่าไปศึกษาวิธีการวาดภาพเขียนมาจากสำนักใด จากภาพที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังในวิหารทรงจตุรมุขวัดภูมิคุ้ม โดยเฉพาะภาพบุคคลช่างเขียนได้ถ่ายทอดอารมณ์ท่าทางได้อารมณ์จากลูกนัยน์ตา ริมฝีปาก สรีระร่างกายของหญิงสาวไทยลื้อที่สวมอาภรณ์นุ่งขึ้นลายน้ำไหลทั้งดงาม ช่วงด้านบนร่างกายของหญิงสาวลัดผมเกล้ามวยผมววดปลายผมส่วนหนึ่ง ม้วนเลียบปลายผม หน้าอกใช้ผ้าสไบพาดผ่านเฉียงปิดบังหน้าเนินทรวงอก และเปิดเผยให้เห็นสีผิวกายส่วนบนรวมถึงใบหน้าหญิงสาวเป็นรูปกลมแป้นคิ้วโค้งริมฝีปากรูปกระชับ ลูกนัยน์ตารอกกั้งเข้าเชิญชวน ลูกนัยน์ตาจะเอนเอียงไปตามอารมณ์ของใบหน้าที่มองไปหญิงสาวบางคนหาสัมผัสกระบังหน้าสะพายกระเป๋า ส่วนภาพชายหนุ่มไว้ทรงผมทรงหลักแจว ทรงมหาดไทย สวมเสื้อแขนกระบอกคอปิด เปลือยอกบ้าง และนุ่งผ้าโจงกระเบนคลุมมีลายสักสีดำที่ต้นขา คาดผ้าทิ้งชายที่เอวถือเป็นการแต่งกายของชนชั้นในสมัยนั้น แต่ที่ดูโดดเด่น คือ ชายหนุ่มสวมเสื้อสีแดงในท่าที่ขอดื้อนุ้กับหญิงสาว ที่ปรากฏดวงนัยน์ตาที่เฝ้ามองซึ่งกันด้วยความเต็มใจ ซึ่งการกำหนดภาพบุคคลให้เห็นภาพด้านหน้าด้านหลัง และด้านข้างถือเป็นเอกลักษณ์ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์ของภาพเขียนสกุลช่างเมืองน่าน จากภาพกลุ่มชายหนุ่มและหญิงสาวชาวเมืองน่านจากอดีตกำลังเดินผ่านบริเวณช่วงเมือง กำแพงเมือง ซึ่งช่างเขียนได้สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนจากอดีตได้อย่างน่าสนใจ

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของกลุ่มบุคคลที่ได้แสดงออกและรับอิทธิพลมาจากธรรมชาติของมนุษย์ เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสม กาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีตัดเส้นด้วยที่น้ำหนักสีเข้ม

8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ที่แสดงให้เห็นถึง ช่างเขียนนำธรรมชาติมาประกอบในเรื่องต่างๆ ตามห้องภาพจิตรกรรมฝาผนังวิหารวัดภูมินทร์ ช่างเขียนได้ใช้ภาพธรรมชาติของต้นไม้ที่มีรูปทรงที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่น นำมาประกอบเป็นฉาก ของเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ ของภาพเขียน ช่างเขียนได้ถ่ายทอดต้นไม้ในเชิงธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ลักษณะของต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ตามชุมชน ภูเขาและกลุ่มไม้ป่าชนิดต่างๆ จะเขียนแบบลงสีให้เกิดมิติ ของสีแล้วจะตัดด้วยเส้น การเขียนสีให้เห็นลำต้นแผ่กิ่งก้านเลื้อยใหญ่ไปตามพุ่มใบไม้ นั่น ๆ สีของ กลุ่มใบไม้บางต้นนอกจากจะลงสีเขียวแก่ สีเขียวอ่อนแล้ว ยังปรากฏสีแบบพาหุรงค์ คือการนำสี หลายสีมาใช้ในบริเวณพื้นที่เดียวกันอีกด้วย และกลุ่มของใบไม้ที่ปรากฏบางจุดช่างเขียนจะใช้ เทคนิคการเขียนใบไม้แบบใช้แปรงที่ทำขึ้นเอง จุ่มสีแล้วประทับหรือกระทุ้งให้เกิดรอยฝีแปรงเป็น รูปกลุ่มของใบไม้ที่มีขนาดเล็กใหญ่ มีลำต้นแผ่กิ่งก้านเรียงรายเกิดเป็นกลุ่มป่าแบบธรรมชาติ จาก ภาพที่ปรากฏจะเป็นต้นไม้ที่ช่างเขียนคุ้นเคยที่พบเห็นในชุมชนทั่วไปได้ถ่ายทอดอารมณ์ให้เห็น ภาพชัดเจน คือกลุ่มของต้นกล้วย ที่ปรากฏรูปทรงใบดูซับซ้อนแผ่กิ่งใบให้เห็นทั้งกิ่งก้านใบที่แก่ และใบอ่อน โดยกำหนดโครงสร้างเขียนอ่อนเป็นหลัก หากเป็นกิ่งก้านใบที่แก่สีที่เขียนจะมีสีน้ำหนั กเข้มข้นหรือออกเป็นสีน้ำตาลโคนต้นกล้วยมีหน่อกล้วยและต้นอ่อนพร้อมจะขยายพันธุ์ ต้นกล้วย บางต้นออกเครือและเห็นปลายก้านเครือผลกล้วยมีปริกกล้วยสีแดง เครือกล้วยที่ปรากฏดูสมบูรณ์ เครือใหญ่ อาจชี้ให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของดิน สิ่งที่น่าสนใจคือต้นกล้วยที่ปรากฏทำไมช่าง เขียนไม่ใช้สีเขียวอ่อน ใช้สีเขียวทึบดูเด่นชัด ดังคิดความเชื่อโบราณที่ใช้เปรียบเทียบสีผิวของสตรี ต้องมีผิวสีขาวนวลดังกล้วยสีผิวไม่ดำไม่เป็นจุด จึงถือว่าเป็นสตรีที่มีสีผิวงามยิ่ง ประกอบกับ ฉากหลังที่ปรากฏสีฟ้าอ่อนและสีฟ้าแก่ ทำให้เกิดร่มค่าน้ำหนักสีอ่อนแก่กลุ่มต้นกล้วยดูโดดเด่น และอีกส่วนหนึ่งที่ปรากฏเห็นในภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังคือตัวอักษรธรรม ซึ่งจากภาพที่ปรากฏ จะมีอักษรธรรมสีดำเขียนไว้ทั้งด้านซ้ายและขวาของภาพกลุ่มต้นกล้วย ดังนั้นจากภาพเขียนกลุ่ม ต้นกล้วยที่ปรากฏช่างเขียนจะรู้ และคุ้นเคยกับวงจรการเติบโตของต้นกล้วยได้เป็นอย่างดี

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของ กลุ่มบุคคลที่ได้แสดงออกและรับอิทธิพลมาจากธรรมชาติของต้นกล้วย เป็นสื่อคลาใจในการ กำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสม กาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้

แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วย น้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ นอกจากภาพเรื่องพุทธประวัติ นิทานชาดก ศิลปะและวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนจากอดีต สิ่งหนึ่งที่ช่างเขียนภาพวิถีชีวิตของชาวบ้าน แสดงออกเชิงรักใคร่ ซึ่งภาพที่มีเนื้อหาเชิงความรัก ช่างเขียนอาจเขียนขึ้นเพื่อความผ่อนคลาย หรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้ชมคิดในเชิงปรัชญา เป็นภาพเตือนสติแก่ผู้คนทุกวัย ซึ่งเรื่องความรักนี้เป็นธรรมชาติของสรรพสิ่งที่มีชีวิต เป็นจุดเริ่มต้นของการที่จะดำรงอยู่ของสายพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือมนุษย์ หรือถ้ามองในอีกด้านหนึ่ง ภาพที่แสดงออกเชิงความรักอาจสะท้อนถึงวิถีชีวิตที่มีความเหมาะสม หรือถึงวัยอันควรหรือยังในเรื่องความรัก จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏ เป็นภาพชายหนุ่มมาเกี่ยวพาราสีหญิงสาวที่กำลังนั่งปั่นเครื่องทำเส้นด้ายที่ทำจากฝ้าย บริเวณลานกว้างหน้าบ้านพัก โดยมีภาพเด็กสองคนนั่งเล่นและเล่นสะบ้าอยู่บริเวณลานบ้าน ส่วนชายหนุ่มจะนั่งคิดพิณสีแดง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมทางภาคเหนือ นั่งเล่นพิณขับกล่อมให้ความรื่นรมย์และผ่อนคลายให้กับหญิงสาวขณะทำงาน แต่เมื่อถึงจุดหนึ่งจากภาพที่ปรากฏท่าทางอ่อนช้อยสวยงามของหญิงสาวที่มีผิวขาวาวนวล ทำให้หนุ่มหมองพิณอดใจไม่ไหว จึงวางพิณแล้วเข้าไปโอบกอดรัดหญิงสาวแก้มประชิดซึ่งกัน ในยามที่เด็กไม่สนใจและเพลินอยู่กับการเล่นจากภาพที่ปรากฏ จะแสดงออกให้เห็นถึงอารมณ์แห่งความสุขของหญิงสาวจากริมฝีปากที่ยิ้มด้วยความเต็มใจ ที่ช่างเขียนได้จินตนาการและถ่ายทอดจากสิ่งที่เคยพบเห็นได้อย่างน่าสนใจยิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมบริเวณลานหน้าบ้าน เห็นกำแพงรั้วบ้านพัก รวมถึงเรือนพักอาศัย เป็นสื่อคล้อยในการกำหนดรูปแบบการแสดงผลของภาพตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง เขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาว บนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วย น้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม จากภาพจะปรากฏเรือสีแดงอยู่ในน้ำ มีชายสองคนที่ศีรษะสวมหมวกสีดำ อยู่ในท่าทางค้มถ่อเรือ แต่งกายเหมือนกับคนต่างชาติ ซึ่งแม่น้ำนอกจากเป็นที่ใช้เดินทางเรือเพื่อติดต่อระหว่างชุมชนแล้ว ผังแม่น้ำยังปรากฏชุมชนต่างๆ ซึ่งเป็นบ่อเกิดศิลปะและวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน จากภาพน้ำที่ปรากฏช่างเขียนได้เขียนภาพน้ำด้วยความรู้ลึก โดยจำลักษณะของแม่น้ำที่เคยพบเห็นนำสัญลักษณ์ของ

คลื่นน้ำมาเขียน โดยมีได้เน้นให้เหมือนจริงตามธรรมชาติ จะใช้เส้นขีดเส้นตรงแนวนอนเรียงราย บริเวณที่กำหนดพื้นที่ให้เป็นน้ำโดยจะลงสีของเงาสีงาปลุกสร้างอาคารบ้านเรือนที่ปรากฏอยู่ริมน้ำ ด้วย สีฟ้าแก่และสีฟ้าอ่อน รวมถึงสีขาวนวลที่เป็นสีพื้นผนัง แล้วช่างเขียนจะใช้สีขาวระบายขีด เขียนเป็นเส้นตรงแนวนอน ให้เห็นแทนความไม่อยู่นิ่งของสายน้ำ โดยเน้นกลุ่มสีให้เกิดเรื่องราว และเขียนภาพนกน้ำบริเวณว่างเปล่ามีเรือราวไม้ จะเห็นเป็นภาพน้ำชัดเจนมากขึ้น จากสีของภาพ เรือสีแดง กลุ่มนกสีดำ และเงาอาคารบ้านเรือนริมน้ำสีฟ้าและเขียนเส้นสีขาวแทนคลื่นน้ำทำให้ ความเป็นเอกภาพทั้งท่าเรือซึ่งอยู่ในฉากด้านหน้าแต่ไม่ปรากฏเงาของเรือ ซึ่งภาพที่ปรากฏก็ยังดู ให้ความรู้ลึกได้ว่าเรืออยู่ในแม่น้ำได้

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของเรือสีแดง ภาพคนใส่หมวกสีดำ กลุ่มภาพนกน้ำสีดำ ที่อยู่ในแม่น้ำ โดยใช้เส้นตรงแนวนอนเขียนเป็นเส้น แทนสัญลักษณ์ของคลื่นน้ำเป็นสื่อสื่อใจการแสดงออกรูปแบบของน้ำเชิงสัญลักษณ์

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง เขียนด้วยสีฝุ่น ผสมขาว บนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วย น้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม จากภาพที่ ปรากฏเป็นเรื่องเกี่ยวกับพระคันธนกุมารจี่ม้าขาวต่อสู้กับยักษ์เพื่อช่วยมารดา และภาพสัตว์ที่ ปรากฏภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวิหารทรงจตุรมุขวัดภูมินทร์ จะมีภาพสัตว์ที่แสดง ออกแบบเลียนแบบธรรมชาติ และภาพสัตว์ในอุดมคติ เช่น กลุ่มนกยักษ์ ซึ่งช่างเขียนจะเขียนภาพ สัตว์ประกอบไว้ในฉากของนิทานชาดกตามห้องภาพต่างๆ ที่ปรากฏภาพต้นไม้ ภูเขา ท้องฟ้า นอกจากนั้นยังมีสัตว์เลื้อยคลาน เช่นภาพกลุ่มยักษ์ที่ช่างเขียนแสดงออกด้วยการเขียนภาพที่มี ขนาดใหญ่และสามารถก่อกินมนุษย์ได้ เช่นภาพตอนพระคันธนกุมารใช้ไม้เท้าที่ดันซี่ตายปลายไม้ เท้าชี้เป็นซี่ปราบทำลายยักษ์ และภาพสัตว์ที่ปรากฏในห้องภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตของธรรมชาติและ สังคมชุมชนน่านในอดีตจะปรากฏภาพสัตว์เลี้ยง เช่น ภาพ ไก่ ภาพหมู ภาพสุนัข เป็ด ห่าน ศิลปินจะเขียนประกอบเรื่องต่างๆ รวมถึงกลุ่มนกน้ำสีดำ ที่แสดงท่าบินโฉบเรียงดังลงจับสัตว์น้ำ และภาพสัตว์จะกระจายอยู่ตามเนื้อหาของภาพตามห้องภาพต่างๆอีกด้วย

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากธรรมชาติของท่าทางภาพสัตว์เป็นสื่อสื่อใจในการกำหนดรูปแบบและการ แสดงออกตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง เขียนด้วยสีฝุ่น ผสมขาว บนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่าง รูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

12) ลายทองคำที่ปรากฏบนต้นเสาภายในพระอุโบสถวิหาร

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม จากภาพที่ปรากฏให้เห็น ถึงที่มาของการกำหนดลายประจำยามลงรักปิดทองที่ปรากฏบนต้นเสาทั้ง 4 ต้น ภายในวิหาร ซึ่ง ต้นเสาทรงกลมทั้ง 4 ต้นนี้ ได้เป็นสัญลักษณ์แทนความหมายเชิงปรัชญาทางพุทธศาสนา กล่าวคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค จากลวดลายที่ปรากฏบนต้นเสาจะได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะไทยเป็น ลายเครือเถา และลายดอก มีกิ่งก้านของใบและดอกไม้โค้งประสานซึ่งกันมีความสัมพันธ์ของลาย เล็กใหญ่อย่างเป็นเอกภาพ ลายจะกำหนดขึ้นให้เชิงลายและยอดของลายมีทิศทางที่สูงขึ้นไปตามต้น เสาไปจนถึงเพดานวิหาร ในส่วนของลายบริเวณโคนต้นเสาจรดพื้นจะกำหนดให้มีลายประจำยาม ก้ามปูและลายเถาวัลย์จะตกแต่งบนต้นเสาวิหาร ลายจะปรากฏสีทองบนพื้นสีดำและพื้นสีแดงดู เห็นสีตัดกันทำให้ลวดลายที่ปรากฏรอบต้นเสาดูงดงามยิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของลายที่ได้รับ อิทธิพลมาจากธรรมชาติ เครือเถาวัลย์ ดอกไม้ ใบไม้ เป็นสื่อคล้อยในการกำหนดรูปแบบการ แสดงออกตามจินตนาการ

กลวิธี ภาพลายทองคำที่ปรากฏบนต้นเสา เป็นกลวิธีลงรักปิดทองปรากฏเนื้อสี ทองคำเปลวที่บางเรียบ สามารถติดสีทองทับกับพื้นรักสีดำ แสดงการผสมผสานด้วยลายรูปทรง ขนาดเล็กใหญ่รอบต้นเสา ด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏเห็นสีทองคำเปลวลักษณะแบนเรียบ เกิดลายรูปร่าง รูปทรงต่างๆ บนพื้นสีดำและสีแดงรอบต้นเสาทั้ง 4 ต้นภายในวิหาร

13) องค์ประกอบภาพและการใช้สี

จากการจัดองค์ประกอบ ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวิหารทรงจัตุรมุขวัด ภูมินทร์ จากภาพที่ปรากฏ ช่วงเขียนจะกำหนดเรื่องพุทธประวัติ เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้ จัดภาพให้อยู่ในส่วนผนังด้านบนสุดที่จั่วและผนังบนสุดที่ติดกับเพดานวิหารและภาพพระพุทธเจ้า และพระสาวกจะกำหนดเขียนให้มีขนาดใหญ่และดูชัดเจน ระดับรองลงมาจากภาพรวม จะเป็น นิทานชาดก ซึ่งเป็นนิทานที่เป็นที่นิยมของผู้คนในภาคเหนือ เช่นเรื่อง กัณฐกกุมาร เนมิราชชาดก จะกำหนดเรื่องราวต่าง ๆ และในส่วนของภาพที่ต่ำลงมาจากที่ปรากฏจะเป็นภาพเกี่ยวกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมถึงชาวต่างชาติที่ได้เข้ามาติดต่อค้าขายในสมัยนั้น การกำหนด เนื้อหาเรื่องราวจะแบ่งห้องภาพ ด้วยการกำหนดสิ่งปลูกสร้างเช่น อาคารสถาปัตยกรรม แนว กำแพงเมือง โดยกำหนดกลุ่มบุคคลทั้งชายหญิง ที่มีท่าทางไม่อยู่นิ่ง จะปรากฏมีอิริยาบถที่

แตกต่างกัน การกำหนดช่องว่างด้วยการกำหนดเป็นพื้นที่ เช่น บริเวณลานบ้านพัก หรือสวนป่า บ้าง ที่พักอาศัย โดยการแก้ปัญหาการกำหนดภาพที่ตรงจุดของต้นเสาวิหาร ช่างเขียนจะกำหนดภาพเป็นมุมตัดสามารถดูภาพได้เข้าใจและปรากฏภาพต่อเนื่องซึ่งกัน ทั้งด้านข้างและมองมุมตรง ภาพ การเตรียมพื้นผนังที่เรียบประกอบกับการใช้สีฝุ่นผสมกาว และสามารถลงสีทับกันได้ ทำให้ภาพที่ปรากฏเห็นสีสดใส เรื่องราวต่างๆ ที่ไม่ซ้ำกันภายในผนังห้องภาพ การกำหนดเนื้อหาต่างๆ ช่างเขียนจะเขียนเนื้อหาภาพ เป็นกลุ่มเป็นจุด และจะให้มีความที่ว่าง ภาพจึงดูไม่แน่นเกินไป ดูสบายใจ ประกอบกับการนำสีมาใช้เขียนภายในจิตรกรรมฝาผนัง ถือว่าเป็นกลุ่มสีที่ดูหลากหลาย คือมีสีทั้งกลุ่มวรรณะสีร้อน และสีกลุ่มวรรณะสีเย็น สีทองจะใช้น้อยมากภายในภาพเขียน สีทองจะปรากฏอยู่ตามลายทองเสาวิหารตามซื่อ คาน และบนประติมากรรม จากภาพรวมกลุ่มสีและเนื้อหา จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน สีจะกระจายไม่กระจุกสีใดสีหนึ่งเป็นพิเศษ จากการจัดองค์ประกอบการใช้สีและกำหนดเนื้อหาเรื่องราว ประกอบกับรูปแบบ และกลวิธี จากภาพที่จะปรากฏจะเป็นลักษณะเฉพาะ จึงทำให้ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังดูน่าศรัทธา น่าสนใจ มีความสุนทรีย์และต้องการติดตามชมทุกห้องภาพ ประกอบกับบริเวณภายในห้องโถงวิหารวัดภูมินทร์ เป็นห้องโถงใหญ่ สามารถเดินชมภาพ ศึกษาภาพในแง่มุมต่างๆ ได้ การกำหนดสัดส่วนถึงแม้จะเป็นภาพเขียนขนาดใหญ่บางจุดแต่ดูสมส่วนและภาพจะเล่าเรื่องเกี่ยวกับสังคมเมืองน่านในอดีต ช่างเขียนจะกำหนดรูปทรงเนื้อหาให้ดูได้หลายมุมมอง เช่น ภาพสตรีและชายหนุ่มเมืองน่านจากอดีต ช่างเขียนจะเขียนให้เห็นภาพทั้งมุมด้านหน้า ด้านข้างและด้านหลัง และอิริยาบถท่าทางของบุคคลภายในภาพจะเป็นธรรมชาติดูไม่อยู่นิ่งเป็นอิริยาบถท่าทางต่างๆ ทำให้ภาพดูเป็นแบบเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง ทำให้ผู้ชมภาพอยากติดตามและดูภาพห้องภาพต่อไป

2.2 ภูมิปัญญางานจิตรกรรมวัดหนองบัว จังหวัดน่าน ประเทศไทย พบดังนี้

1) ลักษณะวิหารวัดหนองบัว

วิหารวัดหนองบัว กล่าวกันว่าพระสุนันตะหรือครูบาทหลวง เจ้าอาวาสวัดหนองบัว ในขณะนั้น เป็นช่างดำเนินการก่อสร้างวิหารด้วยตนเอง โดยมีศรัทธาในหมู่บ้านสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ ช่วยก่อสร้างจนแล้วเสร็จ การก่อสร้างใช้เวลาานเท่าใดไม่ปรากฏหลักฐาน วิหารแห่งนี้มีขนาดกว้าง 10 เมตร ยาว 19 เมตร ลักษณะเป็นวิหารขนาดย่อม รูปทรงเตี้ยแจ้ โดยเฉพาะหลังคาขาวคลุมต่ำมาก อาคารตั้งอยู่บนฐานบัวคว่ำเป็นฐานปูน หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้านหน้าย่อมุมเป็นมุขโถง เนื้อที่ใช้สอยภายในแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหน้าที่ เป็นมุขโถงทำเป็นบันได มีสิงห์ยืนเฝ้าที่ประตูข้างละ 1 ตัว บริเวณมุขโถงจะก่อเป็นผนังอิฐถือปูน ระดับเหนือผนังเป็นลูกกรงลูกมะหวดไม้กลึง ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสตลอดผนังมีชั้นซ้อนหลังคาชั้นที่ 2 และที่ 1 เป็นผนังทึบและมีหน้าต่างบานเล็กๆ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสด้านละ 1 ช่อง เนื้อที่ใช้สอย ส่วนที่ 2 เป็นตัวอาคารใหญ่ ผนังก่ออิฐแบบกว้างสลัวยาว ขอบบานของผนังเป็นรูปลดระดับตาม

ชั้นลดของหลังคา ผนังหุ้มกลองด้านหลัง เป็นผนังทึบตัน ส่วนผนังหุ้มกลองหน้ามีประตูอยู่ตรงกลาง 1 ช่อง ประตูนี้เป็นตัวเชื่อมระหว่าง เนื้อที่มุขโงกกับเนื้อที่ภายในอาคารแสงสว่างจากภายนอก ส่วนใหญ่จะส่องผ่านทางมุขโงก ส่วนผนังทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ มีช่องหน้าต่างทางทิศเหนือ 7 ช่อง ทิศใต้ 6 ช่อง หน้าต่าง เดิมมีขนาดเล็ก เข้าใจว่ามีขนาดเท่ากับหน้าต่างที่ผนังด้านหน้าต่อมาได้เจาะขยาย เมื่อปีพุทธศักราช 2469 ที่ผนังด้านทิศเหนือมีประตูอีกทางหนึ่งอยู่ระหว่างกลางผนังประตูเข้าด้านข้างนี้ ทำมุขยื่นออกไป มีหลังคาชั้นเดียวที่ผนังด้านทิศใต้ ทำแท่นสำหรับพระสงฆ์นั่งเทศน์ เรียกว่า ฐานสงฆ์ เป็นแท่นฐานปัทม์ก่ออิฐถือปูน หลังคาวิหารมุงด้วยกระเบื้องเคลือบดินขาวรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคาในประธานเป็นชั้นซ้อน 2 ชั้น ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง และมีหลังคาปีกนกกลางอีกชั้นละ 1 ตับหลังคาส่วนที่คลุมมุขโงก เป็นหลังคาชั้นซ้อน 2 ชั้น และมีปีกนกอย่างเดียวกันระดับของหลังคามุขโงก และหลังคาอาคารชั้นต่ำกว่ากันมาพื้นหลังคาทั้ง 2 ส่วน คลุมยาวลงมาต่ำมาก ใช้อุปสรรคระดับบนเครื่องไม้ทั้งหมด หน้าบันเป็นลายแกะไม้ ติดกระຈตามช่องที่อุดหน้าปีกนกเป็นลายเครือเถาด้วยลายปูนเด่นออกมา ช่องไฟระหว่างลายห่าง เน้นตัวลายมากกว่าปกติ ลักษณะอาคารเน้นทางเข้าด้านหน้า โดยสังเกตได้จากการทำขนาดประตูมุขโงกสูงใหญ่และเปิดโล่ง มีเชิงชายรูปกระจังประดับและใช้ สิ่งห่อประดับอยู่ข้างประตูวิหารแห่งนี้นับเป็นสถาปัตยกรรมแบบไทลื้อ ที่สวยงามทรงคุณค่าทางศิลปะอย่างยิ่ง

1.1) ภาพประกอบการวิเคราะห์ประกอบภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว

1.2) เนื้อหาเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

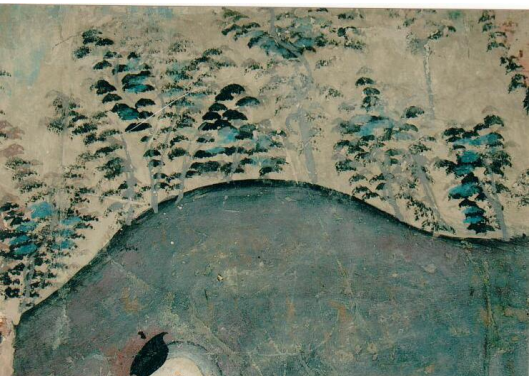
1.5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

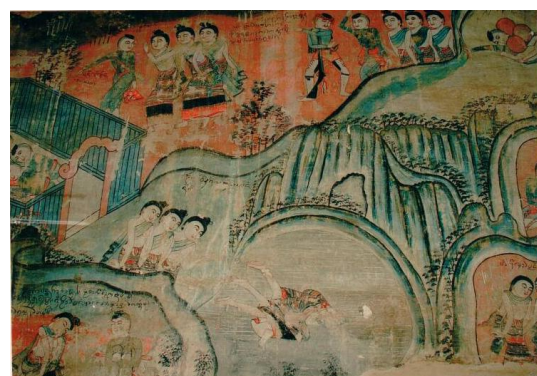
1.6) เครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.7) บุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

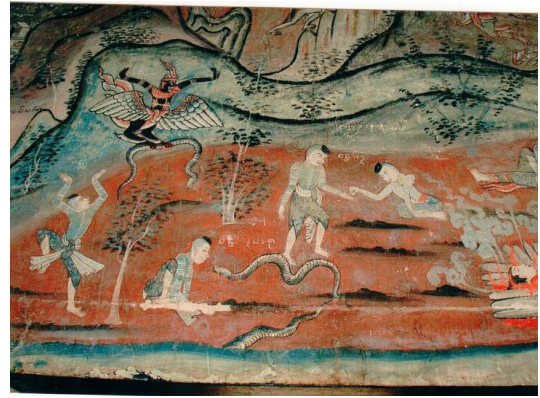
1.8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

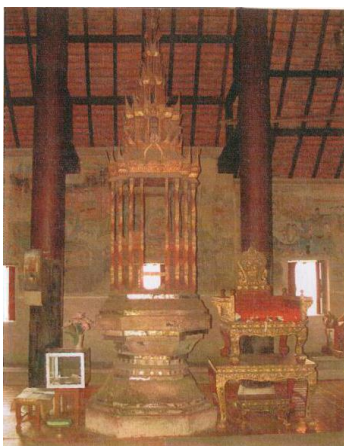
1.9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.12) ลายลงรักปิดทองที่ปรากฏบน
ต้นเสาภายในโบสถ์วิหาร

1.13) องค์ประกอบภาพและการใช้สีในภาพ
จิตรกรรมฝาผนัง

1.14) ความเป็นอัตลักษณ์ภาพผลงานจิตรกรรมฝาผนัง

2) เนื้อหาเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหา रूपแบบเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดหนองบัวแห่งนี้ เขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาว บนผนังปูนมีร่องพื้น เขียนขึ้นโดยฝีมือช่างทางภาคเหนือ สุกกลช่างเมืองน่าน ราวพุทธศตวรรษที่ 25 สมัยรัชกาลที่ 2-5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จิตรกรรมฝาผนังเป็นภาพเรื่องเต็มผนังทั้ง 4 ด้าน ไม่มีการแบ่งแยกออกเป็นสัดส่วน การเขียนภาพคนทั้งหญิงและชาย มีใบหน้ากลม หันข้าง กรามใหญ่ แต่ไม่เป็นเหลี่ยม สันคางแหลมเล็กน้อยหน้าผากกว้าง คิ้วดำเข้มโค้งโก่งเป็นรูปเสี้ยวเดือนคว่ำ ลงเส้นขอบตาบนโก่งโค้งเป็นรูปวงกลมล้อกับเส้นคิ้ว ลูกตาคำเป็นดวงมอตรงลักษณะของตาแฝงแววเข้มแฉะร่าเริง จากภาพที่ปรากฏเป็นลักษณะเฉพาะของตัวภาพบุคคลในจิตรกรรมสุกกลช่างทางภาคเหนือ เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏ ได้แก่เรื่อง จันทราชาดก และเรื่องพุทธประวัติซึ่งเรื่อง จันทราชาดกนี้เป็นนิยายคติธรรมเก่าแก่ฉบับที่ 11 ในหนังสือ ปัญญาชาดกปัจฉิมภาค ชาวบ้านในภาคเหนือเรียกว่า คำธรรม จันทราชาดกเป็นนิทานธรรมที่สอนให้กุลบุตรกุลธิดาเอาแบบอย่าง จริยธรรมที่ดีงาม เช่น การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ และความเมตตากรุณา จิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัวแห่งนี้ นับว่าเป็นจิตรกรรมที่มีคุณค่าด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์และวรรณกรรมมาก โดยที่เป็นจิตรกรรมในสุกกลช่างทางภาคเหนือ ที่สันนิษฐานว่าเขียนโดยช่างชาวไทยลื้อ มีลักษณะเป็นของตนเอง ซึ่งสามารถจัดไว้เป็นสุกกลช่างหนึ่ง คือ สุกกลช่างเมืองน่าน ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการจัดวางองค์ประกอบ การเขียนตัวละครภายในภาพ การใช้สี อีกทั้งจันทราชาดกนี้ นับเป็นวรรณกรรมที่สำคัญเรื่องหนึ่งซึ่งจัดเป็นนิทานธรรมเก่าแก่ ซึ่งปรากฏในภาพเขียนที่พระวิหารวัดหนองบัวแห่งนี้เพียงแห่งเดียวเท่านั้น ที่อื่นยังไม่พบเห็น นอกจากนี้แล้วภาพประกอบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม พาหนะต่างๆ เช่น ภาพเรือกลไฟ เรือสำเภา การแต่งกายของทหารและชาวบ้าน และการใช้อาวุธ สามารถบ่งบอกได้ถึงประวัติศาสตร์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดอายุของภาพเขียนแห่งนี้ได้ อีกทั้งให้คุณค่าทางด้านการศึกษา สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมทางด้านต่างๆ และการนับถือศาสนาของชาวไทยภาคเหนือได้เป็นอย่างดี จิตรกรรมฝาผนังทุกแห่งย่อมมีคุณค่าในแง่ของการเป็นกระຈກສະຫ້ອນให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้น โดยเฉพาะความเป็นชาวบ้านซึ่งมีลักษณะเรียบง่าย จิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัวแห่งนี้ได้ทำหน้าที่สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี ภาพจิตรกรรมจึงเสมือนเปิดโอกาสให้คนดูได้จินตนาการได้อย่างกว้างไกลทำให้รู้สึกเพลิดเพลินสนุกสนานใจคอเบิกบาน สิ่งที่สะท้อนจากภาพเขียนที่เห็นได้ชัด คือการแต่งกายโดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงที่นุ่งอาภรณ์ผ้าชิ้นลายน้ำไหลหรือผ้าชิ้นดินจกที่สวยงาม และปัจจุบันยังเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของชาวไทยลื้ออีกด้วย

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบจินตนาการ ที่ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของเนื้อหาที่ปรากฏเห็นธรรมชาติ สัตว์ป่า มนุษย์ สิ่งปลูกสร้างภายในงานจิตรกรรมฝาผนัง เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนภาพ

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีแบบเปียกปนแห้ง สื่อวัสดุใช้สีฝุ่นผสมขาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้านกลุ่มวรรณะสีร้อน ปรากฏก้นน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม จากภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏ เป็นภาพอาคารสิ่งปลูกสร้าง เรือนไทยประเพณี ซึ่งมีองค์ประกอบของอาคารตัวเรือนแฝดอยู่ติดกัน ซึ่งเป็นตัวเรือนสองหลังและสามหลังติดกัน มีองค์ประกอบตกแต่งทางศิลปะ เช่นบริเวณจั่วยอดอาคารมักจะสร้างเรื่องราวประกอบกับความเชื่อของยุคสมัย เช่นสร้างภาพหน้าจั่วอาคารเป็นลายตะวัน มีแสงเส้นประกายรัศมีออกมาจากดวงตะวัน ซึ่งคุณค่าของการคงอยู่ในสังคมถือเป็นแบบแผนทางศิลปะ และเป็นสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ซึ่งปลูกสร้างอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ชุมชน ในสังคมตามวัฒนธรรมนั้น สามารถเรียนรู้และบอกถึงลักษณะและวัฒนธรรมการปลูกสร้างที่พักอาศัยของวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตปรากฏให้เห็นภาพชัดเจน จากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว อาคารสถาปัตยกรรมมีทั้งรูปทรงแบบประสาธ และเรือนพักอาศัยจากภาพที่ปรากฏเป็นรูปทรงเรือนพักอาศัยเป็นเรือนแฝดสามหลังติดกัน และเรือนแฝดสองหลังติดกัน มีตัวเรือนและบริเวณชานบ้านยื่นออกมาจากตัวเรือน หลังคาเป็นรูปหน้าจั่วลาย เส้นตั้งฉาก มุงหลังคาด้วยกระเบื้องเกล็ด บริเวณเขตรั้วรอบบ้านพักอาศัย จากอาคารสถาปัตยกรรมวัดหนองบัว จากภาพรวมตัวอาคารและเรือนพักที่ช่างเขียนได้สร้างสรรค์รูปทรงของเรือนแบบต่างๆ จะสร้างด้วยไม้ ส่วนประกอบของตัวเรือน รวมถึงรั้วกันของบริเวณ จะเป็นภาพไม้ จะไม่ปรากฏอาคารแบบก่ออิฐฉาบปูน เหมือนอาคารสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของอาคารสถาปัตยกรรมเป็นเรือนพักแบบแฝดสองหลัง และเรือนแฝดสามหลังติดกัน มีบริเวณแนวรั้ว รวมถึงภาพบุคคลที่อาศัยอยู่บนตัวเรือนพักดูได้สัดส่วน เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีแบบเปียกปนแห้ง สื่อวัสดุใช้สีฝุ่นผสมขาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้านกลุ่มวรรณะสีร้อน ปรากฏก้นน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีตัดเส้นด้วยน้ำหนักรวมของอาคารสถาปัตยกรรมเรือนพักที่ปลูกสร้างด้วยไม้ เป็นทรงที่นิยมปลูกสร้างแบบภาคเหนือ ตัดเส้นด้วยสีดำ

4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน การเดินทางถือเป็นสิ่งจำเป็นของผู้คนในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งพาหนะการเดินทางที่ปรากฏในภาพผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว ที่ช่างเขียนได้เขียนพาหนะการเดินทางประกอบเรื่องจันทราชาดก ที่ช่างเขียนได้จินตนาการและสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับเรื่อง ดังนั้นพาหนะการเดินทางที่ปรากฏจึงมีทั้งการเดินทางด้วยเท้า การเดินทางด้วยการขี่หลังช้าง การเดินทางด้วยราชมรรคา และการเดินทางด้วยเรือในแม่น้ำลำคลอง จากภาพเรือซึ่งเป็นพาหนะการเดินทางที่ช่างเขียนได้จินตนาการถึงเรื่องจันทรา ที่อยู่มาวันหนึ่งจันทราได้คิดถึงสุริยราช จึงได้เดินทางไปเมืองกาสิพร้อมกับนางเทวีสังกา พร้อมลูกเรือสามคน สวมเสื้อแขนยาวคอรัด ทรงผมหลักแจว ทรงมหาดไทย ซึ่งเป็นทรงผมที่นิยมในสมัยนั้น จากลักษณะทรงลำเรือที่ปรากฏเหมือนกับทรงเรือสำเภากัน มีแม่ย่านางเรือหัวเรือมีธงปักสีขาว ภายในตัวเรือมีเก๋งเรือและเสากระโดงเรือสามต้น และกางใบเรือได้ลม แสดงถึงเรืออยู่ในระหว่างการเดินทางบนผิวน้ำ และส่วนหัวเรือกำลังจมน้ำ ชายฝั่งปรากฏท่าเรือและทิวทัศน์ไม้ฉากด้านหลังปรากฏต้นไม้ทอดเงาลงสู่แม่น้ำ ทำให้ภาพแม่น้ำดูมีคลื่นน้ำไม่อยู่นิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของพาหนะเดินทางเรือสำเภากัน ที่ปรากฏภาพจันทร์และนางเทวีสังกาแต่งกายด้วยอาภรณ์สีที่สดใสยืนอยู่บนท้ายเรือ เป็นสื่อสื่อในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีแบบเปียกปนแห้ง ลีววัสดุใช้สีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน ภาพการพักผ่อน และการละเล่นที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นถิ่นในสังคมในอดีต ช่างเขียนมักนำลักษณะภาพที่แสดงออกถึงการละเล่นและการพักผ่อนมาเขียนไว้ในจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งช่างเขียนได้จินตนาการและใช้ภาพวิถีชีวิตที่เคยพบเห็นเป็นสื่อสื่อในการเขียน เช่นภาพการละเล่นสะบ้า การฟ้อนรำ รวมถึงการนั่งพักผ่อนแบบสนทนาซึ่งกันและกัน จากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัวที่ปรากฏเป็นภาพหญิงสาวสวมอาภรณ์นุ่งซิ่นลายน้ำไหล ที่ได้เดินทางลัดเลาะมาตามป่าเนินเขามาพบกับเพื่อนหญิงสาว ซึ่งอยู่ในท่าทางที่กำลังสับเปลี่ยนอาภรณ์เพื่อชำระร่างกาย โดยถอดเสื้อผ้าสไบที่กลุ่มไหล่พาดไว้ที่กึ่งต้นไม้ โดยมีเพื่อนหญิงสาวอีกคนที่ดูต้นทาง ส่วนภาพด้านบนที่ต่อเนื่องขึ้นไป ปรากฏเห็นภาพจันทร์และนางเทวีสังกากำลังเดินทาง

เรือพร้อมผู้ติดตามและเห็นผู้คนนั่งในท่าก้มหมอบกราบไหว้มาส่งลงเรือเพื่อให้การเดินทางในครั้งนี้นับบรรลุผลและเดินทางด้วยความปลอดภัย

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบภาพ สตรีผิวงามที่อยู่ในการทำสลับเปลี่ยนอารมณ์ของตนเอง และกลุ่มผู้คนที่กำลังนั่งหมอบกราบไหว้ผู้สูงศักดิ์ พร้อมมีผู้ติดตามกำลังเดินลงเรือ เป็นสื่อคล้อยใจในการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงของมนุษย์ สิ่งปลูกสร้างสะพาน เรือ และกลุ่มต้นไม้ ตัดเส้นด้วยสีดำ

6) เครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน คนตรีมีคุณค่าสร้างสรรค์ช่วยส่งเสริมให้อารมณ์ของมนุษย์มีความสุนทรีย์ ซึ่งการเล่นดนตรีมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีเพื่อการบันเทิง ประกอบการพักผ่อน ประกอบงานบุญ รวมถึงการเล่นดนตรีในพิธีกรรมต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของกลุ่มชน และแสดงออกให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมจากอดีต โดยเฉพาะเครื่องดนตรีไทย คนตรีพื้นเมืองที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค จากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัวที่ปรากฏภาพเทวดาที่ได้แปลงกายมาเล่นคิดพิณให้กับพุทธองค์ทรงรับฟัง ช่างเขียนได้กำหนดให้ภาพเขียนมีสีที่โดดเด่นคือพิณสีแดง และผู้เล่นพิณแต่งกายทรงเครื่องสูงซึ่งไม่ใช่เป็นบุคลลธรรมดาเป็นผู้สูงศักดิ์ และนิทานเรื่องจันทคาชชาดก นับเป็นนิทานธรรมที่สำคัญเรื่องหนึ่ง ซึ่งจัดเป็นนิทานธรรมเก่าแก่อันดับที่ 11 ในปัญญาชาดกปัจฉิมภาค ซึ่งชาวบ้านภาคเหนือเรียกว่า คำวธรรม จากภาพพุทธประวัติตอนบนสุดของจิตรกรรมฝาผนังตรงข้ามพระประธาน เป็นตอนพระอินทร์แปลงกายเสด็จลงมาคิดพิณทวยพระพุทธเจ้า ซึ่งมีนัยเชิงปรัชญา คือ สายที่ 1 สายตึงเกินไป สายจึงขาด สายที่ 2 หย่อนเกินไปทำให้ไม่เกิดเสียง สายที่ 3 จึงตึงพอดี ทำให้เกิดเสียงไพเราะ พระพุทธเจ้าทรงได้สติจึงยึดเป็นแนวปฏิบัติบำเพ็ญธรรม จนบรรลุพระโพธิญาณสมประสงค์

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบจินตนาการ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบซึ่งเป็นภาพพระอินทร์กำลังนั่งเล่นพิณสีแดง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ปรากฏในทางภาคเหนือและภาคอื่นๆ เป็นสื่อคล้อยใจในการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้

แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงของพระอินทร์นั่งติดพื้น ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

7) ภาพบุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ปรากฏให้เห็นถึงลักษณะการแต่งกายตามสมัยนิยมของหญิงสาวเมืองน่านในอดีต โดยช่างเขียนภาพ ทิศหนานบัวผันได้เขียนภาพที่ปรากฏมีสื่อคลายจากลักษณะการแต่งกายของหญิงสาวในอดีตที่ผ่านมาจากภาพที่ปรากฏซึ่งเป็นภาพประกอบเรื่องจันทราชาดก ซึ่งแต่ละห้องภาพ ช่างเขียนได้จินตนาการและนำลักษณะเรื่องราวต่างๆของบุคคลในอดีตนำมาแสดงออกประกอบเรื่องราวเช่นภาพหญิงสาวสามคนที่ปรากฏในภาพเขียน การแต่งกายจะมีลักษณะที่เหมือนกันตามสมัยนิยมในยุคนั้น คือสวมอาภรณ์ด้วยผ้าชิ้นผืนยาวขมวดไว้ที่เอวให้ชายปมผ้าตกลงมาเล็กน้อยและปรากฏผ้าชิ้นลายน้ำไหลซึ่งเป็นลายที่ชนเผ่าไทลื้อได้สืบทอดหัตถกรรมการทอลายผ้ามาตั้งแต่โบราณและปัจจุบันการทอผ้าลายน้ำไหลที่สลับสีสวยที่คงงดงามอย่างยิ่ง จนเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหมู่บ้านไทลื้อ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่านจนทุกวันนี้ ส่วนร่างกายท่อนบนของหญิงสาวจะมีเพียงผ้าสไบพาดพันเอวไว้ที่ไหล่ซ้ายขวาทั้งชายผ้าสไบตกลงมาทับที่บริเวณเนินหน้าทรวงอกและปลายชายผ้าพาดไปทางด้านหลังของหญิงสาวปรากฏให้เห็นสรีระส่วนบนของหญิงสาวชัดเจน ประกอบท่าทางนั่งที่ดูอ่อนช้อย อริยบทเป็นแบบสตรีพื้นถิ่นทั้งงดงาม ทรงผมยาวโบหน้ากลมแบนแป้นคิ้วสีเข้ม ริมฝีปากเป็นรูปกระชับ รูปนัยน์ดวงตาบอกถึงอารมณ์เหมือนกับกำลังนั่งสนทนาซึ่งกัน

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบจินตนาการ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบซึ่งเป็นสตรีผิวงามสวมอาภรณ์ตามสมัยนิยมจากอดีต ปรากฏเห็นลายของผ้าชิ้นที่สวมใส่ชัดเจน ลายของผ้าชิ้นรวมถึงผ้าสไบที่พาดส่วนบนของหญิงสาวที่ปรากฏจะมีลวดลายที่เหมือนกัน เป็นสื่อคลายในการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงของมนุษย์ หญิงสาว ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมที่แสดงให้เห็นถึงช่างเขียนได้นำธรรมชาติเพื่อประกอบเป็นฉากหรือเขียนประกอบเรื่องตามอุดมคติถึงความเป็นจริงเพื่อให้เห็นภาพจิตรกรรมฝาผนังมีเรื่องราว ร่มรื่นร่มเย็นน่าศรัทธา และต้นไม้ที่ช่างเขียนนำมาเขียน จะมีทั้งไม้ยืนต้น ไม้ป่าและไม้ที่คุ้นเคยปรากฏเคยเห็นในชุมชน เนื่องจากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนบนพื้นผนังวิหารจะมีบริเวณกว้าง ดังนั้นการกำหนดเรื่องราวขนาดสัดส่วนของต้นไม้ประกอบเนื้อหาเรื่องราวต้องมีสัดส่วนที่เหมาะสมและมีความเป็นจริงเช่นต้นไม้เบญจพรรณปราสาท

ชุมชนหมู่บ้าน ต้นไม้ริมน้ำ และกลุ่มต้นไม้บนป่าภูเขา จากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว ช่างเขียนได้เขียนภาพต้นไม้โดยใช้พู่กันจุ่มสีระบายแบบเขียนไล่สีน้ำหนักสีด้วยพู่กันและกลุ่มต้นไม้บางจุดจะใช้ลักษณะการเขียนใบไม้ด้วยการแต้มให้เกิดจุดกระทั่วพู่กัน และไล่สีน้ำหนักสีแก่และอ่อนเมื่อได้พุ่มไม้ตามที่ต้องการแล้วจึงเขียนลำต้น และกิ่งไม้เล็กใหญ่ไปตามทรงพุ่มของใบไม้ นั้น จากภาพต้นไม้ที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัวจะไม่เขียนสีต้นไม้กิ่งไม้ที่มีน้ำหนักสีเข้มหรือสีดำ แต่จะใช้สีที่มีค่าน้ำหนักอ่อน เช่น สีเทา สีฟ้าอ่อน สีเขียวอ่อนและต้นไม้จะกระจายอยู่ในพื้นที่ในส่วนต่างๆของจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งเนื้อหาเรื่องราวที่ช่างเขียนนำมาเขียนวิหารวัดหนองบัวคือ เรื่อง จันทรคราสชาดกซึ่งเป็นนิทานที่นิยม และเป็นที่รู้จักของผู้คนในสมัยนั้น

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของต้นไม้เล็กใหญ่ กระจายประกอบเรื่องพื้นที่จิตรกรรมฝาผนัง ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของกลุ่มต้นไม้ ที่ได้แสดงออกและรับอิทธิพลมาจากต้นไม้ตามเนินภูเขา เป็นสื่อคลาใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมขาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ งานจิตรกรรมฝาผนังที่ช่างเขียนได้ฉันทุมิตและจินตนาการ เพื่อเป็นเครื่องพุดบูชาทางศาสนาเพื่อประดับอาคารสถานที่จิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏมีเนื้อหาเรื่องราวในหลายด้าน ซึ่งภาพที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังซึ่งปรากฏเนื้อหาเชิงความรักเพียงเล็กน้อยแต่เป็นจุดศิลปะจุดเล็กๆที่แฝงไปด้วยอารมณ์ซึ่งบรรเจิดพิริบพิราลัยซึ่งเนื้อหางานจิตรกรรมที่ช่างเขียนได้แสดงออกเชิงความรัก ซึ่งช่างเขียนอาจคิดฝันถึงความงามความสนุกสนานเพื่อผ่อนคลายอารมณ์และอารมณ์ที่ร้อยรัดปวดค้อยบนร่างกาย การแสดงเชิงความรักมักจะปรากฏภาพที่ซ่อนเร้นไว้กับเนื้อหาภายในภาพจิตรกรรมฝาผนัง และเนื้อหาที่แสดงออกเชิงความรัก ถ้าช่างเขียนฝีมือทักษะไม่ดี งานที่ปรากฏออกมาจะประจักษ์เป็นเรื่องราวที่ไม่ดีไม่งามได้ และภาพอาจส่งผลด้อยค่าได้ เนื้อหาที่แสดงออกเชิงความรักที่ช่างเขียนได้เขียนไว้ในจิตรกรรมฝาผนัง ไม่เพียงแต่เป็นภาพมนุษย์ ยังมีภาพสัตว์ป่าต่างๆอีกด้วยที่ช่างเขียนได้สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งอีกนัยหนึ่งภาพเชิงความรักอาจแสดงถึงคติคำสอนเชิงปรัชญาของชีวิต จากภาพที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัวเป็นเรื่องจันทรคราสชาดกตอนจันทรคราสชาดกครองเมืองอนุปะมะด้วยความรักและความพลัดพรากจากกันมานานระหว่างจันทรากับนางเทวติลังกา เมื่อทั้งสองได้พบกันจึงได้โอบกอดซึ่งกัน และยายบริสุทธิจึงได้ผูกข้อมือให้อีกครึ่งหนึ่ง ซึ่ง

ทั้งสองได้นั่งประคองกอดซึ่งกันอยู่หน้าชานบ้านที่มุงหลังคาด้วยไม้เป็นเกล็ดจั่วบ้านเป็นรูปกาแล และภายในบ้านที่ช่องหน้าต่างปรากฏหน้าของยายบริสุทธิ์และอักษรธรรมล้านนาเขียนด้วยสีดำ

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบจินตนาการ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบซึ่งเป็นภาพ จันทากับนางเทวีสั่งกาโอบกอดด้วยความยินดี เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการ แสดงออกของภาพตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสม กาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วย น้ำหนักสีตัดเส้นด้วยสีดำ

10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม แม่น้ำนอกจาก เป็นที่ใช้เดินทางเรือเพื่อติดต่อข่าวสารค้าขายและประกอบกิจการด้านต่างๆระหว่างชุมชนแล้ว แม่น้ำเป็นบ่อเกิดศิลปและวัฒนธรรมต่างๆทั้งในอดีตและปัจจุบันเพราะบริเวณริมแม่น้ำจะปรากฏ มีชุมชนและเมื่ออยู่บริเวณริมแม่น้ำ น้ำถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ จากคติความ เชื่อของสังคมไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะมีประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำการแข่งขันเรือ ในแม่น้ำลำคลองประเพณีลอยกระทง การรดน้ำคำหัววันสงกรานต์หรือแม้แต่ในเรื่องพิธีกรรม ยัง ใช้น้ำในการประกอบพิธีพรมน้ำมนต์ ดังนั้นน้ำจะเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดเจริญเติบโตขึ้นเป็น ผู้ใหญ่จนวาระสุดท้ายของชีวิตที่ต้องสิ้น ยังใช้น้ำในการประกอบพิธีกรรมรดน้ำศพ ตามคติความ เชื่อที่สืบทอดปฏิบัติต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันนี้จากภาพน้ำในจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว ช่างเขียนได้เขียนภาพน้ำตามจินตนาการของช่างเขียนโดยไม่ได้เขียนภาพแม่น้ำหรือสระน้ำให้เห็น ปรากฏเห็นแบบเชิงธรรมชาติ แต่ช่างเขียนจะตัดทอนโดยการใช้เส้นสีฟ้าสีขาววนลည်เป็นเส้นตรง แนวนอนที่ประสานแทนค่าเป็นพื้นคลื่นของน้ำและจะสร้างเงาตกทอดลงมาในแม่น้ำและเงาของสิ่ง ปลูกสร้าง ชานบ้านพักอาศัยริมน้ำ เงาของต้นไม้ริมน้ำโดยใช้สีเขียวหรือสีของวัตถุขีดเป็นรูปทรง ของวัตถุจึงจะเขียนเส้นตรงแนวนอนลงไปแทนเงาบนพื้นน้ำ ประกอบกับการเขียนวัตถุให้มี เหตุผลประกอบน้ำและส่วนที่ลอยพื้นน้ำ หรือภาพนกน้ำที่บินหาอาหารอยู่ในน้ำ จะปรากฏรูปร่าง ของนกส่วนที่จมหายไปใต้น้ำและส่วนที่ลอยพื้นผิวน้ำจากเรื่องราวต่างๆที่ประกอบในน้ำจึงทำให้ น้ำในจิตรกรรมฝาผนังมีเอกภาพสามารถบูรณาการเข้ากับเรื่องส่วนอื่นๆของเนื้อหาภาพน้ำที่ปรากฏ ในภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังได้

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบเรือสำเภาจีน ที่ ส่วนหัวเรือจมลงไปในน้ำ และส่วนลำตัวและท้ายเรือลอยอยู่ผิวน้ำ ซึ่งช่างเขียนได้แสดงออกให้ เห็นถึงน้ำเป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงผลของภาพตามความเป็นจริง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงน้ำและเรือสำเภาริ้ว ตัดเส้นด้วยสีดำ

11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน จากภาพสัตว์ที่ปรากฏภาพในจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว ภาพสัตว์ที่ช่างเขียนหนานบัวผันช่างพื้นถิ่นชาวไทลื้อได้เขียนภาพสัตว์เป็นสองลักษณะ กล่าวคือ มีทั้งภาพสัตว์ที่ปรากฏรูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ และภาพสัตว์ในอุดมคติเหนือความเป็นจริง เช่นภาพกลุ่มสัตว์ป่าที่มีลำตัวเป็นธรรมชาติเหมือนสัตว์ป่าทั่วไปแต่บริเวณหลังที่ตรงกับขาด้านหน้า ช่างเขียนจะใส่เป็นรูปปีกนกตัวละหนึ่งคู่ ซึ่งสัตว์ป่าเช่นช้างเมื่อมีรูปปีกนกเข้าไป สื่อถึงความเชื่อเชิงอภินิหารที่สามารถบินร่อนลอยไปได้เช่นกัน ซึ่งเป็นภาพที่เหนือความเป็นจริงที่ช่างเขียนจงใจและได้สร้างสรรค์จินตนาการขึ้น จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏ จันทคารได้เดินขึ้นฝั่งที่ในป่าแห่งหนึ่ง และได้เดินพลัดหลงทางเข้าไปในป่าเห็นพญาครุฑ พญาครุฑมองเห็นจันทคารจึงตกใจปล่อยต้องหลุดออกจากเท้าจนตกลงมาตาย จันทคารรับเกี่ยวเปลือกไม้ใส่ปากงู งูพื้นถิ่นชิพได้แปลงร่างเป็นเด็กน้อย มอบแก้ววิเศษที่สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ทุกที่ที่ปรารถนา

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบจินตนาการ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบซึ่งเป็นภาพสัตว์ในอุดมคติ คือภาพสัตว์ที่มีการผสมผสานของสัตว์ต่างชนิดอยู่ในร่างเดียวกัน เช่น นกครุฑ ซึ่งเป็นสัตว์ในอุดมคติและสัตว์ที่เป็นแบบธรรมชาติ งู เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏสีที่หนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างของสีได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงของมนุษย์งู ครุฑ ต้นไม้ ทิวเขา ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

12) ลายคำที่ปรากฏบนเนื้อหาธรรมสาส์นภายในวิหาร

เนื้อหา ได้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ภาพในห้องโถงวิหารวัดหนองบัวที่ปรากฏงานประณีตศิลป์ประเภทงานลงรักปิดทอง ซึ่งปรากฏอยู่ภายใต้ฐานชุกชีของพระประธาน หรือตามคันเสา ขื่อและคานของพระวิหาร แต่เนื่องจากลายที่ปรากฏบนคันเสาภายในห้องโถงวิหารได้ลบเลือนไปตามกาลเวลา ประกอบกับคณะกรรมการวัดและกรมศิลปากรได้ทำการบูรณะซ่อมแซม โครงสร้างวิหาร จึงทำให้ลายคำที่ปรากฏอยู่ภายในวิหารลบเลือนหายไป ช่วงที่บูรณะปรับปรุงจึงได้ทาสีทับคันเสาภายในห้องโถงวิหารวัดหนองบัว ภายในวิหารปรากฏมี

ธรรมาสน์ที่เป็นรูปทรงทั้งดงาม เป็นธรรมาสน์สร้างด้วยไม้ ย่อมุมสิบสอง ตั้งอยู่ภายในวิหาร ตัวฐานธรรมาสน์เป็นรูปทรงบัวเหลี่ยม มีระเบียบบลวดลายลงรักปิดทองเป็นพะเนางกันไว้ล้อมรอบธรรมาสน์ ปลายยอดสูงจรดเพดาน ตัวธรรมาสน์ทรงนุชบกห้าชั้น ตกแต่งธรรมาสน์ด้วยลวดลายทองบนพื้นสีแดง ตั้งอยู่บนฐานบัวคว่ำและบัวหงายขึ้นมาประกอบเป็นทรงฐานธรรมาสน์แปดเหลี่ยม ประดับด้วยกระจกแก้วสีและลายลงรักปิดทองตามนุชบกทั้งห้าชั้น ถือเป็นธรรมาสน์เอกและทรงค่ายิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบประเพณี ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของโครงสร้างธรรมาสน์ที่มีสื่อคล้อยมาจากสถาปัตยกรรมไทย จากฐานธรรมาสน์ที่ปรากฏลายบัวคว่ำและบัวหงาย ซึ่งเป็นคติความเชื่อทางพุทธศาสนารวมถึงซึ่งการย่อมุมสิบสองที่ปรากฏในรูปทรงการสร้างเจดีย์ของไทยสมัยโบราณ การใช้ลวดลายตกแต่งซึ่งเป็นสีทอง การสร้างหลังคาธรรมาสน์รูปทรงนุชบกประกอบลายต่างๆ ห้าชั้น ซึ่งเป็นการก่อสร้างของสถาปัตยกรรมไทยในอดีต เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการของช่างก่อสร้าง

กลวิธี ธรรมาสน์เทคนิคลงรักปิดทองและประดับตกแต่งด้วยกระจกแก้วสี ลวดลายลงรักปิดทองเป็นสีทอง แก้วกระจกสีปรากฏสีแดง สีทอง สีน้ำเงิน ประดับติดทับไปบนลวดลายต่างๆ ของธรรมาสน์ เกิดมิติรูปร่างต่างๆ ของลายธรรมาสน์ดูสวยงามยิ่ง

13) องค์ประกอบและการใช้สีภายในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

การจัดองค์ประกอบภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว การกำหนดเนื้อหาเรื่องราวช่างเขียนจะเขียนภาพเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าให้มีขนาดภาพใหญ่กว่าภาพส่วนอื่นๆ ภายในห้องโถงวิหาร แต่ภาพที่ปรากฏได้สัดส่วนและจะกำหนดภาพเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เขียนไว้บนที่จั่วผนังหุ้มกลองหลังพระประธาน และผนังจั่วภายในวิหารด้านทิศตะวันออก ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ส่วนที่สูงที่สุดของห้องโถงวิหาร และจะเน้นบริเวณรอบ ๆ องค์พระพุทธเจ้าด้วยซุ้มเรือนแก้วหรือฐานรองรับรูปทรงดอกบัวให้ปรากฏสีดูสว่างสดใสกว่าบริเวณสีในที่อื่นๆ ของภาพ และการกำหนดแบ่งห้องภาพเรื่องจันทคาชชาดกถึงแม้ว่าตัวละครขนาดของภาพ สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรม ธรรมชาติต้นไม้ทิวเขา จะดูมีขนาดเล็กแต่ภาพสามารถอยู่รวมกันได้ด้วยความเหมาะสม เช่น กำหนดภาพมนุษย์ให้อยู่ภายในปราสาท เรือนพัก หรือศาลาได้อย่างสมดุล การต่อเนื่องของห้องภาพจะไม่ใช้เส้นสันเทาเหมือนภาพจิตรกรรมไทยในยุครัตนโกสินทร์ เป็นเส้นแบ่งเรื่องราวภายในภาพเขียน จากภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว จะใช้กลุ่มบุคคลของตัวละคร อาคารสิ่งปลูกสร้าง ธรรมชาติป่าไม้ภูเขา บริเวณว่างที่กำหนดเป็นลานหน้าบ้านรวมถึงช่วงเมือง กำแพงเมืองเป็นตัวกำหนดเขตเรื่องของภาพเขียน การกำหนดสีลงบนพื้นภายในเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ สีจะกระจายไม่กระจุกกลุ่มสีหนักไปที่ใดที่หนึ่ง กลุ่มสีจะบูรณาการมีสีมากอยู่ในภาพเขียน ซึ่งกลุ่มสีทั้งวรรณะสีเย็น และวรรณะสีร้อน ทำให้ภาพเขียนดูมีพลัง ดูสนใจน่าศรัทธา และชวนติดตามชมห้องภาพต่อๆ กันไป จากที่ช่างเขียนได้กำหนดตัวละครที่สวมอาภรณ์หูก

เป็นแบบการแต่งกายของชาวไทยลื้อในอดีต ประกอบกับกริยาท่าทางที่ดูไม่อยู่นิ่งเคลื่อนไหว โดยเฉพาะในแววดวงนัยน์ตาของชายหญิง ที่มีลักษณะเป็นเฉพาะคือมีริมฝีปากคล้ายรูปกระจับ คิ้วโก่งค้งพระจันทร์เสี้ยว และคิ้วอีกด้านหนึ่งจะมีเส้นลาดลงเอียงมาจากสัณฐานจมูก ทรงผมขมวดปลายผมมาเลียบลัดไว้ที่มวยผม ทำให้ภาพจิตรกรรมฝาผนังดูมีความเป็นสุนทรีย์ และเป็นเอกลักษณ์ของภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังสกุลเมืองน่านอีกด้วย

2.3 ภูมิปัญญางานจิตรกรรมวัดเชียงทองเมืองหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบดังนี้

1) ลักษณะของวิหาร

วรลัญจก์. 2547 กล่าวไว้ดังนี้ ในบรรดาวัดทั้งหมดของหลวงพระบาง วิหารของวัดเชียงทองได้รับยกย่องว่ามีความงดงามและได้รับการกล่าวขานมากที่สุด เปรียบประดุจอัญมณีแห่งงานสถาปัตยกรรมลาว วิหารของวัดนี้ถือว่าเป็นแบบหลวงพระบางโดยแท้ สร้างด้วยการก่ออิฐถือปูน มีโครงสร้างที่ไม่สูงนักตามแบบฉบับหลวงพระบาง งดงามด้วยสัดส่วนและการประดับตกแต่ง สิ่งที่น่าสนใจคือหลังคาซ้อน 3 ชั้น ซึ่งคดอ่อนโค้งและลาดต่ำลงมามาก ทั้งนี้เพื่อป้องกันฝนสาด บนกลางสันหลังคามีการทำซ้อฟ้า รูปเขาพระสุเมรุและทิวเขาสัตบริภัณฑ์ที่ล้อมรอบ 7 ชั้น รองรับด้วยปลาอานนท์ อันเป็นรูปการจำลองจักรวาลตามคติทางพุทธศาสนา เช่นเดียวกับที่ปรากฏในจิตรกรรมของล้านนาและอยุธยา หน้าบันแกะสลักเป็นรูปดอกดาเวนหรือลายดวงอาทิตย์ที่ดูคล้ายลายดอกจอกของไทย เมื่อเดินขึ้นบนวิหารจะพบกับมุขโถงด้านหน้ากว้าง ใช้สำหรับเป็นที่วางเครื่องบวชและที่นั่งของผู้คนที่ศรัทธาที่มามีบุญ บางครั้งเมื่อมีแขกคนสำคัญมาเยือนจะใช้เป็นที่ทำพิธีผูกขวัญข้อมืออีกด้วย ผนังด้านนอกทิศเหนือทางแม่น้ำโขงมีเสีรช้างสูงวงประดับกระจก ใช้เป็นช่องให้น้ำพระพุทธรูปที่รดผ่านรางรดสงมายังพระพุทธรูปในวิหาร ไหลผ่านท่อที่ฝังไว้และไปออกที่เสีรช้างเพื่อให้ประชาชนนำน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์นี้ไปประพรมร่างกายเพื่อความ เป็นสิริมงคลในวันสงกรานต์ วิหารแห่งนี้ได้รับการบูรณะเมื่อ พ.ศ. 2471 บนผนังทั้งด้านนอกและด้านในประดับด้วยลายรดน้ำปิดทองบนพื้นสีดำ เรียกว่า ลายฟอกคำ ด้านนอกได้แก่เรื่องท้าวสิสุทนต์ หรือพระสุทนต์-มโนราห์ และเรื่องท้าวสุทนต์-โสม ส่วนด้านในเป็นเรื่องพระยาจันทะพานิช สะดิศสุวรรณะพุม พ่อค้าขายหมากพลูจากเวียงจันทน์ที่เดินทางเรือมา และประชาชนได้เลือกให้มาเป็นกษัตริย์เมืองหลวงพระบาง และเรื่องพระเจ้าสิบชาติ ยกเว้นฝาผนังด้านทิศตะวันตกที่ยังคงรักษาร่องรอยดั้งเดิมที่ประดับลายทองบนพื้นสีแดง ซึ่งเป็นภาพที่ปรากฏแบบดั้งเดิมที่มีได้บูรณะซ่อมแปลงเพื่อเปรียบเทียบศึกษา ส่วนด้านหลังวิหารตกแต่งด้วยภาพประดับกระจกแก้วสีที่ตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำมาปะติดปะติดต่อกันเป็นภาพรูปคันทอง ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมเรื่องการสร้างเมืองเชียงคอง-เชียงทองที่มีฤๅษี 2 องค์ได้มาปักหมากขี้เถ้าดินที่จะเป็นที่ตั้งของเมืองในอนาคตใกล้กับคันทอง ด้านบนเป็นภาพพระพุทธรูปองค์เสด็จลงมาจากรถคันสี และนิทานพื้นบ้านงดงาม เทคนิคการ

ประดับกระจกเช่นนี้ยังพบได้ที่ในท้องพระโรงของพระราชวังเจ้ามหาชีวิต พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเมืองหลวงพระบางในปัจจุบัน ภาพประดับกระจกนี้ดูงดงามเมื่อต้องแสงจะดูเป็นสีประกายระยิบระยับจึงเป็นมุมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมมาถ่ายภาพมากที่สุดมุมหนึ่งของบริเวณวิหารวัดเชียงทอง

1.1) ภาพประกอบการวิเคราะห์ประกอบภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนังวัดเชียงทอง

1.2) เนื้อหาเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.6) เครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.7) บุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรม
ฝาผนัง

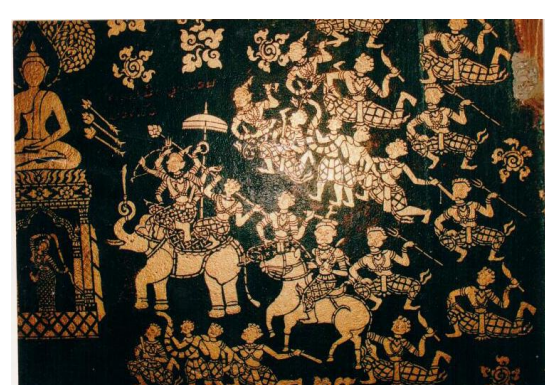
1.10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.12) ลายลงรักปิดทองที่ปรากฏบน
ต้นเสาภายในวิหาร

1.13) องค์ประกอบภาพและการใช้สีในภาพ
จิตรกรรมฝาผนัง

1.14) ความเป็นอัตลักษณ์ภาพผลงานจิตรกรรมผ้าผนัง

2) เนื้อหาเรื่องราวในภาพจิตรกรรมผ้าผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหา रूपแบบเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน จากภาพจิตรกรรมผ้าผนังที่ปรากฏทั้งด้านนอกและด้านในภายในวิหารวัดเชิงทอง ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ที่นำมาสร้างสรรค์เป็นภาพ มีทั้งงานประณีตศิลป์ ประเภทงานลงรักปิดทองคำเปลว และงานจิตรกรรมติดกระจกแก้วสี ซึ่ง จิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา ได้กล่าวถึงเนื้อหาเรื่องราวที่ปรากฏบนผนังทั้งภายในและภายนอก ดังนี้ (จิรศักดิ์. 2544)

เรื่องราวของจิตรกรรมจะเป็นเรื่องทศชาติชาดก และปัญญาชาดก ผ้าผนังด้านนอกทิศเหนือ ประดับลวดลายต้นกัลปพฤกษ์ ลายเทพพนมบนหลังราชสีห์ ประกอบด้วยลายเครือใบไม้ประดับทั่วผนังเรียงกันเป็นแถวตั้งแต่บนลงล่าง ผ้าผนังด้านในทิศเหนือ (หน้าพระประธาน) แบ่งออกเป็นสองตอนแยกออกจากกันด้วยเส้นแบ่งเป็นลายเชิง ประจำยามก้ามปูส้อยสา ชั้นบนเป็นลายต้นกัลปพฤกษ์ นกหัสติลิงค์ คลอดทั้งผนัง ชั้นล่างเป็นเรื่อง มโหสถ และนารทพรหม เรื่อง มโหสถจะประกอบด้วยตอนที่ พระยาวิเทโหราชเสด็จชมสวนแล้วได้นางอุทุมพรทาเป็นมเหสี ตอนมโหสถแก้ปัญหาให้แก่พระยาวิเทโหราช และตอนที่เทวดาเชิญพระมโหสถมาแก้ปัญหาที่เทวดาถามพระยาวิเทโหราช ส่วนเรื่องนารทพรหม จะเป็นตอนที่ พระยาองค์ดิราชไปให้ไฉ่วีจวก โดยไฉ่วีจวกมาเป็นพาหนะ และตอนที่นารทพรหมเทศนาสั่งสอนพระองค์ดิราช ผ้าผนังด้านนอกทิศตะวันตก ห้องที่ 1-2 เป็นเรื่อง สิงสาม จะเห็นรูปที่ทำบาปตกขุมนรก มีคนขึ้นดันทองหนาม ถ้าจะขึ้นบนยอดจะมีนกกาคอยจิก ถ้าจะลงด้านล่างก็มีหมาเตรียมกัด รูปคนมีหัวเป็นสัตว์ตัวเป็นคน

รูปคนตกกระทะทองแดง ห้องที่ 3-4 เป็นเรื่อง จันทพานิช ดำเนินสร้างวัดเชิงทอง แสดงเรื่อง ตอนท้าวจันทพานิชถ่อเรือต่างนำสินค้ายาขายที่หลวงพระบาง เวลาถ่อเรือมาบังเอิญมีทองคำติด ปลายไม้ถ่อขึ้นมาแต่ท้าวจันทพานิชไม่ยอมเอา จนมาถึงคอนทรายมงคลจึงเห็นทรายทั่วบริเวณเป็น ทองคำทั้งนั้น จะเห็นรูปชาวบ้านพากันหาเอาทองคำ บางรูปก็เห็นเกี่ยวต่างทองคำเอาไปสร้าง วัดเชิงทอง มีรูปนกยางที่ท้าวจันทพานิชตั้งปัญหาไว้ให้คนทั้งหลายได้แก้ปัญหาคำ ห้องที่ 5-6 เป็น เรื่องพุทธประวัติตอนปราบมาร จะเห็นรูปบรรดามารต่างๆ เช่น รูปยักษ์ขี่ช้างขี่เสือ นำขบวนมา รบกวนสมาธิพระพุทธเจ้า รูปพระแม่ธรณีผ่นกายเป็นแม่น้ำไหลท่วมขบวนมาร มีรูปพระเจ้า ปลา ใหญ่ ไล่กัดพวกมาร ฝาผนังด้านนอกทิศตะวันออก เป็นเรื่องพระสุธน จะเห็นภาพตอนที่นาง มโนราห์ฝากแหวนไว้กับฤๅษีตอนพระสุธนตามนางมโนราห์มาพบฤๅษีแล้วเล่าเรื่องให้ฤๅษีฟัง ฤๅษี มอบแหวนที่นางมโนราห์ฝากไว้ให้พระสุธนและตอนพระสุธนตามนางมโนราห์ไปถึงริมน้ำเมือง ของนางมโนราห์และไล่แหวนลงไปในหม้อน้ำของสนมนางมโนราห์ ฝาผนังด้านในทิศ ตะวันออก จะเป็นเรื่อง วิชฌัยบัณฑิต ตอนที่ไปเทศนาให้พระอินทร์ฟัง เรื่องพระเวสสันดรตั้งแต่ ภัณฑทศพรจนถึงนครภัณฑ และยังมีเรื่องสังข์ทอง ตอนนางรจนาเลือกคู่ ตอนสังข์ทองเนรมิตร กระท่อมให้กลายเป็นพระราชวัง ฝาผนังด้านในทิศใต้หลังพระประธาน เป็นเรื่องทศชาติชาดก เท่าที่เห็นเป็นเรื่อง พระมหาชนก และสุวรรณสาม จิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสี การประดับ ผนังอาคารด้วยกระจกแก้วสีนับว่าเป็นวัตถุที่ค่อนข้างจะคงทนต่อแสงแดด ลมฝนได้ดีกว่างาน จิตรกรรมประเภทอื่น เรื่องราวที่สร้างมักจะยังคงเกี่ยวพันอยู่กับพุทธศาสนา ดำเนินการสร้างเมือง หลวงพระบาง หรือนิทานพื้นเมือง สำหรับเทคนิคการสร้างนั้น หลังจากวัดขนาดเนื้อที่ของผนัง ที่จะติดกระจกแก้วสีแล้ว ช่างจะออกแบบเขียนรูปตัวละครและรูปต่างๆ ที่ต้องการใช้ลงบน กระจกผืนก่อน แล้วจึงตัดกระจกแก้วสีติดลงตามลวดลายที่ออกแบบไว้บนกระจกผืนให้เรียบร้อย จากนั้นจึงนำไปติดบนผนังจนได้รูปตามที่ต้องการหลังจากติดกระจกแก้วสีเสร็จแล้วจึงลงสีต่างๆ ตามช่องว่างของรูป จิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสีในเมืองหลวงพระบางมีที่วัดเชิงทองและหอ พิพิธภัณฑ (พระราชวังเก่า)

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ที่ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของเนื้อหาที่ ปรากฏเห็นธรรมชาติ ภาพสัตว์ป่า มนุษย์ ตามเรื่องราวต่างๆ ที่ช่างลงรักปิดทองคำเปลวได้ สร้างสรรค์บนผนังวิหารทั้งภายในและภายนอกวิหารวัดเชิงทอง จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ ปรากฏ ภาพคู่มือขนาดเล็ก แต่มีสัดส่วน ภาพคู่มือ ไม่มีแสงเงา ภาพจะแสดงออกทางท่าทาง เป็น ภาพแบบเล่าเรื่องมองดูแบบมุมสูง แบบตามนกมอง เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการ แสดงออกตามจินตนาการ

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีลงรักปิดทองคำเปลว บนพื้นลงรักสีด้า ปรากฏเนื้อสีทองคำเปลวที่บางเรียบ สามารถติดทับกับสีพื้นรักสีด้าที่อยู่ด้านล่างได้ แสดงการ ผสมผสานด้วยรูปทรงของต้นไม้ ปราสาท แม่น้ำ ภาพสัตว์ ภาพพระพุทธเจ้า เหล่านางฟ้าเทวดา

ด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏเห็นสีทองเกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ดูแบนเรียบ ไม่มีแสงเงา รูปทรงสีทองคำเปลวบนพื้นรักสีดำ ปรากฏเป็นลวดลายในเรื่องต่างๆ เกิดความงามทางสุนทรียภาพศาสตร์

3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ถือได้ว่าจุดปัจจัยทั้งสี่นี้เป็นสิ่งจำเป็นยังต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏให้เห็นตามยุคสมัย เช่นตั้งแต่อดีตมนุษย์อาศัยอยู่ในถ้ำ และเป็นเพิงพักอาศัย อาคารบ้านเรือน รวมถึงปราสาทราชวัง ในภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังไม่ว่าจะเป็นเรื่องพุทธประวัติ นิทานชาดก รามเกียรติ์ ช่างเขียนจะสร้างสรรค์จินตนาการ สร้างภาพสถาปัตยกรรมประกอบเรื่องต่างๆ ให้ดูเกิดคุณค่าทางจิตใจแก่ผู้พบเห็น เช่นกลุ่มนิทานหรือเรื่องเกี่ยวกับศีลปะและวัฒนธรรมของผู้คน ช่างเขียนจะสร้างภาพศาลา อาคารบ้านเรือน ที่เป็นวิถีแบบชุมชน แต่ถ้าปรากฏเป็นเรื่องที่นอกเหนือจากบุคคลธรรมดา เป็นเรื่องของพระพุทธรองค์ พระพุทธเจ้า เจ้าเมือง ช่างเขียนจะเนรมิตสร้างสรรค์จินตนาการสร้างปราสาทราชวัง ให้ดูแตกต่าง ถือว่าเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพของปวงชน จะให้ความสำคัญและสร้างสรรค์ขึ้นให้ดูเด่นกว่าแบบจุดอื่น ๆ ช่างเขียนจะเขียนและให้รายละเอียดในการตกแต่งของสถาปัตยกรรมนั้นให้ดูเหนือสรรพสิ่งทั้งปวง รวมถึงบริเวณและสภาพแวดล้อมต่างๆ ช่างเขียนจะบรรจงเขียนให้ดูสวยงามเป็นพิเศษ จากภาพสถาปัตยกรรมเทคนิคลงรักปิดทองคำเปลวบนพื้นรักสีดำ ภายในวิหารวัดเชิงทอง เมืองหลวงพระบาง จะปรากฏเห็นสถาปัตยกรรม ปราสาทที่เป็นทรงยกฐานพื้นสูง แต่ละด้านของปราสาทมีมุขยื่นออกมา ปลายสุดของหลังคาปราสาทมีช่อฟ้า ใบระกา หลังคาเป็นลักษณะลาดลดระดับต่ำลงมามุงด้วยกระเบื้องแผ่นเกล็ด จากฐานอาคาร เสาอาคาร รวมถึงจัตุรมุขทั้งสี่ด้าน มีลวดลายตกแต่งงดงาม ภาพจะดูแบบดูมุมสูงแบบตานกมอง กำหนดเรื่องราวให้ดูใกล้ไกลด้วยการกำหนดตัวละครในเรื่องราวต่างๆ จัดเป็นกลุ่มตามเรื่องนั้นๆ สภาพแวดล้อมข้างปราสาทปรากฏเห็นกลุ่มไม้ป่า และไม้ประจำถิ่น ส่วนภาพด้านบนที่เป็นระยะฉากหลัง และท้องฟ้ามีกลุ่มเทวดาร่องรอยอยู่ตามภาพก้อนเมฆ ซึ่งเป็นภาพที่แสดงออกมาเชิงอุดมคติ คือเหนือความเป็นจริง จากการใช้สีทองของทองคำเปลว บนผนังปูนที่ทาสีสีดำ และเส้นลายละเอียดสีดำจากสีพื้นรัก ดูเกิดรูปทรงที่งดงามมีความศักดิ์สิทธิ์ น่าเคารพและบูชา การจะใช้สีน้อยแต่สร้างสรรค์ตัวละครที่มีอิริยาบถที่ดูแตกต่าง ทำให้ภาพน่าชมและน่าติดตามยิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบจินตนาการ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบภาพซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมภาพปราสาท ที่ปรากฏลวดลายตกแต่งปราสาทงดงามยิ่ง และปรากฏให้เห็นกลุ่มบุคคลที่เป็นบุคคลชั้นสูง และผู้ติดตาม มีภาพราชรถที่เทียมด้วยม้า รวมถึงเทวดาที่ปรากฏอยู่ด้านบนยอดของปราสาท เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพ ตามจินตนาการของช่างลงรักปิดทองคำเปลวบนพื้นรักสีดำ ภาพที่ปรากฏดูแบนไม่มีแสงเงา ด้วย

รูปทรงและลวดลายประกอบอาคารสถาปัตยกรรมสีทอง ดูโดดเด่นและเมื่อสีทองตัดกันกับสีพื้นที่เป็นสีดำ ทำให้ภาพดูศักดิ์สิทธิ์ เกิดความงามทางสุนทรียภาพศาสตร์ และน่าศรัทธายิ่งแก่ผู้พบเห็น

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังประเภทลงรักปิดทองคำเปลว บนผนังปูนที่ทารักสีดำเป็นสีพื้น ลวดลายและรูปทรงต่างๆ ที่ปรากฏภายในภาพอาคารสถาปัตยกรรม และบริเวณสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นพาหนะเดินทางธรรมชาติต้นไม้ต่างๆ ภาพบุคคล ช่างลงรักปิดทองคำเปลวจะสามารถสร้างสรรค์ภาพในพื้นที่ขนาดใหญ่ขนาดเล็กได้ แสดงการผสมผสานของรูปทรงขนาดเล็กใหญ่ด้วยสีทองคำเปลว ซึ่งเป็นสีวรรณะสีร้อน ปรากฏเห็นอาคารสถาปัตยกรรมเกิดลวดลายต่างๆ ของสีทองคำเปลวและเส้นสีดำที่เป็นสีพื้นรัก กำหนดขอบเขตเห็นรายละเอียดของรูปทรงสถาปัตยกรรม ธรรมชาติ และภาพบุคคลในท่าทางต่างๆ ดูไม่อยู่นิ่ง ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน ซึ่งพาหนะการเดินทางที่ปรากฏในภาพผลงานจิตรกรรมฝาผนังทั้งภายในและภายนอกวิหาร รวมถึงภาพจิตรกรรมติดกระจกแก้วสีที่หอโหว่พระพุทธรูปไสยาสน์ จากที่ปรากฏมีทั้งการเดินทางด้วยช้าง ม้า วัวเทียมล้อ ราชรถเทียมด้วยม้า และการเดินทางโดยทางเรือ จากภาพที่ปรากฏเป็นเรือซึ่งมีลักษณะเหมือนกับเรือสำเภาจีน ที่มีภาพชายสองคนนั่งอยู่บนหัวเรือและท้ายเรือ โดยเฉพาะชายที่นั่งอยู่ท้ายเรือจะสวมหมวกที่ศีรษะเป็นหมวกปีกปลายทรงแหลมคล้ายกับการแต่งกายของชาวจีน ภายในเรือมีเก๋งเรือและมีใบหน้าของมนุษย์ที่มีชฎาสวมที่ศีรษะซึ่งบอกถึงของความเป็นคนชั้นสูง บริเวณจุดกึ่งกลางของลำเรือมีเสากระโดงเรือสูงปลายยอดเสาดัดตรงและมีเส้นเชือกยึดตรึงเสากระโดงเรือเป็นรูปทรงโค้งรับลมจากภาพที่ปรากฏ แสดงออกถึงเรือกำลังแล่นได้คล่องออกเดินทางในแม่น้ำ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปรากฏเห็นกลุ่มต้นไม้และผู้คนแต่งกายทรงเครื่องตามเนื้อหาเรื่องราวที่ช่างติดกระจกแก้วสีที่สร้างสรรค์ได้กำหนดประกอบเป็นเรื่องราวต่างๆ

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของลำเรือและผู้คนที่นั่งอยู่บนเรือเมื่อเทียบสัดส่วนแล้วจะทำให้ตัวเรือมีขนาดเล็ก แต่ถ้าพิจารณาจากภาพรวมที่เกิดรูปทรงต่างๆ เป็นเรื่องที่ช่างลงรักปิดทองคำเปลวได้จินตนาการและสื่อถึงเนื้อหา จึงได้กำหนดตัวละครและโครงสร้างส่วนประกอบของเรือดูเด่นชัด เป็นภาพเรือสำเภาที่กางใบได้ลม เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการ

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีแบบลงรักปิดทองคำเปลว บนพื้นรักสีดำ บนผนังปูน สีของรักและทองคำเปลวที่ใช้ปรากฏเนื้อสีที่บางเรียบ สามารถติดทับกันได้กับพื้นรักสีดำที่อยู่ด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยรูปทรงขนาดเล็กใหญ่ด้วยกลุ่มวรรณะสีร้อน ปรากฏเห็นสีทองเป็นลักษณะแบบราบเรียบ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักรักสีทองคำเปลว ที่มีสีพื้นของสีดำจากรัก กำหนดขอบเขตและรายละเอียดของรูปทรงต่างๆ ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน ภาพการพักผ่อน และการละเล่นที่ปรากฏที่หอไหว้พระพุทธรูปไสยาสน์ เป็นวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของผู้คน เมืองหลวงพระบางจากอดีต ช่วงติดกระจกแก้วสีมักจะนำลักษณะภาพที่แสดงออกถึงการเล่นดนตรี และการผ่อนคลายด้วยการเดิน ร้องรำ มาประดับไว้ในจิตรกรรมฝาผนัง ช่วงติดกระจกแก้วสีได้จินตนาการและใช้ภาพวิถีชีวิตที่คุ้นเคย และเคยพบเห็นเป็นสื่อคล้อยใจในการสร้างสรรค์ให้เกิดรูปทรงและท่าทางของบุคคลที่ตนได้ออกแบบไว้ จากภาพที่ปรากฏได้สะท้อนถึงความเป็นมาของประวัติศาสตร์ของวิถีชีวิตผู้คนในอดีต ว่ามีประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอย่างไร ซึ่งภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังสามารถสะท้อนให้เห็นภาพจากอดีตได้ชัดเจน นอกเหนือจากภาพที่ปรากฏเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ แล้วยังมีปรัชญาคำสอน คติเตือนใจและความสุนทรียศาสตร์แล้วยังทำให้ทราบถึงกลุ่มชาติพันธุ์ การใช้ชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีต่างๆ ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ยุคโบราณอีกด้วย จากภาพจิตรกรรมติดกระจกแก้วสีที่ผนังด้านนอกหอไหว้พระพุทธรูปไสยาสน์ วัดเชียงทอง เป็นภาพกลุ่มชายหนุ่มและหญิงสาว ล้อมวงฟ้อนรำ โดยมีคณะนักดนตรีบรรเลงบรรเลงสีตีเป่าให้จังหวะอยู่แถวด้านหน้าจากภาพที่ปรากฏชายหนุ่มจะสวมกางเกงขาขาวเสื้อแขนยาวหลากสี คอรัด ผอมทรงตัดสั้น และกลุ่มหญิงสาวจะนุ่งซิ่นทรงยาวถึงข้อเท้าสวมเสื้อแขนยาวคอรัดหลากสี ทรงผมมวยขมวดปลายผมไว้ที่ศีรษะ และมีภาพชายหญิงแต่งกายด้วยอาภรณ์สีสดใสที่ศีรษะของทั้งหญิงและชายสวมชฎาครอบที่ศีรษะทาทางฟ้อนรำมือปลายนิ้วอ่อน และยังมีกลุ่มบุคคลและนั่งล้อมกรอบเป็นวงบริเวณลานที่พักอาศัย จากภาพจะดูแบบมองมุมสูง หรือมองแบบตานกมอง เห็นภาพกลุ่มบุคคลเรียงลายสลับด้วยสีต่างๆ ของอาภรณ์ที่เป็นกระจกแก้วสีต่างๆจะปรากฏแสงระยิบระยับเมื่อถูกแสงดวงอาทิตย์และแสงไฟกระทบกับภาพ ทำให้น่าสนใจยิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นกลุ่มบุคคลชายหญิงที่สวมอาภรณ์หลากสีตามสมัยนิยมในยุคนั้น ยืนและนั่งอยู่เป็นกลุ่มในประเพณีวิถีชีวิตการฟ้อนรำของผู้คนเมืองหลวงพระบางจากอดีต ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของกลุ่มบุคคลที่อยู่ในอิริยาบถที่ดูแตกต่างกัน บางคนนั่งยืนฟ้อนรำจับเป็นคู่ เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพ ตามจินตนาการของช่วงติดกระจกแก้วสีบนผนังปูนทาสีชมพู จากภาพที่ปรากฏดูแบบไม่มีแสงเงา ช่วงจะเรียงกระจกแก้วสีขึ้นเล็กให้เกิดเรื่องราวต่างๆ เกิดรูปทรงและลวดลายต่างๆ สีจะประกายแสงระยิบระยับ เมื่อถูกแสงจากดวงอาทิตย์และแสงไฟตกกระทบ ดูงดงาม มีจินตนาการแก่ผู้พบเห็น ดังภาพในอุดมคติ

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีติดกระจกแก้วสี บนพื้นผนังปูนทาสีชมพู กระจกแก้วสีที่ปรากฏเป็นชิ้นขนาดเล็กหลายสี ติดเรียงรายเพื่อให้เกิดรูปทรงต่างๆ ตามที่ต้องการที่ช่วงได้ออกแบบไว้ สามารถติดกระจกแก้วสีบนผนังพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ได้ แสดงการผสมผสานของกลวิธีการติดกระจกแก้วสีด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏให้เห็นสีและการสะท้อนของสีกระจก

แต่ละสี เมื่อถูกแสงจากดวงอาทิตย์และแสงไฟ เกิดรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีที่มีพื้นผนังเป็นสีชมพู กำหนดขอบเขตและเห็นรายละเอียดของรูปทรงบุคคลในท่าทางต่างๆ ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสีดูงดงามยิ่ง

6) เครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังจะปรากฏเห็นเครื่องดนตรี และบุคคลเล่นดนตรีทุกชนชาติได้รู้จักประดิษฐ์เครื่องดนตรีขึ้นเอง ไม่ว่าจะเป็นดนตรีประเภทเครื่องสี เครื่องเป่า เครื่องตี แต่ละชนชาติจากที่ปรากฏจะรู้จักประดิษฐ์เครื่องดนตรีของตนขึ้นเอง หรือเลียนแบบอย่างแล้วนำมาประดิษฐ์ขึ้นใช้เป็นของตนเอง ซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณ เครื่องดนตรีและการขับร้องจะบอกถึงชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ติดกัน เช่น อิทธิพลเครื่องดนตรีจากประเทศจีน ประเทศอินเดีย ประเทศเขมร ประเทศพม่า ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และยังมีเครื่องดนตรีบางประเภทที่ผู้คนทำขึ้นมาใช้เฉพาะจากอดีตเสียงดนตรีอาจนำไปใช้ทางด้านพิธีกรรม การบันเทิง รวมถึงการบอกเวลา หรือแม้แต่การให้สัญญาณเสียงยามเกิดศึกสงครามสมัยโบราณ แต่ปัจจุบันเครื่องดนตรีจะปรากฏในงานบันเทิงงานที่เป็นมงคล งานพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำเครื่องดนตรีไปเล่นในรูปแบบของคณะและวงดนตรีเสมอ จากภาพจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสีที่ผนังด้านนอกของหอไอเว้พุทธไสยาสน์วัดเชิงทอง จะปรากฏเครื่องดนตรีที่มีทั้งเครื่องสีเครื่องตี และเครื่องเป่า และแน่นอนได้ว่าเครื่องเป่าที่เป็นที่นิยมและมีปรากฏให้เห็นจากอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ และจะปรากฏเห็นภาพคณะนักดนตรีที่อยู่ในขณะการนั่งพักบริเวณลานบ้านพักอาศัย มีสัตว์ปีก ได้บ้านพักและภาพคนอยู่ในท่าฟ้อนรำ ซึ่งภาพคนที่มีมุมมองด้านหลังทำนองจะเห็นถึงแนวคิดของช่างติดกระจกแก้วสีที่จะถ่ายทอดรูปทรงต่างๆ ของผู้คนให้เป็นธรรมชาติมากที่สุดให้เห็นหลายมุมมอง มิให้เกิดการซ้ำซาก โดยนำลักษณะท่าทางมุมมองด้านต่างๆ นำมาสร้างสรรค์เป็นภาพบุคคลติดกระจกแก้วสีบนพื้นสีชมพู ภายในภาพจะปรากฏกระจกแก้วสี สีฟ้าตัดเป็นตัวอักษรภาษาลาวประกอบภาพอีกด้วย

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นเครื่องดนตรีและกลุ่มบุคคลที่สวมอาภรณ์ตามชุดสมัยนิยม ที่ยืนอยู่ในท่าฟ้อนรำ และบางคนนั่งและมีเครื่องดนตรีวางอยู่ด้านข้างตัว แสดงออกให้เห็นถึงลักษณะเครื่องดนตรี การแต่งกายของผู้คน รวมถึงท่าทางฟ้อนรำต่างๆ และสภาพแวดล้อมของชุมชนในอดีต เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดการแสดงออกของภาพตามจินตนาการของช่างติดกระจกแก้วสีบนผนังสีชมพู ภาพดูแบนไม่มีแสงเงาไม่มีรายละเอียดจะเน้นรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยระนาบแผนกระจกแก้วสีชิ้นเล็กๆ ที่ช่างติดกระจกทำเป็นรูปทรงและลวดลายต่างๆ จะประกายแสงระยิบระยับเมื่อถูกแสงดวงอาทิตย์และแสงไฟตกกระทบดูงดงามยิ่ง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีติดกระจกแก้วสี บนพื้นผนังปูนทาสีชมพู กระจกแก้วสีจะตัดเป็นชิ้นเล็กๆ หลายสีติดเรียงกันเพื่อให้เกิดรูปทรงต่างๆ ตามที่ต้องการที่ช่างได้ออกแบบไว้ สามารถติดเรียงกระจกแก้วสีบนผนังพื้นที่ขนาดใหญ่ได้ แสดงการผสมผสานของ

กลวิธีการติดกระจกแก้วสีด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏเห็นสีและการสะท้อนของสีกระจกแต่ละสีเมื่อถูกแสงจากดวงอาทิตย์และแสงไฟ เกิดรูปทรงรูปร่างเครื่องดนตรี ภาพบุคคล ด้วยน้ำหนักรสีที่มีพื้นผนังสีชมพู กำหนดขอบเขตและเห็นลายละเอียดของเครื่องดนตรี และภาพบุคคลในท่าทางต่างๆ ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสี

7) ภาพบุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ปรากฏให้เห็นถึงลักษณะการแต่งกายตามสมัยนิยมของชายหญิงตามสมัยนิยมของเมืองหลวงพระบางจากอดีต โดยช่างติดกระจกแก้วสีได้กำหนดร่างกายรูปทรงของหญิงชายที่มีสื่อลใจมาจากการแต่งกายของหญิงชายในยุคสมัยนั้น และภาพการแต่งกายที่ปรากฏภายในภาพจิตรกรรมฝาผนัง สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนในอดีตและการบอกเล่าถึงประวัติศาสตร์ของการแต่งกายจากอดีตอีกด้วย จากภาพที่ปรากฏชายหนุ่มและหญิงสาว จะสวมอาภรณ์ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นที่นิยมในสมัยนั้น คือหญิงสาวจะสวมอาภรณ์นุ่งผ้าชิ้นลายหลากสีสวมเสื้อแขนยาวคอรัด ทรงผมกร้ามวยที่ศีรษะ ชายจะนุ่งกางเกงขาวสีพื้น สวมเสื้อแขนยาวคอรัดทรงผมตัดสั้น จากท่าทางของหญิงสาวจะดูท่าทางอ่อนช้อยแบบกุลสตรีคือหญิงเวลาอยู่ในท่านั่งแบบพับเพียบ ปรากฏเห็นปลายเท้าอริยาบถที่ดูสำรวม ชายหนุ่มดูแข็งแรง ซึ่งช่างติดกระจกแก้วสีได้ติดกระจกแก้วสีชิ้นเล็กๆ เป็นลายของผ้าชิ้น รวมถึงเลือกกระจกแก้วสีต่างๆ แทนสีเสื้อ ผ้าชิ้น สีกางเกง และสีเสื้อของชายหนุ่มให้สีบูรณาการไปทุกพื้นที่สีต่างๆดูกระจายน้ำหนักรสีของกระจกแก้วสีที่ปรากฏจะไม่ไปรวมอยู่จุดใดจุดหนึ่ง จะกระจายภายในพื้นที่บนผนังสีชมพู ด้านนอกหอโหว่พระพุทธรูปไสยาสน์ดูเกิดประกายแสงเมื่อถูกกับแสงไฟ

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นกลุ่มบุคคลชายหญิงที่สวมอาภรณ์หลากสีตามสมัยนิยมในยุคหนึ่ง ยืนและนั่งอยู่เป็นกลุ่ม ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองหลวงพระบางจากอดีต ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของกลุ่มบุคคลที่แต่งกายตามสมัยนิยมที่อยู่ในอริยาบถที่ดูแตกต่างกัน เป็นสื่อลใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพ ตามจินตนาการของช่างติดกระจกแก้วสีบนผนังปูนทาสีชมพู ภาพดูแบนไม่มีแสงเงา ด้วยกระจกแก้วสีชิ้นเล็กๆ ที่ช่างติดกระจกเป็นรูปทรงและลวดลายต่างๆ สีกระจกจะประกายแสงระยิบระยับเมื่อถูกแสงดวงอาทิตย์และแสงไฟตกกระทบ ดูงดงามยิ่ง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีติดกระจกแก้วสี บนพื้นผนังปูนทาสีชมพู กระจกแก้วสีจะตัดเป็นชิ้นเล็กๆ หลายสีติดเรียงเพื่อให้เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ตามที่ต้องการของช่างติดกระจกที่ได้ออกแบบไว้ สามารถติดเรียงกระจกแก้วสีบนผนังพื้นที่ขนาดใหญ่ได้ แสดงการผสมผสานของกลวิธีการติดกระจกแก้วสีด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏเห็นสีและการสะท้อนของสีกระจกแต่ละสีเมื่อถูกแสงจากดวงอาทิตย์และแสงไฟ เกิดรูปทรงรูปร่าง ภาพบุคคล ด้วยน้ำหนักรสี

สีที่มีพื้นผนังสีชมพู กำหนดขอบเขตและเห็นลายละเอียดภาพบุคคลในท่าทางต่างๆ ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสี

8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมที่แสดงให้เห็นถึงช่วงติดกระจกแก้วสี ได้นำธรรมชาติเพื่อนำมาสร้างสรรค์ประกอบในเรื่องราวต่างๆ ของจิตรกรรมฝาผนัง แต่บางกรณีก็จะนำภาพต้นไม้โดยตรงมาสร้างสรรค์ให้เห็นเด่นชัด เช่นภาพติดกระจกแก้วสีภาพต้นทองที่ปรากฏอยู่ที่ผนังวิหารด้านนอกทิศตะวันตก การนำธรรมชาติ ลักษณะของต้นไม้ชนิดต่างๆ ปรากฏอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง ทำให้ภาพนั้นดูสมจริง มีความร่มรื่น มีความอุดมสมบูรณ์เกิดความร่วมมือและน่าศรัทธายิ่ง ภาพต้นไม้ที่ช่างนำมาประกอบจิตรกรรมฝาผนังจะมีทั้งไม้ป่า ไม้ประจำถิ่น ไม้น้ำและไม้คลุมดินและต้นไม้ที่คุ้นเคยตามสภาพแวดล้อมชุมชน เช่น ต้นมะพร้าว ต้นกล้วย เนื่องจากบริเวณเนื้อที่ฝาผนังที่มีขนาดกว้าง การนำภาพต้นไม้ต่างๆ ประกอบกับตัวละครจะทำให้ภาพดูน่าสนใจมากยิ่งขึ้น จากภาพจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสีที่หอไหว้พระพุทธไสยาสน์ วัดเชียงทอง ช่วงติดกระจกแก้วสีได้สร้างสรรค์ติดกระจกแก้วสีเป็นรูปทรงของต้นไม้ที่ปรากฏเห็นลักษณะของใบไม้ กิ่งก้าน และทรงของลำต้นที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะของกลุ่มใบไม้ช่างจะใช้กลุ่มสีของกระจกแก้วสีที่มีค่าของสีที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มของสีที่เป็นยอหรือใบอ่อนจะใช้สีดูสว่างและสีอ่อนกว่ากลุ่มใบที่เป็นใบแก่ เช่นภายในกลุ่มของสีใบไม้จะใช้สีน้ำเงินสีฟ้าแก่ แทนกลุ่มสีที่เป็นใบแก่ และใบที่ไม่โดนแสง ส่วนสียอใบไม้จะใช้สีฟ้าอ่อน หรือกลุ่มสีเขียวแก่ เขียวอ่อนและจะใช้กลุ่มสีเหลืองเป็นสีใบยออ่อน สำหรับกิ่งก้านและลำต้นใช้กระจกแก้วสีที่มีน้ำหนักสีเข้ม เช่น สีน้ำเงินแก่ สีม่วง เขียวแก่ ติดกระจกแก้วสีร้อยเรียงเป็นรูปต้นไม้ กิ่งใบไม้รวมถึงแนวรั้ว และสิ่งปลูกสร้าง ภาพดูแบนไม่ปรากฏมีแสงเงา พื้นผนังสีชมพูจะทำให้เนื้อหาเรื่องราวของต้นไม้ต่างๆ ดูเด่นและจะมีแสงระยิบระยับเมื่อโดนแสงแดดหรือแสงไฟกระทบกับกระจกแก้วสี เกิดประกายแสงระยิบระยับดูงดงามยิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบของต้นไม้ชนิดต่างๆ และกลุ่มไม้คลุมดิน กระจายประกอบเรื่องในพื้นที่จิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสี ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของกลุ่มต้นไม้ที่มีลำต้น กิ่งก้าน กลุ่มพุ่มใบไม้ที่มีทั้งรูปทรงใบเรียวแหลมและใบทรงวงกลมขนาดเล็กใหญ่ ภาพดูแบนไม่ปรากฏแสงเงา ซึ่งภาพต้นไม้ได้รับอิทธิพลมาจากภาพต้นไม้ต่างๆ ตามธรรมชาติ และสิ่งปลูกสร้างที่ช่วงติดกระจกแก้วสีเคยพบเห็น เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพตามจินตนาการของช่างติดกระจกแก้วสีบนพื้นผนังสีชมพู ภาพดูแบนด้วยกระจกแก้วสีชิ้นเล็กๆ ติดต่อกันเป็นกลุ่ม ไม่มีแสงเงา ภาพมีเอกภาพและจะประกายแสงระยิบระยับเมื่อโดนแสงแดดหรือแสงไฟกระทบ

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีติดกระจกแก้วสี บนพื้นผนังปูนทาสีชมพู กระจกแก้วสีจะตัดเป็นชิ้นเล็กๆ หลายสีติดเรียงเพื่อให้เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ตามที่ต้องการของ

ช่างได้ออกแบบไว้ สามารถคิดเรียงกระจกแก้วสีบนผนังพื้นที่ขนาดใหญ่ได้ แสดงการผสมผสานของกลวิธีการติดกระจกแก้วสีด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏเห็นสีและการสะท้อนของสีกระจกแต่ละสีเมื่อถูกแสงจากดวงอาทิตย์และแสงไฟ เกิดรูปทรงรูปร่างต่างๆ ของต้นไม้ด้วยน้ำหนักรสที่มีพื้นผนังสีชมพู กำหนดขอบเขตและเห็นลายละเอียดของต้นไม้ และภาพต้นไม้ต่างๆ ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสี

9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน การแสดงออกเชิงความรักที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง มีทั้งการแสดงออกเชิงความรักที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ด้วยกัน รวมถึงการอยู่ร่วมกันเป็นคู่ของสัตว์ และการแสดงออกเชิงความรัก เป็นขั้นต้นของการพัฒนาเพื่อเป็นคู่อยู่ร่วมซึ่งกัน เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ของตนเองไม่ว่าจะเป็นมนุษย์และสัตว์เป็นหลักธรรมชาติของสิ่งที่มีชีวิต จากภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวิหารวัดเชิงทอง ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ห้องภาพที่ติดกับผนังหุ้มกลอง ผนังด้านหลังประธานเป็นภาพกลุ่มธรรมชาติต้นไม้ต่างๆ ที่ปรากฏเห็นตัวละครตอนหนึ่งแสดงออกที่แสดงออกเกื้อกูลซึ่งกันอยู่เป็นคู่ รวมถึงกลุ่มภาพนกป่า ที่จับอยู่ที่ยอดไม้เป็นคู่การแสดงออกถึงการอยู่ร่วมกันเป็นคู่เป็นหลักธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ ที่อยู่ด้วยกันเพื่อรักษาเผ่าพันธุ์ของตนเองให้คงอยู่ ซึ่งได้สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่มนุษย์ได้ดำรงอยู่ในถ้ำและเพิงผาเป็นที่พักอาศัย

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นถึงกลุ่มบุคคลและภาพต้นไม้ ภาพสัตว์ป่าเช่นกลุ่มภาพนก ที่อยู่กันเป็นคู่ เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกของภาพ ตามจินตนาการของช่างลงรักปิดทองคำเปลว เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ บนพื้นรักสีดำ (น้ำเกลี้ยง) ที่ได้บูรณะขึ้นใหม่ และยังปรากฏเห็นพื้นสีแดงน้ำชาด (น้ำหาง) สีแดงซึ่งเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังดั้งเดิม ที่ยังคงรักษาและเพื่อให้ได้เปรียบเทียบกับภาพที่ปรากฏดูแบน ไม่มีแสงเงา มีขนาดเล็กแต่มีสัดส่วนภาพ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีเอกภาพ

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีแบบลงรักปิดทองคำเปลว บนพื้นรักสีดำ และบนพื้นสีแดงจากน้ำชาด ปรากฏเนื้อสีทองคำเปลวที่บางเรียบ สามารถติดทับกับสีพื้นรักสีดำ และสีแดงที่ทำน้ำชาดได้ แสดงการผสมผสานด้วยรูปทรงของธรรมชาติต้นไม้ สัตว์ป่า ภาพบุคคลด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏเห็นสีทองเกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ บนพื้นรักสีดำและบนพื้นสีแดงจากน้ำชาด

10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม น้ำถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญประการหนึ่งของการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต พืช สัตว์ต่าง ๆ ล้วนต้องอาศัยน้ำ และแม่น้ำหลายสายถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ และเกิดขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับน้ำ เช่น ประเพณีการเล่นน้ำสงกรานต์ ประเพณีการแข่งขัน

เรือ ประเพณีการไหลเรือไฟ รวมถึงการนำน้ำในหลายที่มาเข้าพิธีกรรมเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของผู้คนที่รับปฏิบัติสืบทอดกันมา สำหรับการดำเนินชีวิตในครัวเรือน น้ำนอกจากใช้ในการชำระล้างร่างกายให้สะอาดแล้ว น้ำยังต้องใช้ดื่มกิน และปรุงอาหารต่างๆ สำหรับรับประทาน แม่น้ำสายใหญ่ เช่น แม่น้ำโขง แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำดังกล่าวเป็นเส้นทางเดินเรือสำหรับส่งสินค้าระหว่างเมือง และผู้คนที่ย้ายถิ่นน้ำก็จะใช้เรือเป็นพาหนะเดินทางเพื่อประกอบกิจการด้านต่างๆ ดังนั้นน้ำจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญด้านหนึ่งของมวลมนุษยชาติ จากภาพจิตรกรรมติดกระจกแก้วสีที่ผนังด้านนอกของหอโหว่พระพุทธรูปไสยาสน์วัดเชียงทอง เป็นภาพของสระน้ำที่ช่างติดกระจกแก้วสีได้ติดกระจกเรียงได้เกิดเป็นภาพน้ำสีน้ำเงิน ใบบัวสีฟ้า กลุ่มดอกบัวสีชมพู ปรากฏอยู่กลางสระน้ำรอบๆ สระน้ำมีต้นพืชน้ำขึ้นรอบๆ สระ บริเวณรอบๆ สระน้ำจะมีสิ่งปลูกสร้างเป็นศาลาหลังเล็กๆ และกลุ่มต้นไม้เรียงรายเป็นจุด รวมถึงภาพชายที่แต่งชุดสีแดงและที่ศีรษะสวมใส่หมวกปลายยอดสูงแหลมที่กำลังทำพิธีกรรมอยู่ในภาพจิตรกรรมติดกระจกแก้วสี

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบภาพของสระน้ำ พืชน้ำ ผู้คน และต้นไม้ต่างๆ บริเวณริมสระน้ำ ภาพที่ปรากฏจะมีขนาดเล็กแต่ดูได้สัดส่วน ช่างติดกระจกแก้วสีจะใช้สีน้ำเงินเป็นสีพื้นน้ำ กลุ่มใบไม้สีเขียวและสีฟ้า ผู้คนอยู่ในชุดสีแดง สิ่งปลูกสร้างสีน้ำเงิน โดยมีพื้นผนังเป็นสีชมพู จึงทำให้ภาพที่ปรากฏดูเด่นชัดและดูระยิบระยับเมื่อกระจกแก้วสีถูกแสงไฟหรือแสงแดดจากดวงอาทิตย์ และลักษณะของรูปแบบงานที่ปรากฏ จะเป็นลักษณะแบนเรียบแบ่งแยกสีชัดเจน ไม่ปรากฏมีแสงเงา จะแสดงเรื่องราวต่างๆ บอกเล่าด้วยภาพที่ดูแบบมองมุมสูงหรือมองแบบตานกมอง เป็นสื่อกลางในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการ

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีติดกระจกแก้วสี บนพื้นผนังปูนทาสีชมพู กระจกแก้วสีจะตัดเป็นชิ้นเล็กๆ หลายสีติดเรียงเพื่อให้เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ตามที่ต้องการของช่างได้ออกแบบไว้ สามารถติดเรียงกระจกแก้วสีบนผนังพื้นที่ขนาดใหญ่ได้ แสดงการผสมผสานของกลวิธีการติดกระจกแก้วสีด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏเห็นสีและการสะท้อนของสีกระจกแต่ละสีเมื่อถูกแสงจากดวงอาทิตย์และแสงไฟ เกิดรูปทรงรูปร่างต่างๆ ด้วยน้ำหนักรูปที่มีพื้นผนังสีชมพู กำหนดขอบเขตและรายละเอียดของรูปทรงต่างๆ ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสี

11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดลอม จากภาพสัตว์ที่ปรากฏภาพในจิตรกรรมฝาผนังภายในและภายนอกวิหารวัดเชียงทอง รวมถึงภาพจิตรกรรมติดกระจกแก้วสีที่ผนังด้านนอกทั้งสี่ด้านของหอโหว่พระพุทธรูปไสยาสน์วัดเชียงทอง จากภาพสัตว์ที่ปรากฏมีทั้งภาพสัตว์ปีก เช่นกลุ่มนก สัตว์ป่าเช่นช้าง เสือ กวาง หมูป่า กระต่าย กระตัง และกลุ่มสัตว์น้ำ เช่น ปลา นอกจากนั้นยังมีกลุ่มภาพสัตว์ในอุดมคติที่เหนือความเป็นจริงแตกต่างกับ

ภาพสัตว์ตามธรรมชาติทั่วไป เช่น ภาพสิงห์ หรือภาพที่มีท่อนบนเป็นเรือนร่างคล้ายกับมนุษย์ แต่มีปีกคล้ายกับนกที่เอวมีเท้าและขาเหมือนกับนกที่ปรากฏอยู่ที่จิตรกรรมฝาผนังภายในวิหารวัดเชียงทอง ภาพจากจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏที่ฝาผนังด้านนอกหอโหว่พระพุทธรูปไสยาสน์วัดเชียงทอง เป็นกลุ่มภาพสัตว์ต่างๆ ที่ปรากฏท่าทางที่มีความแตกต่างกัน เช่น ท่าทางของวัวกระทิงและเสือกำลังอยู่ในท่ากระโจนไปข้างหน้า และมีเง้ากำลังชะเง้อหัว ไขปากกัดกินใบไม้ยอดอ่อน มีภาพเสือบางตัวอยู่ในท่านั่งเฝ้าระวัง ปากอ้าคำรามส่งเสียงร้องและปรากฏภาพเหมือนกับตัวสิงห์หัวมีวงและงาเหมือนกับช้าง ช้างบนหลังมีกวางสีขาวหมอบอยู่บนหลัง จากการร้อยเรียงติดกระจกแก้วสีให้ปรากฏสิรูปทรงของสัตว์ที่มีสีแตกต่างกัน เช่น สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีทอง สีน้ำเงินม่วง รวมถึงภาพต้นไม้ใหญ่ที่แตกกิ่งก้านและใบ และพืชกลุ่มดินกระจายเป็นกลุ่ม ในบริเวณช่องว่างระหว่างภาพสัตว์ต่างๆ ทำให้ภาพที่ปรากฏดูแบน ไม่ปรากฏแสงเงา เกิดรูปทรงสัตว์ต่างๆ ที่มีความสมดุลภายในภาพ เมื่อกระทบกับแสงดวงอาทิตย์และแสงไฟ จากท่าทางที่ช่างติดกระจกแก้วสีเป็นภาพสัตว์ที่อยู่ในท่าที่แตกต่างกัน จึงทำให้ภาพดูเป็นธรรมชาติ และดูไม่อยู่นิ่ง เคลื่อนไหวตามธรรมชาติ ประกอบกับสภาพแวดล้อมมีต้นไม้ใหญ่และพืชกลุ่มดิน เหมือนกับเป็นบริเวณของทุ่งหญ้า ที่มีสัตว์ป่ามาอาศัยชุกชุม และเป็นป่าที่มีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบภาพสัตว์ป่าชนิดต่างๆ รวมถึงภาพสัตว์ในอุดมคติที่เป็นภาพสัตว์เหนือความเป็นจริงจากธรรมชาติ ที่แสดงท่าทางการเคลื่อนไหว ช่างติดกระจกแก้วสีได้นำแก้วสีต่างๆ ติดตามรูปทรงภาพสัตว์ที่กำหนดไว้ด้วยกลุ่มสีที่ดูแตกต่างกันเป็นสื่อคล้อยในการแสดงออกตามจินตนาการของช่างติดกระจกแก้วสี จากแผ่นกระจกแก้วสีที่มีขนาดเล็กและติดปะร้อยเรียงหลายสี ทำให้ภาพที่ปรากฏดูแบนไม่มีแสงเงา แต่เมื่อภาพสัตว์ดังกล่าวกระทบกับแสงดวงอาทิตย์และแสงไฟแล้ว จะส่งประกายสีระยิบระยับดูงดงามยิ่ง

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีติดกระจกแก้วสี บนพื้นผนังปูนทาสีชมพู กระจกแก้วสีจะตัดเป็นชิ้นเล็กๆ หลายสีติดเรียงเพื่อให้เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ตามที่ต้องการของช่างได้ออกแบบไว้ สามารถติดเรียงกระจกแก้วสีบนผนังพื้นที่ขนาดใหญ่ได้ แสดงการผสมผสานของกลวิธีการติดกระจกแก้วสีด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏเห็นสีและการสะท้อนของสีกระจกแต่ละสีเมื่อถูกแสงจากดวงอาทิตย์และแสงไฟ เกิดรูปทรงรูปร่างต่างๆ เป็นภาพสัตว์ด้วยน้ำหนักรสีที่มีพื้นผนังสีชมพู กำหนดขอบเขตและรายละเอียดของรูปทรงต่างๆ ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสี

12) ลายคำที่ปรากฏบนต้นเสาภายในโบสถ์วิหาร

เนื้อหา ได้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ปรากฏให้เห็นถึงที่มาของการกำหนดลายลงรักปิดทองคำเปลวบนพื้นรักสีคำที่ปรากฏบนต้นเสาภายในวิหารวัดเชียงทอง จากที่ปรากฏต้นเสาภายในวิหารวัดเชียงทองจะมีเสากลมพื้นสีแดงทาสีด้วยชาด (น้ำหาง) และปรากฏ

ลวดลายต่างๆ ด้วยสีทองคำเปลว ทางด้านเสาทรงกลมพื้นสีแดงลายห้องเสาจะประกอบไปด้วยลายตัวพญานาค ลายประจายาม ลายถักสลับด้วยลายกนก และลายดอกบัว ลวดลายจะปรากฏลายจากฐานต้นเสาไปจนถึงลายบัวหัวเสา จากภาพที่ปรากฏเป็นเสาทรงเหลี่ยม ภายในวิหารวัดเชียงทอง ฐานและลายที่ปรากฏบนห้องเสาเป็นเทคนิคการลงรักปิดทองคำเปลวบนพื้นรักสีดำโดยผ่านการออกแบบแม่พิมพ์ลายต่างๆ ตามแนวคิดของช่างลงรักปิดทองคำเปลว จากฐานต้นเสาจะปรากฏลายกนกที่โค้งพันอยู่ในรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วสลับกันกับลายนกกาง มีเส้นปะชั้นลาย และปรากฏลายประจายามก้านไขว้ มีลายสี่กลีบหรือเรียกว่าลายดอกแก้วอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนล้อมรอบด้วยลายถักและลายเทพนมสลับต่อกันไปจนถึงบัวหัวเสาของเพดานวิหาร

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นถึงกลุ่มลายทองคำเปลวขนาดเล็กใหญ่ ที่ลายแต่ละลายมีสื่อความหมายจากธรรมชาติ เช่น จากภาพสัตว์ ภาพดอกไม้ และภาพในอุดมคติ รวมถึงลายถักที่เชื่อมต่อบูรณาการโดยมีขนาดและสัดส่วนของลายที่เชื่อมโยงซึ่งกัน ปรากฏให้เห็นองค์ของกลุ่มลายห้องเสาวิหาร ที่ดูมีจุดเด่นและบูรณาการเข้ากับเรื่องราวต่างๆ ของจิตรกรรมฝาผนังในวิหารทั้งสี่ด้านที่ใช้เทคนิคสีทองคำเปลวบนพื้นรักสีดำ (น้ำเกลี้ยง)

กลวิธี ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นกลวิธีแบบลงรักปิดทองคำเปลว บนพื้นรักสีดำ และบนพื้นเสาภายในวิหาร ปรากฏเนื้อสีทองคำเปลวที่บางเรียบ สามารถติดทับกันได้ดีกับพื้นรักสีดำที่อยู่ด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยรูปทรงขนาดเล็กใหญ่ของลายห้องเสาด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏเห็นสีทองเป็นลักษณะแบนเรียบ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ของลายด้วยสีทอง และมีช่องว่างที่กำหนดกรอบลายด้วยสีพื้นรักสีดำ

13) องค์ประกอบและการใช้สีภายในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

การจัดองค์ประกอบภาพและการใช้สีที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดเชียงทอง ซึ่งแยกได้สองประเภท คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในและภายนอกวิหาร ซึ่งที่ปรากฏเป็นเทคนิคจิตรกรรมประณีตศิลป์ ประเภทการลงรักปิดทองคำเปลวบนพื้นรักสีดำด้านนอกวิหารทางด้านทิศตะวันตก และหอโหว่พุทธไสยาสน์ที่ปรากฏจะเป็นเทคนิคจิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสี งานจิตรกรรมประเภทลงรักปิดทองคำเปลวบนพื้นสีแดงซึ่งทาด้วยชาด (น้ำหาง) หรือพื้นสีดำที่ทาด้วยน้ำรัก (น้ำเกลี้ยง) จากเนื้อหาเรื่องราวภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดเชียงทอง ภาพที่ปรากฏมีขนาดเล็กแต่ดูจากภาพรวมถูกสัดส่วน เมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งปลูกสร้าง ธรรมชาติ ต้นไม้ พาหนะเดินทางและภาพสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ เช่น ภาพช้าง และภาพสัตว์ประเภทสัตว์ปีก เช่น กลุ่มภาพนกต่างๆ ภาพมนุษย์ที่ดูมีความลงตัวไม่ขัดสาขตา จะปรากฏขนาดที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ การใช้สีทองคำเปลวบนพื้นสีดำและพื้นสีแดง ทำให้ภาพที่ปรากฏในเรื่องราวต่างๆ ดูเด่น ด้วยสีทองคำเปลว รูปแบบภาพที่ปรากฏจะเป็นรูปแบบสัญลักษณ์ ภาพจะไม่เป็นมิติดูแบน ไม่ปรากฏแสงเงาภายในภาพจิตรกรรมฝาผนัง แสดงการจัดภาพให้ดูเกิดความใกล้เคียงด้วยการจัดองค์ประกอบภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังแต่ละห้องภาพ จัดภาพแบบมองจากมุมสูง มองแบบ

ตานกมอง ซึ่งเรื่องราวที่นำมาเขียนจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก พระมหาชนก สุวรรณสาม พระสุชน วิบูลบัณฑิต ดำเนินการสร้างเมืองหลวงพระบาง ดำเนินสร้างวัดเชียงทอง ส่วนทางด้านจิตรกรรมติดกระจกแก้วสีที่ผนังด้านนอกทางทิศตะวันตกเป็นภาพต้นทองขนาดใหญ่ ซึ่งจิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างล้านนา ลานช้าง กรณีศึกษา ศิลปกรรมในเมืองเชียงใหม่และหลวงพระบาง ได้กล่าวถึงจิตรกรรมฝาผนังวัดเชียงทอง กล่าวคือ

จิรศักดิ์ (2544) จิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสีที่วิหารวัดเชียงทอง พบที่ฝาผนังด้านนอกทิศตะวันตก เป็นภาพต้นทองขนาดใหญ่ซึ่งหมายถึง ต้นทองที่กล่าวถึงในตำนานว่าวัดเชียงทองสร้างในป่าไม้ทอง นอกจากนี้ยังมีนิทานเรื่อง นายพราน กวาง และเต่า ซึ่งเรื่องมีอยู่ว่า มีกวางกับนกเป็นเพื่อนกันมานาน จนกระทั่งวันหนึ่งกวางได้ไปติดบ่วงของนายพรานจะคืนรนป่านใดเชือกบ่วงก็ไม่ขาด บังเอิญมีเต่าเดินผ่านมากวางก็เลยขอให้เต่าช่วยกัดเชือกให้ โดยมีสัญญาว่าเวลาใครมีอันตรายต้องช่วยกัน ขณะที่เต่ากำลังกัดเชือกอยู่นั้นนายพรานได้เดินมาตรวจดูกับดักถึงแม้ว่านกจะพยายามขัดขวางอย่างไรก็ไม่สำเร็จ พอนายพรานเดินเข้ามาใกล้กวางก็คืนสุดแรงทำให้เชือกที่เต่ากัดใกล้จะขาดนั้นขาดไปแล้วกวางก็วิ่งหนีไปได้ นายพรานก็ลงดูเชือกบ่วงก็เห็นเต่าอยู่ใกล้จึงนำเอาเต่าใส่ในถุงแขวนไว้ที่กิ่งไม้แล้วก็ลงซ่อมกับดัก กวางได้โอกาสจึงกลับมาเอาเขาเกี่ยวเอาถุงนายพรานที่แขวนไว้แล้วหนีไป

จิตรกรรมฝาผนังติดกระจกแก้วสีหอโหว่พระพุทธรูปไสยาสน์ วัดเชียงทอง ประดับที่ฝาผนังด้านนอกทุกด้านของหอโหว่พระพุทธรูปไสยาสน์ เป็นเรื่องในชาดกซึ่งสอนเรื่องต่างๆ กัน เช่น สอนเรื่องกรรมตามสนอง เป็นเรื่องของชายเลี้ยงวัวเอาไม้เท้าแทงเขียดตาย พอชาติใหม่เขียดเกิดมาเป็นนายพราน ชายเลี้ยงวัวเกิดเป็นนักบวช วันหนึ่งนายพรานออกล่าสัตว์บังเอิญไปเจอกับนักบวช นายพรานคิดจะไปขอพรจากนักบวชจึงวิ่งตามนักบวชไปฝ่ายนักบวชเห็นดังนั้นก็วิ่งหนีไปหลบอยู่ที่พุ่มไม้เพราะคิดว่านายพรานจะเข้ามาทำร้าย ส่วนนายพรานก็เข้าใจว่าเป็นเพราะตนเองถือหอกอยู่นักบวชจึงไม่ยอมเทศนาสั่งสอนจึงชดหอกเข้าไปในป่าเพื่อหยุดนักบวชตาย อีกชาติหนึ่งนักบวชเกิดเป็นช่างสร้างเรือ นายพรานเกิดเป็นกวาง ในขณะที่ช่างสร้างเรือกำลังใช้ขวานตัดไม้อยู่นั้น ขวานก็หลุดกระเด็นไปถูกกวางที่นอนอยู่ตาย สอนเรื่องทำบุญบูชาโทษ เป็นเรื่องของฤๅษีช่วยเสือที่ถูกงูกัดตาย เนื่องจากเสือไปนอนทับรูงู ขณะที่ช่วยนั้นมี สิงห์ หมา กระต่าย เป็นพยาน หลังจากที่ได้ช่วยเสือฟื้นแล้ว เสือก็จะกินฤๅษีเป็นอาหาร แต่ฤๅษีไม่ยอมเพราะเป็นคนช่วยเสือให้ฟื้นขึ้นมา เสือก็ไม่ยอมจึงพากันไปหาเทวดาให้ตัดสิน เทวดาจึงให้เสือย้อนกลับไปนอนทับรูงูให้งูกัดตายเหมือนเดิม สอนเรื่องความกตัญญู เป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งเอาแม่ของตัวเองขึ้นเกวียนจะไปฆ่าเพราะเชื่อฟังเมียของตัวเองที่รังเกียจแม่แล้วเพราะตาบอด พอถึงกลางป่าลูกชายก็เอาแม่ลงจากเกวียนแล้วเอาไม้ตีพุ่มไม้ทำเสียงให้น่ากลัว ส่วนแม่ที่ตาบอดจึงร้องบอกให้ลูกหนีไปเร็วๆ ทั้งแม่ไว้ก็ได้เพราะกลัวลูกจะเป็นอันตราย เมื่อได้ยินดังนั้นลูกชายจึงสำนึกได้ว่าแม่มีความรักต่อตัวเพียงใด จึงพาแม่กลับบ้านและไล่เมียออกจากบ้านไป

จากภาพที่ปรากฏเป็นเรื่องพุทธประวัติตอนปราบมารจะเห็นรูปบรรดามารต่างๆ เช่น รูปยักษ์จี๋ช้าง จี๋เสือ นำขบวนมารก่อกวนสมาธิของพระพุทธเจ้า ที่ทรงประทับนั่งอยู่ใต้ร่มโพธิ์ โดยเหล่ามารทั้งหลาย จะถือหอก ถือมีด และธนู โดยมีช้าง ม้า เป็นพาหนะในการเดินทางของเหล่ามาร ได้ฐานที่ประทับนั่งของพระพุทธเจ้า เป็นภาพรูปพระแม่ธรณีจับมวยผมฝืนกลายเพื่อให้เกิดเป็นแม่น้ำไหลท่วมขบวนมาร จากการใช้กลวิธีสีทองคำเปลวบนพื้นสีดำ และเว้นช่องว่างและลวดลายต่างๆ ตามรูปทรงที่กำหนดที่เป็นสีทองคำเปลวทำให้ภาพดูเด่นชัดเห็นเรื่องราวต่างๆ บนจิตรกรรมฝาผนังและคู่มือเอกภาพ

2.4 ภูมิปัญญางานจิตรกรรมวัดป่ารวก (วัดป่าฮวก) เมืองหลวงพระบางประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบดังนี้

1) ลักษณะของวิหาร

วิหารวัดป่ารวกเป็นวิหารแบบเวียงจันทน์ มีลักษณะเป็นวิหารทรงโรง ที่สร้างแบบใช้ผนังรับน้ำหนัก ประดับตกแต่งล้วนแต่แสดงให้เห็นอิทธิพลของศิลปะไทยไม่ว่าจะเป็นหน้าบัน รูปครุฑ ยุคนาค และพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ โหง ช่อฟ้า รูปพญานาค ป้านลมแบบนาคสะดุ้งเช่นเดียวกับวัดภาคกลางของไทย ภายในไม่มีต้นเสา ลักษณะอาคาร ห้องโถงเป็นอาคารยกพื้นสูงก่อด้วยอิฐมุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินขอ มีห้องทั้งหมดสี่ห้อง ห้องด้านหน้าปล่อยไว้เป็นระเบียง มีประตูทางเข้า 3 บาน เหนือประตูมีลายปูนปั้นเครือพันธุพฤกษา มีหน้าต่าง 6 บาน เป็นอาคารในแบบของสถาปัตยกรรมแบบเวียงจันทน์ มีหลังคา 2 ชั้น ประดับหลังคาด้วยโหง ป้านลมแบบนาคสะดุ้ง สันป้านลมประดับด้วยตกแต่ง หน้าบันวิหารทั้งสองด้านประดับด้วยลายเครือพันธุพฤกษาแกะสลักไม้ประดับกระจก กลางหน้าบันเป็นรูปช้างเอราวัณ 3 เศียร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของ ลาวล้านช้างสมัยก่อนจากमुखโถงด้านหน้าวิหารมีบันไดขึ้นวิหาร 7 ขั้น ภายในวิหารปรากฏ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดนี้เขียนขึ้นราว พ.ศ.2403 และช่างที่เขียนชื่อ หนานแสน ซึ่งเป็นช่างที่มาจากแขวงพงสาลี ทางภาคเหนือของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.1) ภาพประกอบการวิเคราะห์ประกอบภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก

1.2) เนื้อหาเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.6) เครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.7) บุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.12) ลายลงรักปิดทองที่ปรากฏบนซุ้มประตูหน้า โบสถ์วิหาร
1.13) องค์ประกอบภาพและการใช้สีใน ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

1.14) ความเป็นอัตลักษณ์ภาพงานจิตรกรรมฝาผนัง

2) เนื้อหาเรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตนเป็นภาพจิตรกรรมที่ปรากฏอยู่ที่ผนังภายในวิหารวัดป่ารวก เรื่องราวต่างๆที่นำมาเขียนมีความงดงามยิ่ง โดยเฉพาะภาพผนังทางด้านทิศตะวันตก ที่อยู่ด้านหลังพระประธาน เรื่องราวที่ปรากฏเป็นเรื่องของความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ผนังด้านนี้ช่างเขียนภาพ (ช่างแต้มสุบ) ได้เขียนภาพละเอียดปราณีตเป็นธรรมชาติของป่าไม้ภูเขา รวมถึงสัตว์ปีกต่างๆได้อย่างผสมผสานกลมกลืนซึ่งกัน เช่นภาพเสือกำลังต่อสู้กับช้าง ภาพนกป่าชนิดต่างๆ ภาพต้นไม้ป่าที่อยู่ในฤดูผลิดอกออกผลและผลิบานของต้นไม้ต่างๆนั้น นอกจากนั้นความเชื่อที่ว่าในป่าทึบจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์แฝงเร้นคู่อภัยอยู่ในป่า

มีผีป่าอาศัยอยู่และคุ้มครองปกป้องรักษาป่าตามความเชื่อของผู้คนในสมัยนั้นและส่วนด้านบน เป็นภาพพระพุทธเจ้าปางสมาธิประทับนั่งบนดอกบัว เศียรมีเปลวรัศมีมีพระสาวกล้อมกรอบรอบทั้งด้านซ้ายและด้านขวา และภาพจิตรกรรมฝาผนังด้านทิศเหนือเป็นภาพกองทัพลาวจากอดีต ยกทัพสู้รบกับศัตรูผู้มาลุมกลานเป็นภาพแม่ทัพที่มีช้างม้าเป็นพาหนะเหล่าทหารมีอาวุธหอกดาบ จี๋อยู่บนหลังช้างและม้าเดินเป็นทิวแถว และภาพที่ปรากฏด้านล่าง เป็นกลุ่มบุคคลที่สวมอาภรณ์ผ้าพื้นสีขาวลายเส้นสีแดงแนวตรงตั้งฉาก เป็นการแต่งกายของคนเผ่าขมุ และมีภาพชนเผ่าต่างๆเดินเป็นแถวมือถืออาวุธเพื่อออกศึกทำสงครามกับผู้ที่ย้ายมาลุมกลาน ซึ่ง(จิรศักดิ์ เสงขลาคัญ.2544)ได้กล่าวถึง เนื้อหาเรื่องราวต่างๆที่ปรากฏอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก เรื่องที่เขียนคือเรื่องชมพูบดี (ชมพูบดี) โดยเริ่มเขียนตั้งแต่ด้านทิศตะวันออกเวียนไปผนังด้านทิศเหนือและด้านทิศตะวันตกของวิหารแต่ผนังด้านหลังพระประธานเขียนรูปป่าไม้หิมพานต์ ภาพพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ และภาพผีโพงเอาคนไปอยู่ในถ้ำ ผนังด้านทิศตะวันออกเป็นภาพตอนพระยาชมพูบดีเหาะไปชนยอดปราสาทของพระยาพิมพิสารหักลง ภาพการดำรงชีวิตของชาวบ้าน การเล่นดนตรี การเกี่ยวพาราสี ภาพสาวชาวจีนและพ่อค้าจีนที่ขนส่งสินค้าโดยใช้ล่อเป็นพาหนะ ผนังด้านทิศเหนือ เป็นภาพพระพุทธเจ้าแปลงตัวเป็นสามเณรเผ่าอยู่ที่ประตูเข้าเมือง เมื่อพระยาชมพูบดีเข้ามาจึงบอกให้ลงจากหลังช้างแล้วเดินเข้าไป พระยาชมพูบดีไม่ยอม เณรน้อยจึงแสดงฤทธิ์โดยจับเอาหางช้างของพระยาชมพูบดีแกว่งขึ้น ทำให้พระยาชมพูบดียอมเข้าไปที่ปราสาท พระพุทธเจ้าจึงเทศนาให้พระยาชมพูบดีให้รู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน ผนังด้านทิศตะวันตก เป็นภาพพระพุทธเจ้าเปิดโลกให้พระยาชมพูบดีเห็นสวรรค์ซึ่งมีเหล่านางเทวดาทอผ้าอย่างมีความสุข และเห็นภาพนรกที่บรรดาญาติพี่น้องและผู้ที่เกี่ยวข้องชั่วกำลังชดใช้กรรมต่างๆกล่าวโดยสรุป จิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวกเป็นแบบจิตรกรรมฝาผนังที่มีเอกลักษณ์ของหลวงพระบางโดยไม่มีแหล่งใดเหมือนแสดงว่าไม่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะแห่งอื่นแต่อย่างใดในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่ดูจากภาพรวมการกำหนดภาพในเนื้อหาเรื่องราวรวมถึงการให้ความสำคัญในเรื่องรายละเอียดภาพตัดเส้นเหมือนกับจิตรกรรมฝาผนังของไทย เช่นจิตรกรรมสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์

รูปแบบ ได้เสนอแบบจินตนาการ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบภาพจิตรกรรมที่งดงาม และเป็นรูปแบบใหม่ที่แสดงเอกลักษณ์เฉพาะของช่างหลวงพระบางที่แตกต่างไปจากแบบที่เขียนตามอย่างกรุงเทพฯโดยใช้โครงสร้างที่แปลกคือใช้โครงสร้างสาม จิตรกรรมแห่งนี้เขียนเรื่องท้าวชมพูบดี ซึ่งเป็นเรื่องในพุทธประวัติ ตอนพระพุทธเจ้าทรงปราบพระยาชมพูบดี กษัตริย์ผู้เหี้ยมในฤทธิ์อำนาจของตน และเที่ยวไปประจานผู้อื่น ด้วยการเนรมิตพระองค์เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราชาธิราชและสามารถปราบพระยาชมพูบดีได้ ท้ายที่สุดพระยาชมพูบดีได้ขอบรรพชาและสำเร็จเป็นพระอรหันต์ สิ่งที่ดึงดูดความสนใจคือ ภาพวิถีชีวิตของชาวหลวงพระบางเมื่อร้อยกว่าปีก่อนที่ประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลาย และมีกิจกรรมแตกต่างกันไป โดยเฉพาะภาพชาวจีนที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นมุมมองของช่างที่เป็นคนจีนและมีความชำนาญด้านศิลปะจีนในเขตจีนตอนใต้

ภาพเขียนดูแบนไม่มีแสงเงาภาพตัวละครมีขนาดเล็กแต่ดูมีสัดส่วน มีเอกภาพและภาพเขียนสามารถอยู่ร่วมกันได้

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเขียนแบบเปียกบนแห้งด้วยสีฝุ่นผสมกาวที่ทำจากการเคี้ยวเม็ดมะขามกับกาวหนังสัตว์ก่อนที่จะเขียนภาพช่างได้เตรียมการรองพื้นด้วยปูนขาวผสมน้ำอ้อยและใช้ใบหมากแฟนด้าปั้นเอาเฉพาะน้ำ หลังจากผนังแห้งดีแล้วใช้น้ำใบจี้เหล็กล้างผนังเพื่อลดความเค็มของปูน จากนั้นจึงลงมือร่างภาพสีดำที่ใช้ในจิตรกรรมมีสีดำ เขียว ฟ้า เหลือง และสีส้ม โดยมีโครงภาพเป็นสีส้มส่วนใหญ่ การแบ่งเนื้อเรื่องของแต่ละตอนช่างมักจะใช้แนวกำแพงเมือง ภูเขา หรือป่าไม้ เพื่อให้ผู้ดูเข้าใจได้ง่าย ภาพที่เขียนเป็นภาพแบนๆตัดเส้นด้วยสีดำ ไม่มีการคำนึงถึงสัดส่วนของสถาปัตยกรรมกับคนหรือสัตว์ ไม่มีเส้นระดับสายตาใกล้ไกลจะเขียนอยู่ในตำแหน่งเท่าๆกัน ภาพคนที่ประกอบในเรื่องถ้าเป็นคนธรรมดา ชายหนุ่มผ้าไหมเป็นผ้าเดี่ยว มีผ้าคาดเอว บางคนไม่ใส่เสื้อ ผู้หญิงจะแต่งกายแบบลาวเกล้าผม ห่มสไบ นุ่งผ้าถุง ถ้าเป็นกลุ่มเทวดาหรือพระยาปกครองเมือง จะเน้นการสวมมงกุฎ ใส่เครื่องประดับมาก อยู่ในท่านั่งหรือยืนออกคำสั่ง

3) สถาปัตยกรรมในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก จากที่ปรากฏช่างเขียนได้กำหนดสิ่งปลูกสร้างสถาปัตยกรรมตามเนื้อหาของภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่ช่างเขียนได้กำหนดขึ้น เช่น ภาพปราสาทของผู้สูงศักดิ์ ภาพป้อมประตูเมืองและบริเวณกำแพงเมือง ภาพบ้านเรือนริมแม่น้ำและภาพสถาปัตยกรรมที่ปรากฏนอกจากเป็นสถานที่บอกถึงสถานะของบุคคล เช่นเป็นเจ้าเมืองเป็นชาวบ้านทั่วไป ในส่วนของอาคารสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวกเป็นภาพปราสาทที่มีทรงหลังคารูปเจดีย์ยอดแหลม มีมุขยื่นออกไปจากองค์ปราสาททั้งด้านซ้ายและขวา หลังคามุงด้วยกระเบื้องเกล็ดลดระดับเป็นชั้นที่ปลายจั่วของหลังคาเป็นรูปช่อฟ้า ปรากฏเห็นโถงปราสาทเป็นรูปทรงโค้งคว่ำยันระหว่างเสารองรับเพดานหลังคา ปราสาทที่มียอดปลายแหลมทรงเจดีย์ ช่างจะตกแต่งลวดลายประกอบตั้งแต่ฐานไปจรดปลายยอดปราสาท ด้วยลายต่างๆ สร้างสรรค์เป็นรูปทรงลายและตัดเส้นด้วยสีดำ บริเวณปลายยอดปราสาท และมุขทั้งสองด้านมีเส้นแบ่งขอบเขตของเรื่องราวเป็นลักษณะเฉพาะลายต่อกันเป็นรูปทรงเส้นเหมือนกับเส้นสินเทาในจิตรกรรมไทยบริเวณเสา मुखปราสาทตกแต่งลวดลายตามรูปทรงโค้งโดยมีสีห้องโถงปราสาทเป็นสีแดงและสีดำ

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบจินตนาการ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของกลุ่มปราสาทและต้นไม้ เป็นสื่อคล้อยในการกำหนดรูปแบบในการแสดงออกตามจินตนาการ ภาพดูแบนไม่มีแสงเงาและจะตัดเส้นรูปทรงลายตกแต่งสถาปัตยกรรมด้วยเส้นสีดำ

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนภาพบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

4) พาหนะการเดินทางในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มนุษย์รู้จักเดินทางมาตั้งแต่สมัยโบราณ การเดินทางนอกจากเดินทางด้วยเท้าของตนเองแล้ว ยังสามารถนำสัตว์มาฝึกเป็นพาหนะการเดินทางด้วย จากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวกที่ปรากฏ มีสัตว์ที่เป็นพาหนะการเดินทางคือ กลุ่มช้าง กลุ่มม้า นอกจากนั้นยังมีพาหนะการเดินทางน้ำ เช่น ภาพเรือที่บรรทุกสัมภาระสิ่งของต่างๆ โดยเฉพาะในยุคโบราณพาหนะการเดินทางของมนุษย์ที่ถูกสร้างขึ้นประกอบกับสัตว์ในการลากจูง เช่น ช้าง ม้า ที่ปรากฏประกอบกองทหาร เมื่อยามออกศึกสงคราม จะใช้สัตว์ใหญ่ช้างเดินทัพหน้าและมีกองเหล่าทหารล้อมลาดเป็นขบวน นอกจากนั้นยังใช้ม้าซึ่งเป็นสัตว์ที่שובวิ่งเพื่อเป็นสัตว์ที่นำส่งเอกสาร หรือการออกตรวจหัวเมืองของเจ้าเมืองก็จะใช้ม้าเป็นพาหนะการเดินทาง และสัตว์ที่เป็นพาหนะการเดินทาง เช่น ช้าง ม้า ปัจจุบันก็ยังพบเห็นสัตว์ดังกล่าวเป็นพาหนะการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยวที่นิยมขี่หลังสัตว์ล่องไพร และภาพสัตว์ที่เป็นพาหนะการเดินทางจะปรากฏมีคู่กับมนุษย์มาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน จากภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวกที่ปรากฏเป็นภาพกองทัพช้าง ของพระยาชมพุดี ทหารเดินนำหน้าถือดาบ และภาพพระพุทธเจ้าแปลงตัวเป็นสามเณรเฝ้าอยู่ที่ประตูเมือง เมื่อกองทัพช้างของพระยาชมพุดีไม่ยอมเณรน้อยจึงแสดงฤทธิ์โดยจับเอาหางช้างของพระยาชมพุดีแกว่งขึ้น ช้างจึงล้มลงนอนหงายทำให้พระยาชมพุดียอมเดินทางเข้าไปในปราสาท พระพุทธเจ้าจึงเทศนาให้พระยาชมพุดีรู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบภาพของกลุ่มช้าง และกองทหารถืออาวุธ ดาบ เดินนำหน้าโดยที่หลังช้างปรากฏภาพพระยาชมพุดีแต่งเครื่องทรงมือซ้ายท้าวที่เอวมือขวาชี้ตรงไปประตูปราสาท ปรากฏภาพกำแพงเมืองเป็นสื่อคลาไในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการ ภาพดูแบนไม่มีแสงเงา กำหนดขอบเขตภาพด้วยกำแพงเมือง ภูเขาและป่าไม้

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนภาพบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรงต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

5) การพักผ่อนและการละเล่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ การพักผ่อนและการละเล่นของผู้คนในอดีตที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง การละเล่นอาจเพื่อความสนุกสนานและการพักผ่อน การเล่นว่าวมักพบในภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง การเล่นว่าวสามารถเล่นได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และว่าวที่ปรากฏจะมีหลายรูปแบบ โดยเมื่อถึงฤดูหนาวลมเปลี่ยนทิศทาง ลมจะพัดแรงขึ้น โดยเฉพาะหลังจากฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ผู้คนมักจะประดิษฐ์ว่าวให้กับบุตรหลานได้เล่นว่าวได้ลมเพื่อความบันเทิง และว่าวที่นำมาเล่นทำด้วยวัสดุที่ทำได้ในชุมชนนั้นๆ เช่น โครงสร้างของตัวว่าวจะทำด้วยไม้ไผ่เหลาโค้งคดอ่อนปลายตามแบบที่ต้องการ แล้วตรึงมัดให้เกิดรูปทรงด้วยเส้นด้าย กระดาษที่นิยมนำมาปิดรูปทรงตัวว่าวจะใช้กระดาษแก้วสีและกระดาษสา สำหรับกระดาษสาจะมีคุณสมบัติเหนียวเบาและมีความคงทนไม่ฉีกขาดง่าย เนื่องจากกระดาษจะเป็นเยื่อสาประสานกันเป็นแผ่นกระดาษ เมื่อสร้างรูปทรงตัวว่าวแล้วว่าวจะขึ้นได้ลมได้ต้องมีด้ายสายป่านสำหรับชักตัวว่าวให้ขึ้นได้ลม ว่าวที่ทำมีว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า และต่อมาการทำรูปว่าวได้พัฒนาขึ้นมีว่าวรูปทรงต่างๆ มากขึ้น และใช้สีตกแต่งรวมถึงวัสดุที่นำมาใช้ดูร่วมสมัยขึ้น เช่น จากอดีตจะใช้กระดาษปิดตัวว่าว แต่ปัจจุบันมีการพัฒนาการใช้ผ้าสีและผ้าลายต่างๆ ปิดตัวรูปทรงว่าว และมีรูปทรงต่างๆ มากขึ้น เช่น ว่าวรูปทรงงู ว่าวรูปทรงนก ว่าวสองห้อง และตัวว่าวบางชนิดยังคิดค้น เพื่อให้เกิดเสียงเวลาว่าวได้ลมบนอีกด้วย จากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวกที่ปรากฏเป็นภาพพื้นดินมีสตรีสวมผ้าลายโจงกระเบนท่อนบนมีผ้าสไบพาดเฉียงบริเวณหน้าอก มือซ้ายกอดอุ้มลูกน้อยไว้ที่เอว มือขวาจับมือลูกน้อยอีกคนหนึ่งไว้ด้านหลังนางเห็นเด็กกำลังดึงสายป่านว่าวและมีภาพเด็กอีกคนอยู่ในท่าที่ตัวใช้มือสองข้างรับประคองว่าวสีแดง อยู่บริเวณที่โล่งแจ้งที่ปรากฏเห็นพื้นดินและชายฝั่งบึงสระน้ำ

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบจินตนาการ ปรากฏให้เห็นกลุ่มบุคคลในอิริยาบถท่าทางที่แตกต่างกัน เป็นสื่อคลุ้ใจกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียน ภาพดูแบนไม่มีแสงเงา แต่อารมณ์ของบุคคลภายในภาพดูไม่อยู่นิ่ง อยู่ในท่าทางเคลื่อนไหว

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกลวิธีเขียนแบบเปียกบนแห้ง ด้วยสีฝุ่นผสมกาว เขียนภาพบนผนังปูน สีที่ใช้เขียนปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติ เกิดรูปร่างรูปทรง แสดงท่าทางต่างๆ ของบุคคลด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

6) เครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติและของมนุษย์ จากที่ปรากฏมักพบภาพเครื่องดนตรี หรือการเล่นดนตรี ไม่ว่าจะเป็นดนตรีประเภทเครื่องสี เครื่องเป่า เครื่องตี รวมถึงนักดนตรีที่กำลังบรรเลงดนตรีด้วยอารมณ์ที่สุนทรีย์ยิ่งในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เพราะเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ถือเป็นประติสฐกรรมที่มนุษย์แต่ละชาติพันธุ์ในดินแดนต่างๆ ได้สร้างสรรค์เครื่องดนตรีขึ้น ด้วยกลวิธีที่คล้ายคลึงกัน และมีการถ่ายทอดพัฒนาการจากอดีตมาตั้งแต่ยุคโบราณ ซึ่งประติสฐกรรมเครื่องดนตรีมนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตใจ ให้เกิดสุนทรีย์รสจากเสียงดนตรีรวมถึงเกิดความสุขทางจิตใจอย่างลึกซึ้ง คนตรีถือได้ว่าเป็นการแสดงออกของสังคม คนตรีรับใช้ปัจเจกบุคคลทั่วไปในสังคม บทบาทของคนตรีจึงมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ศาสนา เป็นแบบแผนในสังคม คนตรีจึงสะท้อนสภาพวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน หมู่บ้าน เมืองและประเทศชาติของตนได้เป็นอย่างดี จากภาพเครื่องดนตรีในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวกที่ปรากฏเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีและประเภทเครื่องเป่า โดยเฉพาะภาพสตรีสองคนตัดผมทรงสั้น นุ่งผ้าโจงกระเบนมีผ้าสไบรัดไว้ที่บริเวณหน้าอกกำลังตีเครื่องดนตรี พ้องวงและระนาด และภาพชายนุ่งผ้าเปลือยกายท่อนบน อยู่ในท่านั่งพับเพียบนั่งตักกลองสีแดง นักดนตรีแถวด้านหลังกำลังนั่งเป่าปี่และตีตะโพนแขก ด้านข้างปรากฏภาพชายหญิงในท่าพ้อนรำเข้าจังหวะดนตรี ออกลีลาชกมวยมือในท่ารำ ซึ่งทั้งผู้เล่นดนตรีและนางเดินรำประกอบการแสดงดนตรี ดูไม่อยู่นิ่งและเคลื่อนไหวท่าทางตามเสียงจังหวะดนตรี

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของภาพเขียนซึ่งเป็นกลุ่มคณะนักดนตรีชายหญิง สวมอาภรณ์ตามประเพณีนิยมจากอดีต ปรากฏให้เห็นถึงการนุ่งโจงกระเบน การไว้ทรงผมของกลุ่มชายหญิง รูปทรงลักษณะเครื่องดนตรี ไม่ว่าจะเป็นระนาด พ้องวง กลอง ปี่ และกลองแขก จากภาพเครื่องดนตรีที่ปรากฏจากอดีต ปัจจุบันรูปทรงเครื่องดนตรีดังกล่าวยังคงไม่เปลี่ยนรูปทรงและพัฒนาแปลกไปกว่าอดีตมากนัก การเล่นของคณะดนตรียังคงอยู่ในท่านั่ง และมีสมาธิสำรวมในการบรรเลงเครื่องดนตรีที่แต่ละคนรับผิดชอบ เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง ภาพดูแบนไม่ปรากฏแสงเงาภาพที่ปรากฏจะแสดงออกมาทางด้านอารมณ์ในท่าทางที่แตกต่างกัน

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเขียนแบบเปียกบนแห้งด้วย สีฝุ่นผสมกาวที่ทำจากการเคี้ยวเม็ดยะขามกับกาวหนังสัตว์ ก่อนที่จะเขียนภาพช่างได้เตรียมการรองพื้นด้วยปูนขาวผสมน้ำอ้อย และใช้ใบหมากแพนด้าปั่นเอาเฉพาะน้ำทาบนผนัง หลังจากผนังแห้งดีแล้วใช้น้ำใบขี้เหล็กล้างผนังเพื่อลดความเค็มของปูน จากนั้นจึงลงมือร่างภาพและเขียนภาพตามเรื่องที่กำหนด สีที่ใช้เขียนภาพปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติเกิดกลุ่มบุคคลชายหญิงคณะวงดนตรีต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

7) ภาพบุคคลในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ ในภาพจิตรกรรมฝาผนังนอกจากมีเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ นิทานชาดก รามเกียรติ์ ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ปรัชญาคำสอน การเมือง การปกครองแล้ว ในภาพจิตรกรรมฝาผนังมักจะพบภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คนจากอดีต เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ การติดต่อค้าขาย รวมถึงการทำ การเกษตร และสิ่งหนึ่งที่จะพบภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังคือ กลุ่มภาพคนต่างชาติที่ได้เข้ามา เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีหรือการติดต่อค้าขายซึ่งกัน จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏภาพบุคคล ต่างชาติจากอดีตที่ช่างเขียนได้เขียนและบันทึกเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังไว้ จากภาพดังกล่าวได้ สะท้อนให้เห็นถึงการค้าขายหรือการเข้ามาประกอบธุรกิจด้านอื่นๆ ของชาวต่างชาติ ซึ่งเป็น หลักฐานที่สะท้อนให้เห็นว่า การเมืองการปกครองที่จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าขึ้น ต้องติดต่อ ค้าขายหรือทำธุรกิจแลกเปลี่ยนซึ่งกันกับชนชาติอื่น ๆ เพื่อที่จะนำสิ่งที่เราขาดเดิมเดิมจากชนชาติ อื่นๆ และช่างเขียนมักจะบันทึกเหตุการณ์ในยุคโบราณนั้นเป็นภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อให้ ทราบถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมในยุคนั้นว่าเป็นอย่างไร จากภาพเขียนจิตรกรรมฝา ผนังวัดป่ารวก ภาพบุคคลที่ปรากฏเห็นชัดเจนว่าเป็นชนชาติใด แล้วยังปรากฏเห็นวัฒนธรรมการ แต่งกายของภาพบุคคลนั้นๆ ด้วย เช่น หากเป็นพ่อค้าชาวอินเดียการแต่งกายจะดูภูมิฐาน สวม อาภรณ์ชุดลายใบหน้าปรากฏเห็นหมวดเครายาว ที่ศีรษะมีผ้าสีแดงพันมัดเอาไว้ สำหรับภาพกลุ่ม บุคคลชาวจีนที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก ได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการแต่ง กายของหญิงสาวชาวจีน ซึ่งมีความนิยมและประเพณีปฏิบัติตนแตกต่างไปต่างชาติพันธุ์ เช่น หญิงสาวชาวจีนยุคหนึ่งที่มีความเชื่อว่า ท้าวสตรีและมือต้องมีขนาดเล็กก็จะใช้ผ้าหรือป่านผูกรัด มัดห่อให้ขนาดมือท้าวเล็กตามต้องการ ไม่นิยมให้นิ้วท้าวชี้บานถือว่าไม่ไห้หญิงงาม จากภาพจะ เห็นหญิงสาวชาวจีนสวมผ้าแพรสีอ่อนตัดเป็นทรงคอรัศมีแขนกว้างใหญ่คลุมส่วนบนของร่างกาย ไปจรดข้อเท้า บางคนใช้ลายลูกไม้ประดับตกแต่งส่วนที่คอของเสื้อคลุม และส่วนปลายแขนบ่ง บอกถึงความเอาใจใส่และประณีตของอาภรณ์ที่สวมใส่ ทรงผมมวยหมวดปลายผมผูกไว้ที่ศีรษะ และประดับด้วยดอกไม้หลากสีไว้ที่ทรงผม ประกอบกับลักษณะทางชาติพันธุ์ของชาวจีนที่มี นัยน์ตาเล็กขอบตาชั้นเดียว ริมฝีปากเล็ก และสีผิวจะเป็นสีขาวชมพู ในอิริยาบถที่ดูสละสลวยแบบกุลสตรีชาวจีนจึงทำให้บรรยากาศภายในกลุ่มภาพหญิงชาวจีนดูงดงามยิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของ ภาพซึ่งเป็นกลุ่มสตรีชาวจีน ผิวงาม สวมอาภรณ์หลากสีตามสมัยนิยมในยุคนั้นจากอดีต ปรากฏ ให้เห็นของลายผ้าที่สวมใส่ชัดเจน รวมถึงความนิยมที่มีทรงผมที่เหมือนกัน ลักษณะของผ้าที่สวม ใส่เป็นผ้าพื้นสีอ่อน ตัดทรงคลุมร่างกายตั้งแต่ไหล่จรดปลายข้อเท้า ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายที่นิยม ของชาวจีนจากอดีต เป็นสื่อคล้อยใจในการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพดูแบน ไม่มีแสงเงา แต่ทำทางต่างๆ ของหญิงสาวมีอารมณ์แสดงออกแตกต่างกันไปทำให้ภาพดูไม่อยู่นิ่ง

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเขียนแบบเปียกบนแห้งด้วย สีฝุ่นผสมกาวที่ทำจากการเคี้ยวเม็ดมะขามกับกาวหนังสัตว์ ก่อนที่จะเขียนภาพช่างได้เตรียมการรองพื้นด้วยปูนขาวผสมน้ำอ้อย และใช้ใบหมากแพนด้าเป็นเอาเฉพาะน้ำทาบนผนัง หลังจากผนังแห้งดีแล้วใช้น้ำใบขี้เหล็กล้างผนังเพื่อลดความเค็มของปูน จากนั้นจึงลงมือร่างภาพและเขียนภาพตามเรื่องที่กำหนด สีที่ใช้เขียนภาพปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติเกิดรูปร่าง รูปทรงของหญิงสาวชาวจีนต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

8) ต้นไม้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของช่างเขียน ที่ได้นำธรรมชาติเพื่อประกอบเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก เป็นเรื่องชมพูปัตติ (ชมพูปัตติ) การดำรงชีวิตของชาวบ้าน และเป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าโดยนำตอนที่สำคัญที่ผู้คนรู้จักนำมาเขียนบนจิตรกรรมฝาผนัง เนื่องจากเรื่องราวต่างๆ จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับธรรมชาติเสมอ เช่น ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ รวมถึงชุมชนและวิถีชีวิตของผู้คนในอดีต เพื่อให้ภาพเขียนดูมีบรรยากาศที่สมจริงภาพดูร่มรื่น มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ช่างเขียนมักจะนำภาพต้นไม้ชนิดต่างๆ นำมาประกอบเรื่องที่เขียนลงในภาพจิตรกรรมฝาผนัง เช่น กลุ่มไม้ป่าตามภูเขา ไม้ผลที่คุ้นเคย ไม้ดอก ไม้หญ้า ไม้ริมน้ำ และกลุ่มไม้คลุมดิน ภาพป่าไม้วัดป่ารวกถือได้ว่าเป็นภาพที่มีไม้ป่าหลากหลายสายพันธุ์ โดยเฉพาะภาพป่าไม้ที่ผนังหุ้มกลองด้านหลังพระประธาน เป็นป่าไม้หลากหลาย มีทั้งไม้ดอก ไม้ผลรวมถึงสัตว์ป่าหลายชนิดที่ช่างเขียนได้บรรจงสร้างสรรค์เขียนเอาไว้ นอกจากมีภาพป่าที่ดูสวยงามแล้วป่าไม้ดูแสดงออกถึงความสมบูรณ์ ช่างเขียนยังได้สร้างภาพที่ดูน่าฉงนคือภาพกิ่งมนุษย์หรือเป็นเจ้าป่า ช่อนอยู่ในพุ่มไม้ป่าที่ดูซับซ้อนอีกด้วย จากภาพต้นไม้ที่ปรากฏเป็นไม้ป่าต้นใหญ่ ที่มีกิ่งก้านแผ่ใบและยอดกระจายตามปลายกิ่ง ช่างเขียนจะให้ความสำคัญกับกลุ่มใบไม้โดยใช้สีเขียวแก่และเขียวอ่อนเขียนรูปใบไม้และตัดเส้นด้วยสีดำ บริเวณต้นไม้ที่แผ่กิ่งก้านออกไป จะปรากฏเห็นกลุ่มนกหลายชนิดเกาะอยู่ตามกิ่งไม้ต่างๆ นกบางชนิดจับกลุ่มบินเพื่อหาที่เกาะที่จะเกาะกิ่งไม้และหาอาหารกิ่งแขนงของต้นไม้จะปรากฏเห็นรังผึ้งเกาะตัวห้อยลงมาจากกิ่งไม้ ซึ่งช่างเขียนอาจมีสื่อลโงมจากสิ่งที่เคยพบเห็นจากธรรมชาติของป่าบริเวณเมืองหลวงพระบางจากอดีตที่มีป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้สร้างสรรค์จินตนาการเขียนภาพป่าที่ประกอบด้วยนกป่าหลายชนิดที่บินและเกาะหาอาหารตามต้นไม้ใหญ่ในป่าอันอุดมสมบูรณ์นั้น

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นกลุ่มของต้นไม้ขนาดเล็กใหญ่ต่างๆ กระจายประกอบเรื่องในพื้นที่จิตรกรรมฝาผนังปรากฏให้เห็นองค์ประกอบกลุ่มต้นไม้ที่ช่างเขียนได้แสดงออกและรับอิทธิพล มาจากต้นไม้ตามเนินเขาและภายในชุมชน เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบในการแสดงออกของภาพต้นไม้ ตามจินตนาการของช่างเขียน จิตรกรรมฝาผนัง ภาพดูแบนไม่มีแสงเงา แต่ต้นไม้ที่ปรากฏมีหลายสี จึงทำให้ภาพดูสนุกสนาน และเป็นป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามจินตนาการ

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเขียนแบบเปียกบนแห้งด้วย สีฝุ่นผสม กาวที่ทำจากการเคี้ยวเม็ดยาสูบกับกาวหนังสัตว์ ก่อนที่จะเขียนภาพช่างได้เตรียมการรองพื้นด้วย ปูนขาวผสมน้ำอ้อย และใช้ใบหมากแพนด้าปั้นเอาเฉพาะน้ำทาบนผนัง หลังจากผนังแห้งดีแล้วใช้น้ำใบจี้เหล็กล้างผนังเพื่อลดความเค็มของปูน จากนั้นจึงลงมือร่างภาพและเขียนภาพตามเรื่องที่กำหนด สีที่ใช้เขียนภาพปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีเย็น ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติเกิดรูปร่าง รูปทรงต้นไม้ต่างๆ ด้วย น้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

9) การแสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก เป็นเรื่องชมพูบดีติ (ชมพูบดี) เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าแปลงกายเป็นสามเณร เฝ้าอยู่ที่ประตูเมืองในผนังทางด้านทิศเหนือและภาพการดำรงชีวิตของชาวบ้าน การเล่นดนตรี การเกี่ยวพาราตี ภาพสาวชาวจีนและพ่อค้าจีนที่ขนสินค้าโดยใช้ล่อเป็นพาหนะ จากภาพเรื่องราวต่างๆ ที่ปรากฏภายในจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก ช่างเขียนมักจะเขียนภาพที่มีชายหนุ่มและหญิงสาวที่แสดงทางกิริยาท่าทางเชิงความรัก การเกี่ยวพาราตีระหว่างหญิงชาย ตามมุมใดมุมหนึ่งของบริเวณ ภาพเขียน เช่น บริเวณลานหน้าบ้านพักอาศัย ห้องโถงที่ปรากฏเห็นที่ช่องหน้าต่างของอาคาร บ้านพักอาศัย บริเวณชานบ้านพักอาศัย ช่างเขียนอาจมีความเครียดหรือเพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายและอาจเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบเป็นคำสอนที่แฝงไว้ในภาพเขียน อาจตีความได้หลายด้าน เช่น ภาพที่แสดงออกเชิงความรักอาจเป็นภาพเตือนสติชายหนุ่มและหญิงสาวให้จงรักเนื้อสงวนตัวให้เหมาะสมกับวัย หรือเรื่องความรักเป็นเรื่องของการที่จะค่อยๆ ไปถึงการดำรงอยู่ของชาติพันธุ์ และให้อยู่ในกรอบประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม จะพบภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏภาพบุคคลที่แสดงออกเชิงความรักในภาพจิตรกรรมฝาผนัง จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงออกเชิงความรักของวิหารวัดป่ารวก เมืองหลวงพระบาง ปรากฏภาพชายหนุ่มและหญิงสาวนั่งอยู่ด้วยกันใต้ต้นไม้ข้างบริเวณกำแพงเมือง ชายหนุ่มกางเกงสีส้มลายดอกที่หัวไหล่มีผ้าลายลูกไม้พันพาดชายตกลงมาที่หน้าอกไว้ผมทรงสั้น นั่งท่าขัดสมาธิ มือขวาทำท่าที่ต้นขาของตนเองมือซ้ายประคองจับที่สะโพกของหญิงสาวใบหน้าเชิดมอไปที่แก้มหญิงสาว หญิงสาวนั่งท่าพับเพียบดูเรียบร้อยเงินอายุ สวมอาภรณ์ผ้าชิ้นลายขวางสีส้มและสีเทา เปลือยกายท่อนบน ปรากฏเห็นเนินหน้าอก ไว้ผมยาวปัก

ดอกไม้พาดทั้งลงมาไหลด้านซ้ายขวาวนวล ขกมือขวางป้องห้ามปราม สภาพแวดล้อมมีต้นไม้ใบทรงพุ่มหนาที่ปิดบังแสงแดดและสายตาผู้คน ด้านหลังเป็นภาพกำแพงเมือง เป็นบรรยากาศที่ครุ่นเย็นของชายหญิงที่นั่งเกี่ยวพาราสีซึ่งกันและกันได้พุ่มไม้ใบหนาอย่างมีความสุขยิ่ง

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเขียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของภาพเขียน ซึ่งเป็นภาพชายหญิงสวมอาภรณ์ตามประเพณีนิยมจากอดีตปรากฏให้เห็นชายหนุ่มผ้าสีส้มลายดอก ส่วนบนมีเพียงผ้าลูกไม้พาดไหลทั้งสองด้านปล่อยให้ชายผ้าพันดากลงมาถึงหน้าอก ทรงผมทรงตัดสั้น ส่วนหญิงสาวผิวสีขาวนวล สวมผ้าชิ้นลายดอกท่อนบนเปลือยปรากฏให้เห็นเป็นเนินอก ไว้ทรงผมมวยทัดดอกไม้ทรงผมยาวมาคลุมไหล่ เป็นสื่อคล้อยใจในการกำหนดรูปแบบในการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง ภาพดูแบนไม่มีแสงเงา แสดงมุมมองของภาพทำทางของบุคคลตามธรรมชาติ

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเขียนแบบเปียกบนแห้งด้วย สีฝุ่นผสมกาวที่ทำจากการเคี้ยวเม็ดยาสูบกับกาวหนังสัตว์ ก่อนที่จะเขียนภาพช่างได้เตรียมการรองพื้นด้วยปูนขาวผสมน้ำอ้อย และใช้ใบหมากแผ่นค้ำยันเอาเฉพาะน้ำทาบนผนัง หลังจากผนังแห้งดีแล้วใช้น้ำใบจี้เหล็กล้างผนังเพื่อลดความเค็มของปูน จากนั้นจึงลงมือร่างภาพและเขียนภาพตามเรื่องที่กำหนด สี่ที่ใช้เขียนภาพปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำนักสีเป็นมิติเกิดภาพบุคคลชายหญิงที่สวมอาภรณ์ตามสมัยนิยมจากอดีตและตัดเส้นด้วยสีดำ

10) น้ำในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม แม่น้ำนอกจากเป็นเส้นทางเดินเรือแล้ว น้ำยังใช้ในการบริโภคดื่มกินของมนุษย์และสัตว์ น้ำยังเป็นปัจจัยสำคัญในการทำการเกษตร ในแม่น้ำยังเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ และในทางการเมืองระหว่างประเทศลุ่มน้ำโขง ยังใช้เป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างสองฟากฝั่งประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังช่างเขียนจะนำเรื่องราวที่เกี่ยวกับน้ำนำมาประกอบภาพจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งเนื้อหาบางเรื่องได้เกี่ยวข้องกับน้ำโดยตรง และช่างเขียนได้เขียนภาพแม่น้ำหรือเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในแม่น้ำจากอดีตมาบันทึกบอกเล่าด้วยภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง อีกประการหนึ่งภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังช่างเขียนได้เขียนภาพท้องฟ้าพื้นดิน และสิ่งที่ควบคู่กันมาคือชุมชนและแม่น้ำต่างๆ ตามจินตนาการประกอบด้วยความเป็นจริงที่จะปรากฏให้เห็นเป็นธรรมชาติ ประกอบกับบ้านเมืองจากอดีตการคมนาคมไม่ว่าจะเป็นทางบกและทางอากาศยังมีไม่ทั่วถึง ดังนั้นภาพการติดต่อค้าขายที่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนคือ การติดต่อค้าขายกับต่างชาติด้วยทางเรือในแม่น้ำต่างๆ เพื่อขนส่งสัมภาระและสินค้าต่างๆ นำมาค้าขายซึ่งกันและกัน ช่างเขียนจึงได้บันทึกและเขียนภาพเกี่ยวข้องกับแม่น้ำภายในภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง จากภาพแม่น้ำและวิถีชีวิตของผู้คน ภาพที่ปรากฏจะเห็นแม่น้ำ และเรือสองลำลอยอยู่บริเวณบ้านที่มี

หลังการอุปถัมภ์หน้าจั่วสามเหลี่ยมมีมุขและชานบ้านยื่นออกมาบริเวณแม่น้ำ ชายคาบ้านพักมีกรงนกแขวนอยู่ที่พื้นมีผ้าสีด้ายดอก บ่งบอกถึงเป็นผู้มีฐานะ บนเรือปรากฏบุคคลแต่งกายชุดสีแดงคล้ายกับคนจีน ช้างบ้านพักมีบันไดและกลุ่มชายใช้แรงงานเดินลงมาขนสินค้าที่ทำเรือ และปรากฏเห็นกลุ่มชาวต่างชาตินั่งผ้าลายใบหน้ามีหนดเคราและโพกศีรษะด้วยผ้าสีแดง กำลังเดินแบกสะพานขึงของ ซึ่งเป็นภาพบรรยากาศของบริเวณท่าเรือขนส่งสินค้าในสมัยนั้น

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นถึงองค์ประกอบภาพของสภาพแวดล้อมต่างๆ บริเวณท่าเรือริมแม่น้ำ และการกำหนดบริเวณที่เป็นผืนน้ำ ช่างเขียนได้ใช้สีน้ำเงินระบายให้เห็นรอยฝีแปรง ในภาพน้ำไม่ปรากฏเงสะท้อนของกลุ่มบ้านพักอาศัยริมแม่น้ำ และเงาเรือ และเห็นพื้นดินริมแม่น้ำเป็นสีน้ำตาลชมพูตัดกับสีพื้นน้ำสีน้ำเงิน ซึ่งช่างเขียนได้กำหนดรูปแบบการแสดงออกตามจินตนาการของช่างเขียน ภาพที่ปรากฏดูแบนไม่มีแสงเงา และเรื่องราวต่างๆ ที่อยู่บริเวณน้ำสามารถอยู่ร่วมกันได้

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเขียนแบบเปียกบนแห้งด้วย สีฝุ่นผสมกาวที่ทำจากการเคี้ยวเม็ดมะขามกับกาวหนังสัตว์ ก่อนที่จะเขียนภาพช่างได้เตรียมการรองพื้นด้วยปูนขาวผสมน้ำอ้อย และใช้ใบหมากแผ่นดำปั้นเอาเฉพาะน้ำทาบนผนัง หลังจากผนังแห้งดีแล้วใช้น้ำใบจิ้เหล็กล้างผนังเพื่อลดความเค็มของปูน จากนั้นจึงลงมือร่างภาพและเขียนภาพตามเรื่องที่กำหนด สี่ที่ใช้เขียนภาพปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนักสีเป็นมิติเกิดรูปร่างรูปทรงน้ำและสิ่งปลูกสร้างริมแม่น้ำต่างๆ ด้วยน้ำหนักสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

11) สัตว์ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

เนื้อหา ได้เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม จากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก ที่ปรากฏมีทั้งภาพสัตว์ป่าที่คุ้นเคย เช่น ช้างม้า เสือ ลิง เก้ง ฟาน รวมถึงกลุ่มสัตว์ปีก นกป่านาๆ ชนิด และภาพสัตว์ในอุดมคติที่มีร่างกายเหมือนกับมนุษย์แต่ศีรษะคล้ายกับภาพสัตว์ป่า ซ่อนอยู่ภายในพุ่มไม้ เช่น ภาพธรรมชาติที่ปรากฏที่ผนังหุ้มกลอง หลังพระประธานจะเป็นภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ และปรากฏภาพสัตว์หลายชนิด จากความเชื่อที่มีต่อป่าไม้มิภูเขามิมีเจ้าป่าคอยปกป้องรักษาป่า ช่างเขียนจึงได้เขียนภาพผีโพง เอาคนไปอยู่ในถ้ำ ภาพปริศนาที่ปรากฏดังกล่าวอาจตีความในหลายด้านหรือเป็นภาพเตือนสติสำหรับผู้ที่จะเข้าไปบุกรุกและทำลายป่า อาจมีความเป็นไปและจะถูกผีโพงนำไปอยู่ในถ้ำด้วย จากภาพรวมสัตว์ที่ปรากฏภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก ช่างเขียนได้ถ่ายทอดท่าทางต่างๆ ของสัตว์ที่นำมาเขียนเป็นแบบธรรมชาติของสัตว์แต่ละชนิด เช่น ท่าทางการเดินของช้าง ม้า กลุ่มภาพนกที่เกาะตามกิ่งไม้และบินกันเป็นกลุ่ม ภาพสัตว์จะอยู่ในที่มีสภาพแวดล้อมที่ดูคล้ายความเป็นจริงจากธรรมชาติ ภาพนกจะจับเกาะบริเวณกิ่งไม้พุ่มและบินอยู่บนท้องฟ้า ภาพเสือ ช้างจะอยู่ในป่าทึบที่มีภูเขาและกลุ่มไม้ป่า จากภาพที่ปรากฏเป็นภาพสัตว์ในอุดมคติ รูปเหมือนมนุษย์ ส่วนหัวเหมือนกับสัตว์ป่า ลูกตา

ปูโคโปนท่าทางอ้าปากเห็นเขี้ยว จากส่วนหัวลำตัวและส่วนเขาไปจนถึงปลายเท้า มีขนยาว เป็นภาพสัตว์ในอุดมคติ เป็นภาพผีโพงกำลังใช้มือสองข้างประครองร่างมนุษย์ ที่ปรากฏสภาพแวดล้อมที่เป็นป่าไม้หลายชนิด มีดอกใบแตกกิ่งก้านหลากสี เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์และช่างเขียนได้จินตนาการการถึงเจ้าป่า ซึ่งเป็นภาพผีโพง สีน้าตาลมีขนยาว อุ่มร่างมนุษย์สีขาว ซึ่งอาจเป็นความเชื่อของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณป่า ห้ามทำลายป่าเพราะในป่ามีสัตว์ป่า เจ้าป่าคอยปกป้องรักษาป่า ห้ามทำลายป่าตามคติความเชื่อของผู้คนในยุคนั้น

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบผันแปลจากความเป็นจริง ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบภาพสัตว์ในอุดมคติ และภาพสัตว์รูปแบบเลียนแบบธรรมชาติที่แสดงออกท่าทางดูเคลื่อนไหว ช่างเขียนได้เขียนและนำเอาท่าทางของภาพสัตว์ชนิดต่างๆ เขียนไว้อย่างน่าสนใจ เช่นกลุ่มนกกำลังบินอยู่บริเวณยอดไม้เป็นกลุ่ม ช่างกำลังเดิน เลื้อยกำลังกระโจนใช้สองเท้าหน้าตะปบและกัดที่หลังข้างรวมถึงภาพผีโพง อุ่มร่างมนุษย์อยู่บริเวณพุ่มไม้ ภาพที่ปรากฏดูเป็นมิติไม่มีแสงเงา และรูปแบบจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏจะเป็นรูปลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติผสมกับภาพในอุดมคติเฉพาะภาพผีโพง เป็นภาพในความฝันตามจินตนาการของช่างเขียน ภาพที่ปรากฏมีสีหลายสี ภูมิความอุดมสมบูรณ์ของป่าในธรรมชาติ

กลวิธี ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเขียนแบบเปียกบนแห้งด้วย สีฝุ่นผสมกาวที่ทำจากการเคี้ยวเม็ดมะขามกับกาวหนังสัตว์ ก่อนที่จะเขียนภาพช่างได้เตรียมการรองพื้นด้วยปูนขาวผสมน้ำอ้อย และใช้ใบหมากแผ่นดำปั่นเอาเฉพาะน้ำทาบนผนัง หลังจากผนังแห้งดีแล้วใช้น้ำใบจี้เหล็กล้างผนังเพื่อลดความเค็มของปูน จากนั้นจึงลงมือร่างภาพและเขียนภาพตามเรื่องที่กำหนดสีที่ใช้เขียนภาพปรากฏเนื้อสีหนา สามารถเขียนทับสีที่เป็นพื้นสีด้านล่างได้ แสดงการผสมผสานด้วยกลุ่มสีวรรณะสีร้อน ปรากฏน้ำหนกสีเป็นมิติเกิดรูปร่างรูปทรงภาพสัตว์และป่าต่างๆ ด้วยน้ำหนกสีและตัดเส้นด้วยสีดำ

12) ลายคำที่ปรากฏบนซุ้มประตูหน้ามุขโถงภายในโบสถ์วิหาร

วิหารวัดป่ารวกเป็นวิหารก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูง ตัววิหารไม่ใหญ่โตมากนัก ลักษณะทั่วไปภายในห้องโถงวิหารไม่ปรากฏมีเสาที่ค้ำยันรองรับโครงสร้างชื่อ คาน เพดานวิหาร แต่ปรากฏลวดลายพันธุ์พฤกษาด้านบนซุ้มประตูและซุ้มหน้าต่างรวม 3 ซอง

เนื้อหา วิหารวัดป่ารวกเป็นวิหารก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูงตัววิหารไม่ใหญ่โตมากนัก ลักษณะภายในห้องโถงวิหาร ไม่ปรากฏมีต้นเสาที่ค้ำยันรองรับโครงสร้างชื่อ คาน เพดานวิหารภายในวิหารมีภาพจิตรกรรมฝาผนังและปรากฏงานปูนปั้นลวดลายพันธุ์พฤกษาด้านบนซุ้มประตูหน้าต่างมุขโถงด้านหน้าวิหาร เป็นงานปูนปั้นลายพันธุ์พฤกษา ปรากฏเห็นลายใบไม้ดอกไม้ธรรมชาติที่เป็นใบหยกมีกิ่งก้านทึบซ้อนแบบเครือเถาและปรากฏดอกบัวบานเป็นลักษณะกิ่ง

ประดิษฐ์ที่มีสื่อลโงมาจากธรรมชาติ ทับซ้อนซึ่งกันเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ตกแต่งอยู่บริเวณด้านบนของซุ้มประตูวิหารวัดป่ารวก

รูปแบบ ได้เสนอรูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบกลุ่มลายพันธุ์พฤกษาที่ได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติดอกไม้ ใบไม้เป็นสื่อลโงในการกำหนดรูปแบบการแสดงตามจินตนาการ

กลวิธี ภาพลายพฤกษาที่ปรากฏบนซุ้มประตูวิหารเป็นกลวิธีปูนปั้นลงรักปิดทองคำเปลว ปรากฏเห็นลายดอกไม้ใบไม้ขนาดเล็กใหญ่ทับซ้อนเป็นมิติด้วยสีทองคำเปลวแบนเรียบติดกับพื้นลายปั้นปูน แต่ปัจจุบันสีทองคำได้สึกกร่อนตามกาลเวลาปรากฏเห็นพื้นปูนชัดเจน แต่ยังคงปรากฏลายพันธุ์พฤกษาทับซ้อนเป็นมิติดูงดงามยิ่งคล้ายกับงานศิลปะกรุงรัตนโกสินทร์

13) องค์ประกอบและการใช้สีภายในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

การจัดองค์ประกอบภาพและการใช้สีที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวกจะเป็นลักษณะการใช้เทคนิคการเขียนภาพด้วยสีฝุ่นผสมกาวเขียนแบบเปียกบนแห้งบนผนังปูนตามเนื้อหาเรื่องราวที่กำหนดไว้ เช่น เรื่องชมพูบดี (ชมพูบดี) โดยเริ่มเขียนตั้งแต่ผนังทิศตะวันออกเวียนไปผนังด้านทิศเหนือและผนังด้านทิศตะวันตก แต่ผนังด้านหลังพระประธานจะเขียนเป็นภาพเรื่องป่าไม้ในหิมพานต์ ภาพพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ และภาพพิพิธอาคนไปอยู่ในถ้ำ และผนังด้านทิศตะวันออกที่ปรากฏ เป็นภาพตอนพระยาชมพูบดีเหาะไปชนยอดปราสาทของพระยาพิพิธสารทัก ภาพการดำรงชีวิตของชาวบ้าน การเล่นดนตรี การเกี่ยวพาราสีของชายหนุ่มและหญิงสาว ภาพกลุ่มหญิงสาวชาวจีนและพ่อค้าจีน ขนส่งสินค้าโดยใช้ล้อเป็นพาหนะ ผนังด้านทิศเหนือเป็นภาพพระพุทธเจ้าแปลงกายเป็นสามเณรเฝ้าอยู่ที่ประตูทางเข้าปราสาทเมืองพระยาชมพูบดีเข้ามาจึงบอกให้หลังจากหลังช้างแล้วเดินเข้าไป พระยาชมพูบดีไม่ยอมลงจากหลังช้างเดินเข้าไปที่ปราสาทสามเณรจึงได้แสดงปฏิหารและพระพุทธเจ้าได้เทศนาให้พระยาชมพูบดีรู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน ผนังด้านทิศตะวันตก เป็นภาพพระพุทธเจ้าเปิดโลกให้พระยาชมพูบดีเห็นสวรรค์ ซึ่งปรากฏมีเหล่าเทวดา กำลังทอดผ้าอย่างมีความสุข และปรากฏเห็นภาพนรกภูมิ ที่บรรดาญาติพี่น้องและผู้ที่ทำความชั่วกำลังชดใช้กรรมต่างๆ ที่ตนเองได้ก่อไว้ตั้งแต่ภพโลกมนุษย์ จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏ จะเห็นสิ่งปลูกสร้างอาคารสถาปัตยกรรม ธรรมชาติ กลุ่มต้นไม้ ป่าไม้ ภูเขา ภาพบุคคล รวมถึงภาพสัตว์ และพาหนะในการเดินทาง ภาพที่ปรากฏมีขนาดเล็กแต่ดูได้สัดส่วน และจะเน้นภาพเจ้าเมือง พระยาชมพูบดี และภาพพระพุทธเจ้าให้ดูเด่นกว่าภาพอื่นๆ โดยเน้นเครื่องทรงตามร่างกายรวมถึงที่ใบหน้าและศีรษะจะสวมชฎาปลายยอดแหลม และมีกรอบเปลวรัศมีแตกต่างกว่าภาพอื่นๆ ในภาพรวมที่ปรากฏภาพดูแบน ไม่ปรากฏแสงเงาจะแบ่งเส้นกันเรื่องราวต่างๆ ด้วยเส้นสีเทา กำแพงเมือง โดยเฉพาะภาพปราสาท ซึ่งเป็นทรงจัตุรมุข หลังคาเป็นชั้นมีปลายยอดสูง หน้าจั่วของมุขปราสาท เสาและบริเวณห้องโถง ช่างเขียนจะเขียนลายดอกแต่งอย่าง

วิจิตร โดยใช้พู่กันเส้นเล็กๆ ตัดเส้นในภาพลวดลายต่างๆ รวมถึงลวดลายของอาภรณ์ที่เป็นเครื่อง
 ทรงต่างๆ ของภาพบุคคลชั้นสูง ที่ปรากฏภายในภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังจิตรกรรมฝาผนังวัดป่า
 รวก เป็นจิตรกรรมฝาผนังที่ใช้กลุ่มสีหลากหลายสี เช่น สีแดง สีดำ สีส้ม สีน้ำเงิน สีเขียวแก่
 เขียวอ่อน สีฟ้า สีเหลือง สีชมพู จากภาพที่ปรากฏจะมีโครงสีส้มเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการคำนึงถึง
 ลวดลายของภาพสถาปัตยกรรม ภาพบุคคล ภาพสัตว์ ไม่มีเส้นระดับสายตาใกล้เคียง ภาพที่ปรากฏ
 มีตำแหน่งดูใกล้เคียงๆ กันมีความคมชัดแบบภาพเอ็กเรย์ ภาพคนที่ประกอบในเรื่องถ้าเป็นคน
 ธรรมดา ผู้ชายจะนุ่งผ้าเดี๋ยว มีผ้าคาดเอว บางคนไม่สวมเสื้อ ทรงผมสั้น ผู้หญิงจะแต่งกายแบบ
 หญิงสาวลาว จากอดีตเกล้าผมห่มสไบ นุ่งผ้าซิ่น ถ้าเป็นกลุ่มเทวดาหรือพระยาปกครองเมืองจะ
 เน้นการสวมมงกุฎ ใส่เครื่องประดับมาก อยู่ในท่านั่งและยืนออกคำสั่งจากตำแหน่งของภาพที่
 ปรากฏ ภาพเทวดาจะอยู่ที่สูง รองลงมาเป็นภาพพระพุทธเจ้า ภาพเจ้าเมืองปราสาท ธรรมชาติ
 กลุ่มบุคคลและวิถีชีวิตของผู้คน การติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ จิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวกเป็น
 แบบสกุลช่างของหลวงพระบาง ที่ช่างเขียนได้ให้ความสำคัญในความประณีต รวมถึงการกำหนด
 เนื้อหาเรื่องราว กลุ่มสีดูมีอิสระ สีจะกระจายเชื่อมโยงไปอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของผนังอย่างมีความ
 สมดุล ทำให้ภาพดูมีเอกภาพดูศักดิ์สิทธิ์ และมีปรัชญาคำสอนให้แก่มิตรต่างๆ เกิดความงามทาง
 สุนทรีย์ นอกจากจะเห็นฝีมือทักษะของช่างที่สูง และทุ่มเทบรรจงสร้างสรรค์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง
 ด้วยความเชื่อที่มีต่อพุทธศาสนา เพื่อเป็นพุทธบูชาแล้วทำให้ผู้ที่ได้พบเห็นภาพเขียนที่บอกถึง
 ความตั้งใจของช่างเขียนจากอดีต นอกจากมีฝีมือทักษะสูงแล้ว ยังทุ่มเทร่างกายแรงใจเขียนภาพให้
 เป็นพุทธบูชาอีกด้วย